

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

ROLE INTERNETU VE FORMOVÁNÍ
IDENTITY BISEXUÁLNÍCH ŽEN
THE ROLE OF THE INTERNET IN IDENTITY
DEVELOPMENT OF BISEXUAL WOMEN

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Petra Zoubková**
Vedoucí práce: **PhDr. Olga Pechová, Ph.D.**

Olomouc
2020

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala všem, kteří pomohli v průběhu psaní této práce. Především děkuji PhDr. Olze Pechové, Ph.D za její ochotu, pomoc a odborné vedení této práce. Můj velký dík patří všem respondentkám, které mi věnovaly svůj čas a zapojily se do mého výzkumu. V neposlední řadě děkuji mamince, sestře, Wesovi a Emmě za jejich podporu a povzbuzování.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „Role internetu ve formování identity bisexuálních žen“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	3
	ÚVOD	6
	TEORETICKÁ ČÁST	7
1	Bisexualita	8
1.1	Základní vymezení bisexuality.....	9
1.1.1	Sexuální flexibilita	9
1.1.2	Definování bisexuality	10
1.2	Postavení bisexuality ve společnosti	11
1.2.1	Neviditelnost bisexuality	12
1.2.2	Bifobie a stereotypy spojené s bisexualitou	13
1.3	Modely vývoje bisexuální identity	15
1.3.1	D'Augelliho celoživotní model formování identity u leseb, gayů a bisexuálů.....	16
1.3.2	Modelu vývoje bisexuální identity Weinberga, Williamse a Pryora a Brownona úprava	17
1.3.3	Teorie deviance Lemerta a navázání Heather Knous.....	17
1.3.4	Nelineární model vývoje nemonosexuálních identit Harber a Swanson	18
2	Bisexuální lidé na internetu	20
2.1	Pozitivní aspekty internetu	21
2.1.1	Sebeprezentace a anonymita	21
2.1.2	Komunita a pocit sounáležitosti	23
2.1.3	Návázání přátelství a romantických vztahů.....	24
2.1.4	Získání informací	26
2.2	Negativní aspekty internetu.....	27
2.2.1	Kyberšikana.....	28
2.2.2	Bifobie a neviditelnost bisexuality na internetu	29
2.3	Konkrétně používané stránky	30
2.3.1	Facebook	31
2.3.2	YouTube.....	32
2.3.3	Tumblr.....	34
2.3.4	Fan fikce	35
	VÝZKUMNÁ ČÁST	37
3	Výzkumný problém	38
4	Cíl výzkumu a výzkumné otázky	39
4.1	Cíl výzkumu	39

4.2	Výzkumné otázky	39
5	Typ výzkumu a použité metody	40
5.1	Aplikovaná metodika.....	40
5.2	Výzkumný soubor	40
5.3	Metoda získávání dat.....	41
5.4	Etické hledisko	42
5.5	Způsob analýzy dat.....	42
6	Výsledky výzkumu	44
6.1	Analýza odpovědí jednotlivých respondentek.....	44
6.1.1	Věra	44
6.1.2	Romana.....	46
6.1.3	Marcela.....	47
6.1.4	Kristýna	48
6.1.5	Kateřina	49
6.1.6	Eliška	50
6.1.7	Karolína	52
6.1.8	Markéta.....	53
6.1.9	Eleonor	55
6.2	Hlavní pozitivní vlivy internetu na formování identity.....	56
6.2.1	Ujištění o své identitě.....	56
6.2.2	Komunita	57
6.2.3	Získání nformací.....	58
6.3	Hlavní negativní vlivy internetu	59
6.3.1	Bifobie a stereotypy týkající se bisexuality.....	60
6.3.2	Neviditelnost bisexuality.....	60
6.3.3	Negativní reakce ze strany homosexuálních lidí.....	61
6.4	Další aspekty vlivu internetu	62
6.4.1	Fandom.....	62
6.4.2	Anonymita	63
6.4.3	Osvěta.....	64
6.4.4	Anglický jazyk	64
6.4.5	Bisexualita a pansexualita	65
6.5	Nejčastěji používané stránky.....	65
6.5.1	Fan fikce a Tumblr	66
6.5.2	Diskuzní fóra a seznamky	67
6.5.3	YouTube.....	68
6.5.4	Instagram a Facebook.....	68
6.5.5	Vyhledávání.....	68

7	Zodpovězení výzkumných otázek	70
8	Diskuze	72
9	Závěr.....	77
10	Souhrn	78
	LITERATURA.....	81
	PŘÍLOHY.....	89

ÚVOD

Internet a sociální média představují stále důležitější součást našeho života. Pro mladé lidi a adolescenty to platí především, protože 97 % z nich tyto sítě využívá (Český statistický úřad, 19. 11. 2018). Dospívání představuje zásadní období pro utváření osobnosti a identity. Podstatnou součástí naší osobnosti je genderová a sexuální identita, která rovněž patří mezi velká témata dospívání. A vzhledem ke zmiňované rozšířenosti internetu v ní i ten hraje roli.

LGBT+¹ problematika mě dlouhodobě zajímá a zejména v našem prostředí pocítuji, že jí není věnováno v akademické sféře příliš prostoru. Druhý aspekt mého výzkumu, internetové prostředí, vidím jako něco, co si zaslouží odbornou pozornost. A to právě díky stále narůstající popularitě a tomu, jak nezbytnou součástí života se stává už i v mladém věku. Já sama si uvědomuji, že internet sehrál ve formování mé osobní identity velkou roli a byla to tedy i osobní zaujatost, která mě vedla ke zvolení tohoto tématu. A vůbec samotné propojení LGBT+ a kyberpsychologie považuji i vzhledem k množství nalezených článků a podkladů za zajímavé téma, které se postupně dostává do zájmu zahraniční akademické sféry.

Bisexualita byla zvolena proto, že se obecně jedná o sexuální orientaci, která je stále spojena s velkým nepřijetím a stereotypy. Já sama jsem se o existenci bisexuality dozvěděla až na internetu a ve škole tomuto tématu nebyla věnovaná pozornost, zajímalo mě tedy, zdali je tato zkušenost nejen moje subjektivní. Po rozhovorech s bisexuálními osobami v mém okolí jsem si uvědomila, že tomu tak skutečně pro mnohé z nich bylo a chtěla jsem tedy blíže prozkoumat, jaké konkrétní zkušenosti tyto lidé mají. Představoval pro ně internet zásadní krok ve formování bisexuální identity? Setkali se i tam s negativními reakcemi?

Při volbě tématu mé bakalářské práce jsem tedy pracovala s mojí zájmovou oblastí a zkušenostmi lidí v mém okolí. Při následné rešerši literatury jsem došla k závěrečnému tématu, které zahrnuje jak mojí osobní zainteresovanost, tak relevantnost jako výzkumné téma.

---

¹ LGBT+ zkratka pochází z anglického Lesbian Gay Bisexual Transgender a znaménko plus je přidáno z důvodu toho, že se dnes používají i jiná označení pro další genderové a sexuální identity.

TEORETICKÁ ČÁST

1 BISEXUALITA

Bisexualita patří do širokého tématu sexuality. Pokud mluvíme o sexualitě, můžeme ji rozdělit na několik klíčových oblastí, které je důležité si definovat. Sexuální orientace podle klasické definice popisuje, jakého pohlaví jsou osoby, které daného člověka přitahují sexuálně (Diamant & McAnulty, 1995). Podle Americké asociace psychologů (2015) je sexuální orientace „*komponent identity zahrnující sexuální a emocionální přitažlivost jedince k jinému člověku a chování a/nebo sociální afiliace, která může plynout z této přitažlivosti.*“. Tato definice spojuje sexuální a emocionální (někdy rovněž nazývanou jako romantickou) přitažlivost, ovšem podle některých výzkumů se nemusí u všech lidí prolínat a sexuální a emocionální orientace může být odlišná (Morandini, & Dar-Nimrod, 2016).

Klein (1993) rozděluje sexuální orientaci na následujících sedm oblastí. Sexuální přitažlivost a chování se na první pohled mohou zdát jako synonyma, ale sexuální přitažlivost definuje, kdo nás přitahuje, ale chování je to, jak se skutečně projevujeme. Prolínání těchto oblastí tedy není nutně podmínkou. Dále máme sexuální fantazie jako myšlenky a představy sexuální povahy. Emocionální přitažlivost byla zmíněna již výše v definici APA. Sociální preference podle Kleina znamená, s jakým pohlavím člověk preferuje se stýkat. Předposledním faktorem je škála od heterosexuálního do homosexuálního stylu života, kam Klein zahrnuje právě tu sociální oblast, tedy s lidmi jaké orientace se daný jedinec stýká. A poslední, sebe-identifikace, tedy to, jak se člověk sám označuje.

Sexuální identita označuje pohlavní identitu daného člověka. Tradičně se sexuální identita popisuje jako mužská a ženská, a to podle pohlaví přiřazeného při narození. V současné době se začínají zahrnovat i odlišné sexuální identity, o kterých budeme mluvit později v této kapitole. Gender navazuje na předchozí pojem a ukazuje, jak společnost nahlíží na to, jak by se měly muži a ženy chovat (Diamant & McAnulty, 1995). Genderová identita představuje to, jak svou pohlavní identitu člověk vidí sám, nemusí tedy korespondovat s pohlavím přiřazeným při narození. Dále také můžeme rozlišovat identifikaci s rolí daného pohlaví a to tedy, do jaké míry se daný jedinec identifikuje

se společensky podmíněnými charakteristikami jeho pohlaví. Tento pojem se podobá prvně zmiňovanému popisu genderové identity (D'Augelli & Patterson, 2001; Firestein, 1996).

1.1 Základní vymezení bisexualit

Pojem bisexualita, jako přitažlivost ke všem pohlavím, je popisován v různých kulturách průběhu historie. V psychologii můžeme najít první zmínky v psychoanalýze, která se zabývala popisem psychosexuálního vývoje. Sigmund Freud se o bisexualitě vyjádřil takto: „*zjistili jsme, že všechny lidské bytosti jsou bisexuálové a to v tom ohledu, že jejich libido je rozděleno mezi obě pohlaví, ať už v manifestní nebo latentní podobě*“ (Firestein, 1996, 5).

Bisexualita ale nebyla některými psychoanalytiky považována za skutečnou sexuální orientaci, a tento postoj přetrvává u některých dodnes. Pokud ano, tak se často můžeme setkat s tvrzením, že se jedná pouze o jakýsi mezistupeň mezi heterosexuálitou a homosexualitou. Bisexualita tedy v tomto pojetí představuje pouhou přechodnou orientaci a jedná se o fázi zmatení, která končí tím, že si daný člověk vybere mezi heterosexuálitou a homosexualitou (Firestein, 1996; Flanders, Lebreton, Robinson, Bian, Caravaca-Morera, & Alonso, 2017; Kelly, 2008). K přijetí bisexualit jako sexuální orientace přispěly i výzkumy týkající se sexuální flexibility.

1.1.1 Sexuální flexibilita

Na sexuální flexibilitu může být nahlíženo více způsoby. Z jednoho pohledu představuje to, jak se sexuální orientace a chování člověka mění v průběhu jeho života. Nebo se jedná o to, či sexuální či romantická orientace zahrnuje více pohlaví (Flanders & Hatfield, 2014).

Alfred Kinsey tvrdil, že sexuální chování člověka nelze rozdělit pouze na heterosexuální a homosexuální. Sexualitu považoval za spektrum a roku 1948 představil heterosexuální-homosexuální škálu, která začíná na 0 lidmi, kteří jsou výhradně heterosexuální a končí na 6, lidmi výhradně homosexuálními. Většina lidí se podle něj pohybuje mezi těmito dvěma extrémy. Kinsey rovněž později přidal kategorii X, která představuje osoby, které nepřitahují heterosexuální ani homosexuální stimuly, tedy asexuálové (Kinsey, 1998).

Kritikové původní Kinseyho škály podotýkají, že by škála fungovala lépe a byla přesnější, rozdělovala by jednotlivé části sexuality. Například tedy vytvořit jednotlivé škály, které by byly zaměřené jednotlivě na sexuální chování, fantazie, sebe-identifikace

a další (Reinisch, Beasley, & Kent, 1990; Yarber & Sayad, 2013). Škály inspirující se Kinseym, ale rozdělující jednotlivé aspekty, začaly postupně vznikat, a jednu z nich vytvořil i Klein, jehož rozdělení sexuality jsme zmiňovali na začátku této kapitoly (Savin-Williams & Cohen, 1996). Tato škála se nazývá *The Klein Sexual Orientation Grid* (KSOG) a pracuje se sedmi aspekty popisovanými na začátku této kapitoly (Firestein, 1996).

Michael Storms (1980) kritizoval Kinseyho škálu, jelikož heterosexualitu a homosexualitu prezentuje jako konce jednoho spektra. Představil dvoudimenzionální model, který odděluje heteroeroticismus a homoeroticismus do dvou oddělených kategorií. Pokud jedinec skóruje vysoko v obou z nich, je podle Stormse bisexuál, protože se u něj objevuje přitažlivost jak k mužům, tak k ženám. V případě, že získají body v jedné z nich, jedná se o homosexuála nebo heterosexuála. A pokud někdo dosáhne málo bodů v obou dvou, znamená to, že je daný člověk asexuál.

Pokud mluvíme o tom, že sexualita je fluidní, je potřeba si uvědomit i to, že postavení člověka na dané škále může znamenat jen momentální rozpoložení, ale nemusí to zahrnovat všechny zkušenosti. S tímto se snažil vyrovnat *Epstein Sexual Orientation Inventory* (ESOI), který nejenom bere v potaz sexuální přitažlivost, chování a představy, ale zároveň zahrnuje i časový rámec - v otázkách se totiž dotazuje na minulost a současnost (Epstein, Mckinney, Fox, & Garcia, 2012).

Výzkumy, včetně těch Kinseyho, ukazují, že sexualita žen je více fluidní a flexibilní, zatímco u mužů se toto tolik neprojevuje a mnohem častěji se jejich sexuální identita nemění (Baumeister, 2000; Kinsey, 1998). Tato informace rovněž dala vznik jednomu ze stereotypů, které s tímto tématem souvisí. Pokud žena poprvé projeví zájem o jinou ženu, nebude to okolí považovat za jednoznačný důkaz o její sexualitě. Ale pokud to samé udělá muž s jiným mužem, je mnohem pravděpodobnější, že ho okolí začne považovat za homosexuála (Flanders & Hatfield, 2012).

1.1.2 Definování bisexuality

Pokud budeme tedy mluvit o bisexualitě jako sexuální orientaci, jak ji můžeme definovat? Samotná bisexualita je tradičně považována za přitažlivost k osobám stejného a opačného pohlaví (Bieschke, Perez, & DeBord, 2007; Kelly, 2008). Tato definice ovšem pracuje s binárním pojetím genderu, pracuje tedy pouze s dvěma gendery – muž a žena. Mohou být cisgender, tedy jejich genderová identita odpovídá biologickému pohlaví, nebo

transgender, kdy se genderová identita odlišuje od pohlaví přiděleného při porodu. Jsou lidé, jejichž genderová identita ovšem do těchto dvou kategorií nespadá. Mohou se identifikovat s oběma kategoriemi, ani jednou z nich, být fluidní mezi pohlavími, nebo používat třetí gender. Můžeme se setkat s pojmem „nonbinary“ (česky nebinární), který je používán pro tyto jedince (APA, 2015).

O těchto genderových identitách se ve větší míře začíná hovořit v poslední době a otázkou tedy začalo být i to, zda je potřeba původní definici bisexualitativy upravit. Studie Galupo, Ramirez a Pulice-Farrow (2017), která se tomuto tématu mimo jiné věnuje, přišla s tím, že většina (konkrétně 83 %) bisexuálních jedinců nebinární lidi do své definice bisexualitativy zahrnovala.

V posledních letech se rovněž věnuje pozornost pojmem pansexualita² a queer³. Nadefinovat rozdíl mezi těmito termíny se ukazuje být značně složité a existuje v tomto ohledu řada rozporů (Galupo, Ramirez a Pulice-Farrow, 2017; Morandini, & Dar-Nimrod, 2016). Vzhledem k tomu, že se toto téma týká naší práce jen okrajově, nebudeme se jím blíže zabývat. Obecně lze říci, že je můžeme společně s bisexualitou odlišit od monosexuálních orientací. Mezi ně patří heterosexuality a homosexualita a jedná se tedy o lidi, které přitahuje jen jedno pohlaví (Diamant & McAnulty, 1995).

1.2 Postavení bisexualitativy ve společnosti

Termín heteronormativity popisuje společnost, ve které je automaticky předpokládáno, že jsou všichni heterosexuálové. Heterosexuality je tedy považována za normu a na všechno jiné je nahlíženo jako na odchylku. Tyto předpoklady se projevují jak v každodenní konverzaci, tak ve zdravotnictví, školství, nebo například manželství, do něž může vstoupit pouze muž s ženou (Beňová, 2007; Firestein, 1996; Bieschke, Perez, & DeBord, 2007).

Heterosexismus představuje systém, který nejen že nahlíží na heterosexuality jako na normu, ale zároveň je pro něj jedinou správnou možností a stigmatizuje

---

² Pansexualita je popisována jako sexuální a romantická orientace bez ohledu na pohlaví (Morandini, & Dar-Nimrod, 2016).

³ Slovo queer byla původně nadávka používána proti homosexuálním mužům, dnes ale začíná být některými LGBT+ jedinci přijímána jako zastřešující termín pro neheterosexuality a/nebo ne cisgender jedince (Morandini, & Dar-Nimrod, 2016).

neheterosexuální chování, vztahy a orientaci (Bieschke, Perez, & DeBord, 2007; Hubbard, & de Visser, 2015).

Oba tyto fenomény vedou k diskriminaci neheterosexuální jedinců. Studie (Bostwick, Boyd, Hughes, West, & McCabe, 2014) ovšem ukázala, že bisexuální jedinci se setkali s diskriminací kvůli jejich sexuální orientaci méně často než homosexuální lidé, přesto se u nich v porovnání s homosexuály častěji objevují poruchy nálad, úzkosti a zneužívání návykových látek (Dodge et al., 2016; Flanders, Dobinson, & Logie, 2017; Taylor, 2018). Dále se u nich také objevují myšlenky na sebevraždu nebo pokusy o ní (Stone et al., 2014).

1.2.1 Neviditelnost bisexuality

Nyní se posuneme od heteronormativity a heterosexismu k fenoménům týkající se specificky bisexuality. Jedním z nich je bi-invisibility (česky neviditelnost bisexuality), která se projevuje v mnoha způsobech. Jak jsem již zmiňovala v kapitole o definici bisexuality, bisexualita není všemi považována za legitimní orientaci, a dochází tedy k popírání její existence. Ve školách a v médiích se mluví o homosexualitě, ale bisexualita je zmiňována minimálně. V akademické sféře velmi často dochází k tomu, že pokud výzkum zahrnuje data od LGBT+ lidí, pracuje a velmi často diskutuje pouze zkušenost homosexuálních mužů a žen. Tento nedostatek povědomí o bisexualitě představuje zásadní problém, jelikož bez znalosti tohoto pojmu se mohou lidé jen těžko identifikovat jako bisexuálové (Hubbard, & de Visser, 2015; Yoshino, 2000).

Další způsob projevu neviditelnost bisexuality vychází z tradičního vnímání sexuální a romantické orientace, tedy že jedinec je buď heterosexuál, nebo homosexuál. Orientace bisexuálních jedinců je tedy často posuzována podle toho, s kým jsou momentálně ve vztahu (Flanders & Hatfield, 2014, Bieschke, Perez, & DeBord, 2007) Tento fakt rovněž podřívá existenci nebinárních lidí, jelikož vůbec nepočítá s jejich existencí.

S tímto posledním bodem se rovněž pojí pojem “passing”. Ten popisuje představu, že bisexuální jedinci jsou často okolím považováni za heterosexuály a lidé si s nimi tedy nespojí předsudky a stereotypy, které pro LGBT+ jedince mají. K bisexuálním jedincům se tedy budou chovat jinak, než kdyby o jejich sexuální orientaci věděli, a tím pádem si nemusí prožít některé negativní zkušenosti a útoky jako homosexuálové. Toto tvrzení ovšem jenom dokazuje binární vnímání romantické a sexuální orientace. Výzkumy

ukazují, že toto ignorování bisexuální identity vzbuzuje v jedincích negativní pocity a někteří z nich rovněž preferují radši to být viděni jako homosexuálové, protože tím není jejich neheterosexuální identita úplně smazána (Miller, 2006).

V úvodu této kapitoly jsme zmínili sexuální přitažlivost a chování a fakt, že se nemusí vždy prolínat. Bisexuální osoba v monogamním vztahu je toho příkladem. Žena bude například ve vztahu se ženou, ale její sexuální přitažlivost se tímto nezmění – stále ji budou přitahovat všechna pohlaví (Klein, 1993). Právě i to je důvodem toho, proč někteří autoři nepovažují bisexualitu za skutečnou sexuální orientaci a odmítají její existenci, protože člověk není přibližně stejně sexuálně aktivní s muži i ženami (Savin-Williams & Cohen, 1996). Proti tomu se vyjadřuje Klein, který bisexualitu rozdělil do čtyř kategorií: historická, sekvenční, souběžná a přechodná. První z nich popisuje bisexuála, který žije v monogamním vztahu, ale má bisexuální zkušenosti či fantazie. Sekvenční bisexuál je ten, který má vztahy s jedním pohlavím v jednom období a tyto období se střídají. Souběžný má naopak vztahy se všemi pohlavími najednou. A poslední kategorie představuje člověka, pro nějž je bisexualita pouze přechodný stav, když prochází coming outem z heterosexuality na homosexualitu (D'Augelli & Patterson, 2001; Firestein, 1996).

Yoshino (2000) shrnuje tyto fenomény do tří kategorií projevu neviditelnosti bisexuality. První z nich je úplné zpochybnění existence bisexuality, kdy jsou lidé, kteří se tak identifikují, považováni za heterosexuály nebo homosexuály. Dalším projevem je sice přijetí existence bisexuality, ale pouze jako fáze a ne jako skutečně sexuální orientace. Jako poslední je přijetí bisexuality jako sexuální orientace, která není pouze fáze, ale je spojena s celou řadou stereotypů, které podřívají její legitimnost a přijetí společností.

1.2.2 Bifobie a stereotypy spojené s bisexualitou

S neviditelností bisexuality souvisí právě bifobie. Ta může být definována jako stigmatizace a diskriminace těch, kteří se identifikují jako bisexuální. Důvodem je nejenom homofobie, tedy diskriminace kvůli přitažlivosti k osobě stejného pohlaví, ale i ten fakt, že bisexuály přitahuje více pohlaví. Zatímco prvně jmenované přichází pouze od heterosexuálů, druhý předsudek sdílí i někteří homosexuálové (Bieschke, Perez, & DeBord, 2007; Lytle, Dyar, Levy, & London, 2017).

Popírání možnosti přitažlivosti k více pohlavím se nazývá monosexismus. Toto přesvědčení vede k vnímání bisexuality jako pouhé fáze nejistoty, než si člověk vybere

mezi heterosexuální a homosexualitou (Dodge et al., 2016; Hubbard, & de Visser, 2015, Firestein, 1996). Toto je jeden ze stereotypů, které se v souvislosti s bisexualitou objevují.

Dalším, velmi častým, je představa, že bisexuálové nejsou schopni žít v monogamním vztahu a nedokáží zůstat věrní, protože potřebují být ve vztahu s více pohlavími najednou. Vnímání bisexuálních lidí jako promiskuitních vede rovněž k představě, že častěji trpí pohlavně přenosnými onemocněními, což ovšem není pravdivé (Firestein, 1996; Hubbard, & de Visser, 2015; Lytle, Dyar, Levy, & London, 2017).

Jak jsem již zmiňovala, bifóbie přichází jak od heterosexuálů, tak od homosexuálů, což potvrzuje i fakt, že se bisexuální jedinci často cítí z této komunity vyloučení a nedostává se jim taková podpora a pocit bezpečí. Zároveň ovšem nejsou součástí heterosexuální komunity, protože nejsou heterosexuálové. Ale je to pohlaví partnera, které může ovlivnit to, jaké komunity se stanou součástí. To v nich ovšem vzbuzuje pocity viny, vnitřní konflikt a pocit studu, protože schovávají svou „druhou část“. V případě, že je jejich další partner jiného pohlaví než ten předchozí, dochází rovněž k pocitu diskontinuity, protože jsou nuceni přejít do jiné komunity. Pohybují se tedy mezi dvěma světy, které nejsou propojené, a proto se někteří rozhodnou svou identitu nesdílet ze strachu, že nebude přijata (Bieschke, Perez, & DeBord, 2007; Hubbard, & de Visser, 2015).

Přístup heterosexuálních i homosexuálních jedinců k bisexualitě měří škála *Attitudes Regarding Bisexuality Scale* (ARBS). Dva zásadní faktory jsou tolerance a stabilita, tedy přijetí bisexuality a pohlížení na ní jako a regulérní sexuální orientaci. Ukázalo se, že lidé, kteří souhlasí s tím, že bisexualita je stabilní orientace, budou více tolerantní. Navíc ti, kteří mají pozitivní přístup k homosexuálním osobám, ho mají pravděpodobněji i k těm bisexuálním. Není překvapením, že bisexuálové jsou skupinou, jejíž názory o bisexualitě byly nejméně negativní. Heterosexuálové byli ze všech tří skupin ta, která nejméně tolerovala a viděla bisexualitu jako stabilní orientaci. Na bisexuální muže bylo pohlíženo obzvláště negativně. To je vysvětlováno tradiční představou, že muži jsou méně sexuálně fluidní než ženy (Dodge et al., 2016; Hubbard, & de Visser, 2015).

Rozdíl v přijetí bisexuality byl u heterosexuálů rovněž rozdílný u mužů a žen. Heterosexuální muži jsou více ochotní přijmout bisexualitu, jelikož koreluje s erotickými fantaziemi. Bisexualita i homosexualita u žen je často hypersexualizována a používána v erotických filmech a magazínech určených pro heterosexuální muže, což zvyšuje pochybnosti o tom, jestli se jedná skutečně o toleranci (Lytle, Dyar, Levy, & London, 2017; Pereira, Becker, & Gardiner, 2017).

Diskriminace, která přichází jak od heterosexuálních tak homosexuálních jedinců, může u bisexuálů podpořit internalizovanou bifobii, tedy zvnitřněné negativní postoje k vlastní orientaci, včetně pocitů nejistoty o tom, jestli je bisexualita skutečně sexuální orientace (Lytle, Dyar, Levy, & London, 2017).

I přes tyto negativní zkušenosti se ukazuje, že jedinci, co se identifikují jako bisexuálové, popisují i celou řadu pozitivních aspektů. Fakt, že bisexualita stojí mezi heterosexuální a homosexualitou pro některé znamená pozitivum, neboť slouží jako jakési propojení mezi oběma světy. Bisexuálové jsou více flexibilní v rolích ve vztahu, více resilientní a popisují rovněž větší otevřenost, osobní posun a obohacení díky tomu, že mohou být ve vztahu se všemi pohlavími (Bieschke, Perez, & DeBord, 2007).

1.3 Modely vývoje bisexuální identity

Vývoj identity patří mezi aspekty psychosociálního vývoje a Erik Erikson ji zařazuje do období adolescence (identita versus zmatení rolí), kdy člověk hledá, kým je. A jelikož mluvíme o bisexualitě, která patří do sexuálního vývoje, navazuje v Eriksonově modelu do následujícího stádia – intimita versus izolace, kdy má tedy jedinec navázat vztah (Kelly, 2008). A jelikož patří sexuální orientace mezi důležitou složku identity, seznámíme se v této kapitole s několika modely formování bisexuální identity.

Při formování sexuální identity je rovněž podstatný anglický pojem „coming out“ (česky „vyjít ven“ nebo se také používá „vyoutovat“). Rozlišovat můžeme vnitřní a vnější coming out. Prvně jmenovaný představuje to, co Vivienne Cass dělí na zmatení identity, tedy povšimnutí si odlišnosti od ostatních a následná nejistota v tom, co člověk cítí. Následuje porovnávání identity, kdy jedinec hledá pro své pocity název. Třetí stádium představuje tolerance identity, které započíná jedincovu cestu přijetí identity, jež končí právě přijetím identity jako předposledním stádiem. Ve finále dojde k syntéze identity, kdy se LGBT+ identita stává součástí osobnosti daného člověka. Naopak vnější coming out znamená to, že člověk svou LGBT+ identitu oznámí ostatním. Nejedná se o jednorázovou událost, ale o postupný proces sdělování svému okolí. Člověk samozřejmě nemusí provést coming out vůči všem lidem, které zná (Sloboda, 2016).

V souvislosti s vývojem bisexuální identity se objevuje představa, že je nutné, aby měl jedinec sexuální zkušenost s muži i ženami. Toto pojetí nejenže nebere do úvahy ostatní genderové identity, ale rovněž zdůrazňuje sexuální chování. Opomíjí tedy sexuální

a emocionální přitažlivost, fantazie a další aspekty sexuality, které jsou rovněž podstatné a hrají důležitou roli ve vývoji identity (Comeau, 2012).

Co se týče vývoje bisexuální identity, existuje jen málo komplexních modelů jejího vývoje. Často se pracuje s modely pro homosexuální jedince, které ovšem nemusí být vždy přesné (Yarber & Sayad, 2013). Níže tedy prezentujeme pouze modely, které se zaměřují specificky na bisexuální jedince, nebo je aslepoň do svého modelu zahrnují.

1.3.1 D'Augelliho celoživotní model formování identity u leseb, gayů a bisexuálů

Roku 1994 představil Anthony D'Augelli svůj celoživotní model formování identity u leseb, gayů a bisexuálů („Lifespan Model of Lesbian Gay Bisexual Identity Development“). D'Augelli zdůrazňuje to, že na vývoj sexuální identity má vliv nejen osobnost daného člověka, ale i lidé, se kterými přichází do kontaktu a široké sociokulturní prostředí, ve kterém žije.

První stádium nazývá jako „opuštění heterosexuální identity“ („exiting heterosexual identity“), kdy si jedinec uvědomí a pojmenuje svou menšinovou orientaci. Spadá sem rovněž i opakovaný vnější coming out, což ukazuje specifčnost D'Augelliho modelu, jelikož všechny ostatní dále prezentované modely se z velké části zaměřují pouze na vnitřní coming out. Vzhledem k tomu, že se D'Augelli zaměřuje zejména na vnější coming out, se nejedná o stádia, která by člověk procházel postupně a nemusí ani splnit všechna z nich.

Následuje „vytvoření osobního lesbického-gay-bisexuálního statusu identity“ („developing a personal lesbian-gay-bisexual identity status“), ve kterém se jedinec se svou identitou sžívá a stává se součástí jeho osobnosti. D'Augelli ji značně propuje se sociálním prostředím, díky kterému se toto „vrůstání“ identity stává možné. Součástí je rovněž vyrovnání se se stereotypy a negativními reakcemi okolí. Třetí fáze „vytváření lesbického-gay-bisexuální sociální identity“ („developing lesbian-gay-bisexual social identity“) navazuje na předchozí fázi. Znamená to, že člověk oznamuje okolí svou orientaci a získává tak síť kontaktů, která mu nabízí pomoc a podporu. Rodině se věnuje čtvrté stádium, „staní se lesbickým-gay-bisexuálním potomkem“ („becoming a lesbian-gay-bisexual offspring“) a hovoří se zde o potřebě být přijat svou rodinou, což se nemusí vždy stát.

Sociálního prostředí se drží i poslední dvě stádia. Během předposledního, „vytváření statusu LGB intimity“ („developing an LGB intimacy status“), dojde k získání romantického vztahu. A poslední stádium je podle D'Augelliho „vstup do lesbického-gay-

bisexuální komunity“, které představuje uvědomění si heteronormativity a heterosexismu až politickou angažovanost daného jedince (D’Augelli, 1994).

1.3.2 Modelu vývoje bisexuální identity Weinberga, Williamse a Pryora a Brownona úprava

Weinberg, Williams a Pryor roku 1994 vydali model vývoje identity u bisexuálních jedinců. Většina jedinců se nejdříve považovala za heterosexuální a první zkušenosti s přitažlivostí k lidem stejného pohlaví vedlo k prvnímu stádiu jejich modelu, první zmatení („initial confusion“). Tento pocit nejistoty u některých vede k dočasné identifikaci jako heterosexuální nebo homosexuální. Změna přijde ve stádiu nalezení a použití nálepky („finding and applying the label“). To podporuje sexuální přitažlivost a zkušenosti s více pohlavími a také získání povědomí o existenci pojmu bisexuál. Bifobie a stereotypy ovšem stále podporují pocity zmatení a nejistoty, které končí přijetím identity („settling into identity“). Podle tohoto modelu je finálním stádiem nekončící nejistota („continued uncertainty“), kdy i před identifikací jako bisexuální mají jedinci stále období pochyb (Brown, 2002).

Toto tvrzení podporuje právě i Tom Brown, který toto finální stádium modelu vývoje bisexuální identity přejmenoval na udržování identity („identity maintenance“). Významem se blíží původnímu pojetí, ale Brown chtěl zdůraznit, že i přes pochyby jedinci tuto nálepkou udržují a nemění ji. Míra pochyb je do značné míry ovlivněna prostředím, ve kterém se jedinec pochybuje (Brown, 2002).

Tato představa o přetrvávající nejistotě se ukazuje jako problematická, jelikož řada bisexuálů svou identitu skutečně přijme a pochyby se neobjevují, jak ukazuje výzkum Knous (2006).

1.3.3 Teorie deviance Lemerta a navázání Heather Knous

Heather Knous (2006) ve své práci navazuje zejména na teorii deviance Edwina Lemerta z roku 1967. Primární deviance, jak Lemert popisuje první stádium, započíná formování identity a představuje chvíli, kdy má jedinec sexuální styk se stejným pohlavím, ale ještě se nepovažuje za homosexuálního či bisexuálního. Dnes, jak zmiňujeme v úvodu této podkapitoly, řada odborníků nepovažuje sexuální zkušenost za nezbytně klíčovou ve vývoji identity. Stejně tak s tímto pracuje i Knous, která, po provedení deseti rozhovorů s bisexuálními jedinci, usuzuje, že podstatnější roli hraje sexuální přitažlivost. Právě ta se

u většiny objeví předtím, než se začnou identifikovat jako bisexuální, což vede k pocitům zmatenosti a uvažování nad tím, jaké je jejich sexuální orientace. Toto hledání vrcholí druhým a posledním stádiem v teorii Lemerta – sekundární deviance, kdy jedinec začne daný label používat a/nebo jej sdělit ostatním. Knous pozoruje, že v tuto chvíli se jedinci setkávají s negativními reakcemi.

Knous rovněž přidává třetí stádium. Vychází z Johna Kitsuse, který roku 1980 přidal poslední, terciální stádium. V něm se jedinec začne politicky angažovat a stává se členem aktivistických skupin, což vede k přijetí své identity. Do tohoto stádia ve výzkumu Knous došla jen polovina respondentů. Knous uvažuje o tom, že to, do jaké míry se jedinec angažuje, je ovlivněno jeho prostředím a tím, jak akceptující je.

1.3.4 Nelineární model vývoje nemonosexuálních identit Harber a Swanson

Kromě D'Augelliho modelu byly všechny ostatní do teď prezentované modely lineární – jednotlivá stádia na sebe navazovala a jedinec jimi tedy má procházet postupně. Tato představa se pojí se značnou kritikou, protože předpokládá, že jsou daná stádia zobecnitelná na všechny příslušníky dané skupiny. V úvahu je potřeba brát pohlaví, věk, zemi, ve které člověk žije a další faktory. Například Twinning roku 1983 přišla s modelem, který představuje výzvy a úkoly, kterým bisexuálové čelí, ale nejedná se o lineární stádium. Jedná se o: sebepřijetí, vyrovnání se s homofobními postoji společnosti, získání podporujícího okolí a rozhodnutím, komu o své identitě řeknou (Firestein, 1996).

Podobný model představují i Harper a Swanson (2019), které se zaměřily na bisexuály, pansexuály a polysexuály. Jedinec dané úkoly a výzvy plní v různém pořadí a podle autorek nemusí být pro některé lidi všechny relevantní a rovněž bere v potaz jedincovo sociokulturní prostředí, které proces vývoje identity značně ovlivňuje. Autorky popisují pět aspektů, které obsahují několik úkolů. Jednotlivé aspekty se zároveň mezi sebou ovlivňují.

První aspekt, nálepkování („labelling“), představuje to, jak jedinec hledá a přijímá svou identitu. Velmi často se jedinec identifikuje s některou z monosexuálních identit a poté, díky životním zkušenostem, nachází label, který mu vyhovuje nebo rovněž nálepky úplně odmítá. Docházet také může ke změně identifikace. Druhý aspekt představuje význam a propojení identit („salience and intersection of identities“). Autorky zde zdůrazňují, že vývoj bisexuální identity neprobíhá odděleně, ale do velké míry souvisí s celkovým vývojem identity a navzájem se ovlivňují. Hovoří například o vlivu rasy či

genderové identity. Jako třetí aspekt popisují „coming out“ a to ať už sobě či okolí. Dále hovoří o komunitě a/nebo politické identitě („community and/or political identity“) a zaměřují se na důležitost sociální podpory a politickou angažovanost. Posledním aspektem je zvládání vlivu útlaku/stigmatizace („managing the impact of oppression/stigma“), kdy se jedinec vyrovnává s negativními reakcemi okolí a společnosti a vytváří si strategie pro zvládnutí těchto situací.

2 BISEXUÁLNÍ LIDÉ NA INTERNETU

Internet se stal neodmyslitelnou součástí života mnoha lidí a u mladých obzvlášť v posledních letech vzrostlo na popularitě používání sociálních sítí. Sociální sítě umožňují jedincům vytvořit si vlastní profil a propojit se s dalšími uživateli (Power & Kirwan, 2014). V České republice používá ve věku 16–24 let sociální sítě 97 % této věkové skupiny. Zároveň ho všech 97 % použilo alespoň jednou za poslední tři měsíce. Ve věkové kategorii 25–34 let se jedná o 90 % a o 0,2 % méně ho použilo za poslední tři měsíce (Český statistický úřad, 19. 11. 2018). K čemu ho tedy používají? A konkrétně, jak ho využívají LGBT+ jedinci a jaké má jeho používání dopad a vliv na jejich život?

Internet díky anonymitě, dostupnosti a velkému množství informací nabízí LGBT+ lidem možnost mluvit o své sexualitě či genderu bezpečně, narozdíl od offline světa⁴, ve kterém by mohli čelit útokům na svou osobu. Není ovšem dobré tyto dva světy, online a offline, od sebe oddělovat, neboť jsou značně propletené. Lidé na internetu mluví o problémech, které mají svůj základ v jejich reálném životě a stejně tomu tak je i u LGBT+ osob (Maliapaard, 2017).

GLSEN, americká organizace zaměřující se na LGBT+ otázky, vydala ve spolupráci s dalšími organizacemi (CiPHR⁵ a CCRC⁶) výsledky průzkumu mezi 5 680 13. až 18. letými. GLSEN se ve své studii zaměřila primárně na 1 960 mladých lidí, kteří jsou LGBT+. Jejím cílem bylo zjistit, jak mladí lidé používají internet, a potencionální negativní a pozitivní faktory, které používání internetu přináší. Podle výsledků používají mladí členové LGBT+ internet více, než ostatní, a to v průměru 5 hodin denně, což je o přibližně 45 minut víc než ostatní mládež. Vzhledem k tomu, že se v offline světě

---

⁴ Ve studiích, kterým se budeme v této kapitole věnovat, je často internet popisován jako „online svět“ (online znamená stav připojení). Používat budeme tedy i pojem „offline svět“ pro popsání reálného světa (offline tedy znamená opak – stav odpojení).

⁵ CiPHR neboli The Center for Innovative Public Health Research je organizace, které se věnuje výzkumům týkajících se technologií a jejich vlivu na člověka (CiPHR, n.d.)

⁶ CCRC je zkratka pro The Crimes against Children Research Center, které ve Spojených státech provádí výzkumy věnující se problematice trestných činů spáchaným na dětech (CCRC, n.d.)

nemohou vždy dostat k vhodným informacím o zdraví a dalším informacím týkajících se sexuality a genderu, využívají k tomu online prostor. Internet rovněž používají jako možnost, jak se stát součástí komunity a získat či dávat podporu ostatním. 50 % LGBT+ lidí mělo online alespoň jednoho kamaráda, zatímco u cisgender heterosexuální lidé pouze 19 %. LGBT+ mládež tyto přátele rovněž považovala za důležitější a nápomocnější. V anonymním prostředí internetu se cítí bezpečněji a jsou otevřenější k diskuzím o své identitě více než offline. Také se věnují aktivismu, a to například vyjádřením podpory různých organizací (77 %) a informováním o nich ostatní (76 %). Dotazník se zabýval i otázkou šikany. Celkem 32 % nemělo žádnou osobní zkušenost, ovšem 41 % zažilo obtěžování jak online tak offline. U těchto mladých lidí to vedlo ke snížení sebevědomí, častějšímu výskytu deprese a horším výkonům ve škole.

Důležité je neopomenout, že výsledky jsou do značné míry ovlivněny rasou jedince, a jeho konkrétní sexuální či genderovou identitou. Přesto se dá z výsledků této studie říct, že LGBT+ jedinci používají internet především k získání informací a spojení se s komunitou (GLSEN, CiPHR, & CCRC, 2013).

V této kapitole budeme jednotlivé pozitivní a negativní aspekty internetu blíže rozebírat. Zaměřit se chceme především na bisexuální jedince, ale velmi často se výzkumy zaměřují na LGBT+ komunitu obecně. Prezentovány jsou tedy i výsledky těchto studií, které rovněž úzce souvisí s praktickou částí naší práce a budeme v ní na ně odkazovat.

2.1 Pozitivní aspekty internetu

Jak ukazuje GLSEN, CiPHR a CCRC studie (2013) LGBT+ lidé vidí internet jako značně pozitivní. V této kapitole se budeme věnovat právě pozitivně hodnoceným aspektům. Prvně se zastavíme u anonymity, dále se budeme věnovat komunitě a přátelským či romantickým vztahům. V závěru se blíže podíváme na to, jak internet funguje jako cenný zdroj informací.

2.1.1 Sebe prezentace a anonymita

Anonymita je bez pochyb jednou z podstatných součástí internetu. V jejím případě se nedá jednoznačně říct, zda se jedná o čistě pozitivní či negativní aspekt, ale studie věnující se LGBT+ problematice a internetu s ní pracují především v pozitivním ohledu, proto se došlo k rozhodnutí zařadit ji společně se sebe prezentací do této kapitoly.

Sebe prezentace, tedy snaha ovlivnit to, jak se prezentujeme druhým a jak nás vnímají, patří pod koncept „já“. Téma jáství patří mezi témata, která mají v psychologii dlouhou historii. Jednou ze základních teorií je rozdělení já na „já poznávající“ („I“) a „já poznávané“ („me“) Williama Jamese (Výrost & Slaměník, 2008). Sebediskrepanční teorie E. T. Higginse, navazuje na dílo Carla Rogerse, který rozdělil já na „ideální“ a „současné já“, přidává ještě třetí stav – „požadované já“ („ought self“). To popisuje atributy, které byste měli mít, např. na základě nějaké sociální role. Nahlížet na ně můžeme z pohledu sami sebe nebo ostatních – tedy např. jaký bych já chtěl ideálně být X jaký by ostatní chtěli, abych byl. Rozpor mezi těmito třemi složkami vede k emoční nepohodě (Berkowitz, 1989).

To, jak se budeme prezentovat ostatním, se mění podle sociální situace. Autoprezentace představuje to, jak nás ostatní skutečně vnímají. Autoprezentaci upravujeme podle dané situace, tak aby jí to odpovídalo a případně vedlo k určitým ziskům. Ve většině případů chceme vzbudit dobrý dojem, ale najdou se i situace, kdy tomu může být naopak (Attrill, 2015).

V případě internetu je možnost kontroly toho, jak nás ostatní budou vnímat ještě větší a do hry vstupuje právě anonymita jako situace, ve kterých je naše skutečná osobní identita ostatním skryta. Pohlížet na ní můžeme jako na kontinuum, kdy se postupně snižuje počet informací, které o nás druhý ví. Tento rozptyl se mění i v rámci jednotlivých sociálních sítí. Získáváme tedy ještě více možností, jak se prezentovat a není výjimkou, že se naše „online já“ liší od „skutečného já“. Snažíme se tedy prezentovat naše „ideální já“. Výzkumy ovšem ukazují, že ti, kteří prezentovali své „skutečné já“, měli větší šanci, že přátelství a vztahy získané online se přenesou i do offline světa (Attrill, 2015).

Internet přináší řadu specifických možností, jak se můžeme sebe prezentovat. Jedno z nich navazuje právě na vztahy a komunikaci. Rozlišovat můžeme synchronní a asynchronní komunikaci. Prvně jmenovaná probíhá v reálném čase a setkáme se s ní tedy v offline světě, nebo případně ve videohovorech. Asynchronní komunikace není plynulá, mezi odpovědmi jednotlivých respondentů je určitá mezera. Může být dlouhá týdny, dny i minuty. Představit si pod tím můžeme dopisy a víceméně veškerou komunikaci v online světě. I když očekáváme rychlou odpověď, nevidíme, co druhý člověk (nebo lidé) postupně píše, dostaneme pouze finální zprávu. Jako pisatelé zprávy máme tedy možnost o obsahu více přemýšlet, upravovat ho a vytvářet optimální verzi nás samotných (Attrill, 2015).

Sulerův koncept online disinhibičního efektu popisuje, že lidé mají tendenci toho o sobě říct v online prostoru více, než by řekli v komunikaci z očí to očí (Green,

Bobrowicz, & Ang, 2015). Anonymita dává svobodu se prezentovat, nezávisle na tom, jak nás vnímají lidé v našem životě. V další části této kapitoly se budeme věnovat důležitosti komunity a tomu, jak internet nabízí možnost najít lidi, kteří si prochází něčím podobným. Pro některé může nalezení komunity, kam patří, vést k tomu, že se cítí pohodlněji prezentovat sami sebe a více se otevřít (Attrill, 2015). Anonymita pomáhá s hledáním identity a snížením studu, takže se jedinci lépe seznamují (Power & Kirwan, 2014). Studie metodou zakotvené teorie s 19 mladými LGBT+ lidmi a analýza nizozemského fóra pro bisexuály ukazuje, že anonymita umožnila jedinců otevřeně mluvit o své identitě. A to ještě předtím, než byli připraveni tuto skutečnost sdílet s okolím.

Na těchto pracích tedy vidíme podstatný vliv anonymity na sebereprezentaci a na to, že dává LGBT+ jedincům možnost zkoumat svou identitu bezpečněji (Craig, McInroy, McCready, Cesare, & Pettaway, 2015; Maliepaard, 2017). Právě toto hledání identity a obecně to, jak se prezentujeme, je značně ovlivněno ostatními lidmi.

2.1.2 Komunita a pocit sounáležitosti

Pocit toho, že někam patříme, je jednou ze základních lidských potřeb. Setkat se s tímto můžeme v řadě psychologických prací, jako příklad můžeme uvést Johna Bowlbyho a jeho teorii attachmentu či pyramidu potřeb Abrahama Maslowa, který zařazuje pocit sounáležitosti mezi základní potřeby (Attrill, 2015).

Stejně tak jako v offline světě jsme a potřebujeme být součástí nějaké skupiny či skupin, podobně tomu tak může být i na internetu. Důvodů můžeme popsat několik – potřebujeme sociální oporu, zbavit se pocitu osamělosti, získat nějaké výhody nebo můžou být důvodem přidružení se ke skupině naše názory a postoje. Na internet se můžeme obrátit i v případě, kdy se naše potřeba sounáležitosti v offline světě nenaplnuje a snažíme se ji tedy nasytit na internetu (Power & Kirwan, 2014). Studie potvrzují platnost posledního tvrzení u LGBT+ lidí, kteří se mohou nacházet v situaci, kdy nejsou svým okolí přijímáni. Získávají možnost se otevřeně prezentovat a spojit se a komunikovat (v online prostředí často nahrazováno termínem chatovat) se stejně smýšlejícími lidmi (Attwood, Hakim, & Winch, 2017; Hou & Lu, 2013).

Kvalitativní studie zaměřující se na bisexuální jedince, a to konkrétně 12 ženatých mužů, podporuje tento obrovský význam toho vidět, že ve své identitě nejsou sami. Zejména v prostředích, kde je bisexualita stigmatizována, slouží internet jako bezpečné místo svou identitu zkoumat a najít právě tu potřebnou sociální podporu (Hou & Lu, 2013).

Tyto výsledky potvrzuje i studie metodou zakotvené teorie s 19 LGBT+ lidmi ve věku od 18 do 22 let. Hlavním důvodem používání internetu je pro tyto lidi komunita. Možnost mluvit o své identitě otevřeně, sdílet zkušenosti s ostatními a navazovat podporující vztahy popisují tito mladí lidé jako klíčové. V offline světě se často cítí vyloučení a vztahy, které naváží na internetu, považují za stejně důležité jako ty offline (Craig, McInroy, McCready, Cesare, & Pettaway, 2015).

Zmiňovaný termín komunita se velmi složitě definuje, jelikož je na něj pohlíženo různými způsoby. Z historického pohledu komunita představuje uskupení lidí, které je prostorově ohraničené a často se v něm vyskytují příbuzenské vztahy, což očividně nepasuje na naše téma LGBT+ lidí na internetu, kteří často žijí na odlišných koncích světa. Pro naši práci a i to, jak je komunita používána ve studiích, které zde citujeme, je nejvhodnější pohled na komunitu jako uskupení osob s podobnými názory a postoji. Takto definovaná komunita se používá i ve spojeních jako vědecká komunita, umělecká komunita atd. (Keller, 11. 12. 2017). Tato definice se může zdát podobná definici skupiny: „počet lidí (množina lidí), kteří mají něco společného“ (Výrost & Slaměník, 2008, 321), ale skupina představuje nadřazený a obecnější pojem. V případě komunity jsou její členové stejně smýšlející, což u skupiny platit nemusí (Keller, 11. 12. 2017).

Online skupiny můžeme rozdělit do čtyř kategorií. Zaprvé se jedná o skupiny, které spojují lidi se stigmatizovanou identitou, spadat sem tedy budou LGBT+ jedinci. Podpůrné skupiny zahrnují jedince s lékařskými či sociálními problémy. Jak třetí jsou popisovány skupiny, kde lidé sdílí stejný zájem nebo cíl a poslední jsou organizační, kteří spojují lidi z práce. Jak můžete vidět, tyto kategorie se mohou prolínat a v případě bisexuálů se můžeme setkat se spojením první a druhé kategorie (Attrill, 2015).

2.1.3 Návazání přátelství a romantických vztahů

Kromě potřeby být součástí skupiny a patřit někam je pro lidi podstatné navázat bližší vztahy. I internet hraje roli při získání a udržování přátelských a romantických vztahů. O přátelství můžeme podle tradičního pojetí mluvit v případě, kdy pro sebe mají jedinci sympatie, chtějí si pomoc a účastní se společných aktivit. V případě romantických vztahů je k tomuto přidáváno ještě hlubší citové spojení a sexuální přitažlivost. Otázkou tedy je, zda mohou takové vztahy vznikat i na internetu, kdy například společenské aktivity nejsou možné a, jak jsme zmiňovali u sebe prezentace, lidé nejsou vždy upřímní o tom, kým jsou (Attrill, 2015).

Romantické vztahy a partnerství nejsou tématem naší práce, přesto se jim budeme alespoň krátce věnovat. Výzkumy ukazují, že pro udržení online vztahu je podstatná dobrá komunikace a důvěra, což ovšem platí i o vztazích offline. Více podstatná se ovšem ukazuje být otevřenost o sobě a o vztahu. Pokud dojde k přesunu nebo postupnému přesouvání vztahu z online světa do offline světa, je nejpodstatnější dobře zvládat konflikty a prodloužit délku vzájemného komunikování. Tato změna, tedy přesunutí vztahu do reálného života, je podstatná zejména u vztahů na dálku, v případě kterých je internet velkým pomocníkem, jelikož umožňuje rychlou komunikaci. Zároveň přináší možnost kontaktu s lidmi z celého světa a často by se tedy bez něj daný pár neseznámil (Attrill, 2015). V současné době se rovněž stává velmi běžným seznámení se skrze online seznamky a aplikace jako například Tinder. Rosenfeld, Thomas a Hausen (2019) ve své studii ukazují, že pro heterosexuální páry se online seznamky staly nejčastějším způsobem seznámení a překonaly tak seznámení se přes společné přátele. Studie týkající se bisexuálních osob přichází především s negativními zjištěními, věnovat se jim tedy budeme později (Gleason, Vencill, & Sprankle, 2018; Pond & Farvid, 2017).

Vzdálenost je pojem, který si spojujeme zejména s fyzickou polohou. Ale s tím, proč i přátelství vzniklá online dobře fungují, souvisí emoční vzdálenost, tedy to, do jaké míry si jsou dva lidé emočně blízko. Vliv na to má samozřejmě podstata komunikace a v případě internetu můžeme například vidět rozdíl v emoční vzdálenosti u jedinců, kteří spolu komunikují na diskuzním fóru s desítkami dalších uživatelů a dvěma jedinci, kteří si spolu chatují v rámci soukromých zpráv, nebo si spolu začnou volat v rámci videohovorů.

A právě kvůli tomu rozdělení pouze na online a offline přátelství není úplně přesné. Stejně jako vztahy na dálku fungují zároveň offline a online, je tomu tak i u přátelství, a to ať začali offline nebo online. Studie mezi 2 188 uživateli oblíbené nizozemské sociální sítě Hyves ukázala, že lidé sice ve vyplňovaném dotazníku hodnotili offline přátelství jako důležitější než ta fungující online, v případě smíšeného přátelství (fungující jak offline tak online) subjektivně vnímaná kvalita dosahovala stejné výše jako v případě offline přátelství. Autoři tedy diskutují o tom, že není důležité, kde přátelství vzniklo, ale jaké formy kontaktu kombinuje (chatování, videohovory, setkání v reálném životě atd.) (Antheunis, Valkenburg, & Peter, 2012).

Internet může v navazování vztahů pomáhat těm, kteří s tím mají v offline světě obtíže. Mezi 389 adolescenty, kteří vyplnili třikrát dotazník vždy v odstupu 8 měsíců, bylo měreno sebevědomí a stydlivost a sledována byla vysloveně online (23 %) a offline (24 %) přátelství či ta smíšená (53 %). U stydlivých adolescentů vedlo získání online přátel k větší

pravděpodobnosti získání offline a smíšených přátel. A zároveň se jim díky navázání online přátelství zvýšilo sebevědomí, což pomohlo při jejich získávání a udržování mimo online svět (Zalk, Zalk, Kerr, & Stattin, 2014).

Vrátíme-li se k průzkumu GLSEN, CiPHR a CCRC, 2013 (2013), 96 % LGBT+ jedinců uvedlo, že má alespoň jednoho blízkého přítele, 50 % navázala minimálně jedno blízké přátelství online (16 % - jeden kamarád, 20 % - 2-3 kamarádi, 14 % - 4 a více kamarádů). Přestože se jedná o podstatný rozdíl, u jedinců, kteří jsou cisgender a heterosexuální se jednalo pouze o 19 % respondentů, kteří uvedli, že mají alespoň jedno online přátelství. Tyto vztahy fungovaly jako důležitá emoční podpora u 35 % LGBT+ jedinců (u cisgender heterosexuálních pouze u 10 % případů) a rovněž se často stali součástí každodenního života (60 % z těch LGBT+ jedinců, kteří řekli, že měli online kamarády, se alespoň s jedním potkali).

Srhleme-li, myšlenka, že na internetu se nedají provádět společné aktivity, se tedy nezdá být úplně správná. Například společné hraní her, možnost komunikace, z vlastní zkušenosti můžeme uvést sledování seriálů ve stejnou dobu a současné chatování či volání, ukazují, že i když internet nemůže simulovat fyzický prostor, nabízí mnoho možností jak ho nahradit. Výše prezentované studie potvrzují, že internet je místem, kde vznikají hluboké a intimní vztahy. Rovněž udržuje i ty, které vznikly v reálném životě a pomáhá je posílit a prohloubit. Dává jedincům více možností komunikovat a také plánovat setkání v reálném světě. Ideálním místem se rovněž stal pro ty, kteří mají problémy se vyjadřovat či se stydí, a to také díky dříve zmiňované asynchronní komunikaci typické pro internetové prostředí (Attrill, 2015).

2.1.4 Získání informací

Tuto kapitolu uzavíráme tématem specifickým pro LGBT+ jedince. Přestože to tak neplatí pro všechny, spousta z nich nemá ve svém každodenním životě přístup k informacím týkajících se tohoto tématu. Studie 33 LGBT+ jedinců, se kterými byli provedeny rozhovory a vyplněn dotazník, přišla s dvěma základními typy informací, které hledají. První z nich se týkala tradičního učení a jedinci se chtěli především dozvědět definice jednotlivých labelů, průběh tranzice atd. Zmiňovali rovněž místní organizace a skupiny, díky čemuž si uvědomili, že nejsou ve svém prostředí tak osamoceni, jak si mysleli. Podstatná také byla anonymita. Druhým typem informací bylo sociální učení. Jedinci si našli LGBT+ vrstevníky a osobnosti a dostali se tak k informacím o tom, jaké zkušenosti

mají lidé v téhle oblasti. Vidět například lidi, kteří jsou out, když sám jedinec nebyl, bylo uklidňující a motivující. Znamé osobnosti byly popisovány jako vzory a respondenti si zejména cenili toho, že rozšiřují povědomí o LGBT+ problematice (Fox & Ralston, 2016). O podstatnosti LGBT+ vzorů mluví Gomillion a Giuliano (2011). Slavné LGBT+ osobnosti vedou ke zvýšení sebevědomí u LGBT+ jedinců a pomáhají jim v uvědomění si a přijetí identity.

Tyto výsledky potvrzuje i další studie, která se zaměřovala na období coming outu, během kterého byl internet jedním z hlavních zdrojů informací (Bond, Hefner, & Drogos, 2009). Analýza GLSEN, CiPHR a CCRC (2013) se k tomuto tématu rovněž vyjadřuje a ukazuje, že LGBT+ lidé si vyhledávají informace o sexualitě pětkrát častěji než cisgender heterosexuální lidé (62 % X 12 %). 81 % LGBT+ jedinců si hledalo informace týkající se zdraví (oproti 46 % cisgender neheterosexuálním jedincům). Již zmiňovaná analýza nizozemského fóra pro bisexuály (Maliapaard, 2017) přináší poznatek o tom, že internet byl pro bisexuály zejména významný zejména na počátku formování identity. Během pocitů zmatenosti v tom, co vlastně cítí, se obrátili na internet a vyhledávali články o tom, jak poznat, že jsou bisexuální a později i to, jak mají udělat coming out.

Spojení potřeby sounáležitosti a faktu, že se stále jedná o stigmatizovanou identitu, vede rovněž k potřebě politické angažovanosti. Ve skupinách se často klade důraz na to, že pokud budou lidé o své identitě mluvit, dojde ke změně společnosti a většímu přijetí. Do popředí se také díky tomu dostává potřeba šířit osvětu a o své identitě mluvit a zároveň tím pomoci těm, kteří si právě prochází coming outem. Rozšiřuje se tak i povědomí o sexuálních orientacích a genderových identitách, kterým se dříve nevěnovalo tolik prostoru (Cavalcante, 2019; Fox & Ralston, 2016). GLSEN, CiPHR a CCRC (2013) tyto výsledky podporuje a rovněž ukazuje, že větší angažovanost vede k zlepšení psychického stavu, lepším známkám a menší pravděpodobnosti závislosti na drogách a alkoholu. Konkrétně se jednalo o 88 % LGBT+ jedinců, kteří se nějak angažovali. Stali se součástí komunity věnující se určité problematice, sdíleli příspěvky či napsali článek.

2.2 Negativní aspekty internetu

Jak tedy můžeme vidět, internet se stal místem, které LGBT+ lidé využívají ve velké míře a přináší řadu pozitiv. Nebude asi překvapením, že tak, jako se setkávají bisexuální lidé s útoky v offline světě, je tomu tak i online. V této kapitole se nejdříve zastavíme

u kyberšikany a poté se přesune k fenoménům týkajících se specificky bisexuálních osob a tomu, jak se projevují na internetu.

2.2.1 Kyberšikana

Internet přináší i řadu úskalí a jedním z nich je právě kyberšikana. Tu definujeme jako „*agresivní, cílené jednání prováděné skupinou či jedincem, používající elektronické formy kontaktu, opakovaně a v průběhu času proti oběti, která se nemůže lehce bránit*“ (Attrill, 2015, 97). Podle některých údajů má s kyberšikanou zkušenost 20–40 % mladých lidí a obzvláště zranitelnou skupinou jsou příslušníci sexuální menšiny. Přesnou prevalenci kyberšikany lze velmi složitě určit, neboť obzvláště u LGBT+ lidí dochází k strachu svěřit se s touto zkušeností, neboť by mohlo dojít k odhalení jejich sexuální orientace či genderové identity. Přesto studie dokazují, že se s kyberšikanou setkávají LGBT+ lidé častěji a že u bisexuálů je toto číslo ještě vyšší než u leseb a gayů. Výsledky studií jsou v rozporu v ohledu, jestli kyberšikanu zažívají víc bisexuální muži nebo ženy, ale její prožití vede k depresi, sníženému sebevědomí a myšlenkám či pokusům o sebevraždu (Abreu & Kenny, 2018).

Jiné studie se rovněž ve svých výsledcích odlišují od zprávy GLSEN, CiPHR a CCRC (2013). Strach u bisexuálních osob spíše vzbuzuje klasická šikana, s kyberšikanou se podle jejich slov příliš nesetkali. A pokud ano, přicházelo to od lidí, které znali v reálném světě. (Craig, McInroy, McCready, Cesare, & Pettaway, 2015). Poslední věta se často objevuje ve více studiích a ukazuje se, že kyberšikana se v mnoha případech překrývá s klasickou šikanou a útočníci tedy používají internet jako jeden z dalších způsobů, jak na daného jedince zaútočit (Zych, Ortega-Ruiz, & Del Rey, 2015).

Forem kyberšikany můžeme rozlišit celou řadu. Pro zjednodušení si můžeme představit, že se každý typ dá rozlišit podle tří složek: kde byla kyberšikana provedena (sociální síť, diskuzní fóra,...), jakým způsobem (text, fotografie,...) a o jakou formu se jednalo (ponižování, pomlouvání,...). Výzkum pomocí dotazníku mezi 28 232 žáky základních a středních škol v České republice ukázal, že nejčastější formou kyberšikany jsou verbální útoky (34 %). Dále se jednalo o proniknutí na účet (34 %), šíření fotografií dítěte (13 %), krádež identity (11%) a vydírání (8 %). 44 % z těchto útoků proběhlo na sociálních sítích a celkově se s nějakou formou kyberšikany setkala více než 45 % dětí (Kopecký & Szotkowski, 2015).

Zkušenost s kyberšikanou nejčastěji vede k snížení sebevědomí, depresi, úzkosti, vyššímu riziku zneužívání návykových látek a poruchám příjmu potravy a sníženému výkonu ve škole. V neposlední řadě může dojít i ke spáchání sebevraždy (Attrill, 2015).

2.2.2 Bifobie a neviditelnost bisexuality na internetu

Nyní se budeme věnovat studiím zaměřující se na negativní zkušenosti bisexuálních lidí na internetu. Jelikož se termíny jako bifobie a neviditelnosti bisexuality zabýváme v první kapitole, nebudeme je zde podrobněji popisovat.

Četnost negativních komentářů, které nejsou sice zaměřeny na konkrétního jedince, ale na LGBT+ skupinu obecně nebo konkrétně na jednu identitu, vedou u některých jedinců k tomu, že o své identitě nemluví a snaží se prezentovat tak, aby u ostatních vyvolali dojem, že nejsou LGBT+ (Rubin & McClelland, 2015).

V předchozí kapitole jsme zmínili, že výzkum o bisexuálech a seznamkách přichází především s negativními zkušenostmi. Kvůli bifobii a stereotypům s bisexualitou spojené s nimi nechtějí nebisexuální lidé vstupovat do vztahu. Heterosexuální muži jsou v tomhle ohledu více otevření než heterosexuální ženy. Ovšem se velmi často u nich objevuje představa, že bisexuální ženy jsou promiskuitní a budou tedy více sexuálně otevřené. Můžeme tedy pochybovat o tom, zdali jsou skutečně více přijímající než heterosexuální ženy. U homosexuálních jedinců se tyto stereotypy rovněž objevují, a přestože jsou výsledky rozporuplné, vypadá to, že především homosexuální ženy zaujímají více negativní postoje. Výzkum Gleasona, Vencill a Sprankla (2018) se tímto tématem zabýval a provedl online dotazník mezi 440 cisgender heterosexuálními muži a ženami a homosexuálními muži. Prezentovány jim byly seznamkové profily cisgender mužů a žen s různými sexuálními orientacemi a úkolem respondentů bylo se vyjádřit o přitažlivosti daného člověka a o tom, jak hodnotí jeho maskulinitu a femininitu. Potvrdilo se, že heterosexuální ženy hodnotily bisexuální muže jako méně atraktivní a méně maskulinní. Také vyjadřovali menší otevřenost k tomu s nimi navázat romantický a sexuální vztah. U mužů se toto příliš neprojevovalo. Výsledky u homosexuálních mužů odporovali předchozím zjištěním, jelikož bisexuální muže nehodnotili jako méně atraktivní a méně maskulinní.

Další studie zaměřující se na seznamky se věnovala specificky bisexuálním ženám. S těmito osmi ženami bylo provedeno interview o jejich zkušenostech s používáním seznamek. Mluvily zejména o Tinderu, jelikož se jedná o nejpoužívanější mobilní seznamku. Tinder vidí jako místo, které není přátelské vůči LGBT+ lidem, jelikož celý

marketing je zaměřený pouze na cisgender heterosexuální osoby. Nevyhnutelné také byly páry prezentující se jako jeden účet, hledající sexuální partnerku. Od cisgender heterosexuálních mužů často přicházely stereotypy týkající se bisexuality, zejména o promiskuitě bisexuálních žen. S bifobií se také setkaly u homosexuálních žen (Pond & Farvid, 2017).

Na tyto předsudky navazuje studie Gray a Desmaraise (2014). Ti pracovali s pojmem kolektivní sebevědomí, který představuje potřebu, aby se naše cíle a názory slučovaly se skupinou, do které patříme. Pokud dojde ke shodě, nahlíží jedinec na svou skupinu v pozitivním ohledu. Důležité také může být to, jak na naši skupinu nahlíží lidé, kteří nejsou jejími členy, a jak velký existuje rozpor mezi naším pohledem a pohledem osob mimo naši skupinu. Může tedy například nastat, že jedinec s internalizovanou bifobií bude negativním postojem okolí ovlivněn a bude to mít dopad na jeho kolektivní sebevědomí. Toto se právě snažili ověřit Graye a Desmaraise, kteří použili *Collective Self-Esteem Scale* (CSES) a administrovali ji 265 respondentům mezi 15 a 30 lety. Kolektivní sebevědomí bylo nižší u bisexuálních jedinců, což může souviset právě s (internalizovanou) bifobií, která se u některých objevuje.

2.3 Konkrétně používané stránky

Pro LGBT+ lidi představuje internet možnost, jak se dostat k informacím, které v reálném životě neuslyší. Od 90. let se na internetu začaly vytvářet komunity LGBT+ lidí, kteří používají internet k zjištění a předávání informací o LGBT+ problematice a také k získání přátel či romantických partnerů. Tyto aspekty, včetně těch negativních, jsme rozebrali v předešlé kapitole. Nyní se zaměříme na konkrétní stránky, které bisexuálové či LGBT+ lidé obecně navštěvují a přiblížíme si jejich konkrétní vliv.

Při rešerši literatury jsme narazili rovněž na studie věnující se diskuzním fórum v souvislosti s LGBT+ lidmi. Jednalo se ovšem o práce věnující se hledání sexuálních partnerů (např.: Dew & Chaney, 2005; Gnilka & Dew, 2009; Seal et al., 2015). To vzhledem k tématu naší práce nepovažujeme za podstatné téma. Narazili jsme ovšem na analýzu nizozemského fóra pro bisexuály, které ukazuje pohled na diskuzní fóra z jiné stránky. Jedinci si nejvíc cení anonymity, která jim dává možnost o své orientaci mluvit otevřeně. Zároveň je pro ně velmi důležité mít tu možnost potkat se s dalšími bisexuály, se kterými se vzájemně podporují. Na samotném fóru bylo nejčastěji diskutováno zmatení a pochyby, jelikož bisexualita není plně přijímána cisgender heterosexuálními jedinci ani

homosexuálními lidmi. Časté rovněž bylo také téma coming outu, ať už sdílení zkušeností nebo tipů, jak ho nejlépe provést (Maliapaard, 2017). Nepodařilo se nám nalézt více odborných článků věnujícím se diskuzním fórum v tomto ohledu, považuje ale za důležité tuto studii zmínit.

2.3.1 Facebook

Facebook, stejně jako další zde popisované stránky, můžeme zařadit do kategorie sociálních sítí. Sociální sítě jsou často považovány za prostor k získání nových kontaktů, ale například v rámci Facebooku se dá spíše mluvit o spojení s lidmi, které už daný člověk zná. Více, než získání nových kontaktů, se tedy spíše jedná o udržení a komunikaci s těmi již existujícími (Power & Kirwan, 2014).

Facebook patří mezi jednu z nejpobulárnějších sociálních sítí, ale studie mezi 21 adolescenty přišla s poznatkem, že pro mladé lidi nepatří mezi oblíbené sociální médium. Především ho používají kvůli školním povinnostem. Ale pozitivně vidí Messenger, který umožňuje rychle komunikovat s jejich blízkými v soukromém chatu (Vermeulen, Vandebosch, & Heirman, 2018).

Ukazuje se, že Facebook je pro LGBT+ jedince spojen s řadou negativ. Studie s 42 homosexuálními muži mezi 18–27 lety ukázala, že pouze 10 % z nich na Facebooku veřejně mluvilo o své sexuální orientaci. Pro ostatní to bylo spojeno s pocity úzkosti a strachu a 57 % respondentů svou sexuální orientaci nesdílelo vůbec (Owens, 2017). Toto potvrzuje celá řada dalších studií. Hlavní podstatou problému a strachu jedinců o své sexualitě mluvit vychází z podstaty Facebooku. V porovnání s ostatními sociálními sítěmi se jedná o nejméně anonymní médium, kde lidé často vystupují pod svým pravým jménem a v přátelích mají své známé. A právě strach z toho, že je jejich blízcí pozorují, vede k tomu, že o své sexuální orientaci nemluví. Jen v případě důvěry v to, že je jejich okolí podpůrné, se jedinci nebojí tomuto tématu věnovat. Právě vzhledem k tomu, jak jsou jejich blízcí otevření, upravují lidé to, jak o sobě mluví na Facebooku (Rubin & McClelland, 2015).

Tento stav ovšem nemusí být trvalý. A s postupem času, zejména když vyřešili otázku své identity, začali jedinci postupně například dávat „To se mi líbí“ stránkám, které se věnují LGBT+ problematice. Jednalo se tedy o postupný proces, kdy se ještě necítili na to, mluvit o své identitě sami, ale chtěli být v této oblasti více otevření (Fox & Warber, 2015).

Studie s ženami mezi 16–19 rokem věku, které se identifikují jako lesby nebo bisexuálky, potvrzuje poznatky předchozích studií. Facebook je každodenní součástí jejich života, ale pociťují to, že jsou sledováni jejich přáteli a rodinu, což vede k tomu, že o své identitě na Facebooku nemluví. To je podpořeno i tím, že někteří lidé, které mají v přátelích, se vyjadřují negativně vůči LGBT+ lidem. Toto skrývání identity vyvolává úzkost a stres, zejména vzhledem k tomu, že Facebook vybízí k otevřenosti (Rubin & McClelland, 2015).

Pokud navážeme na negativní vyjádření, je důležité si uvědomit, že hranice mezi klasickou šikanou a kyberšikanou je tenká. V práci Lua, Changa, Lina, & Yena (2019) mezi bisexuálními a homosexuálními muži čtvrtina z těchto 302 mužů sdělila, že se v posledním roce setkali vůči jejich osobě s útoky na Facebooku. A byli to právě lidé z blízkého okolí těchto mužů, kteří využívali právě Facebook k útokům. Jednalo se o slovní agresi a vyloučení ze skupiny. Tyto negativními zkušenosti korelovaly s výskytem deprese.

2.3.2 YouTube

YouTube, jako nejpoužívanější platforma pro šíření videí, získává stále více pozornosti. A to zejména jelikož YouTuber, tedy ten, kdo nahrává videa na svůj vlastní účet („channel“), se stává regulérním a finančně výnosným povoláním. Tito lidé se rovněž dostávají do povědomí široké veřejnosti a objevují se v médiích (např. televize), kam by se před pár lety nedostali a pro mladé sledující se stávají vzory (nahrazují tak někdy tradiční celebrity). Časté je jejich zapojení do charitativních akcí a také jejich politická angažovanost. Zde nacházíme souvislost s bisexualitou a LGBT+ tematikou obecně – influenceři o těchto tématech mluví a sdílí své osobní zkušenosti. Hovoří o coming outu, problémech s přijetím své sexuality či negativních reakcí okolí. Důraz je kladen i na to, že došlo ke zlepšení, apelace zejména na mladší sledující a vyjádření podpory (Abidin, 2019). Nejedná se tedy o pouhé sdílení videí, ale důraz je kladen i na vztah mezi YouTuberem a jeho diváky. Vytváří se tedy komunita.

Analýza 151 videí s LGBT+ tematikou potvrzuje výsledky již starších studií z doby, kdy internet neexistoval či nebyl užíván v takové míře. V roce 1996 Herek přišel s třemi důvody, proč neheterosexuální lidé otevřeně mluví o své orientaci: zlepšení vztahů, zlepšení psychického a fyzického zdraví a změna postojů společnosti. Autoři této studie tvrdí, že to samé můžeme sledovat u YouTube videí jako důvody, proč YouTuberi o svých

zkušenostech mluví a sdílí je. Autoři diskutují o tom, že by bylo možné přidat čtvrtou kategorii – pomoci ostatním. To souvisí s tím, co jsme zmiňovali v předešlém odstavci – ve videích je často kladen důraz na ujištění a podporu těch, co videa sledují a sami nejsou out nebo jsou v prostředí, které je nepodporuje (Green, Bobrowicz, & Ang, 2015).

Samotná existence a popularita coming out videí potvrzuje mechanismy heteronormativity popisované v první kapitole. Pokud YouTubeři coming out video nenatočí, nebo v některém z jejich videí odlišnou orientaci nezmíní, jsou považováni za heterosexuální. Přestože jsou odlišné sexuální orientace stále více přijímány, jsou tato videa velmi často viděna jako šokující a získají často velký počet zhlédnutí. S tímto zjištěním přichází studie Lovelocka (2019), který analyzoval 35 coming out videí. Videá podle něj nejčastěji popisují coming out vnitřní a YouTubeři popisují pocity odlišnosti, postupné uvědomění jejich identity a její přijetí. Věnují se i negativním zkušenostem a vyjadřují podporu těm, kteří si prochází tím samým.

Podobně jako coming out videa toto podle nás ilustrují i transgender YouTubeři, kteří sdílí své zkušenosti s tranzicí a často tranzicí prochází a dokumentují ji ve svých videích. Domníváme se, že důvody proč tak činí, se podobají závěrům studie Greena, Bobrowicz a Anga (2015) a Lovelocka (2019) zmíněné výše. Zároveň se stále jedná o téma pro mnohé šokující a něco, co sledující zajímá, i když sami nejsou transgender. To ukazuje jak nepřijetí transgender lidí, zároveň to ale může znamenat zájem se o této problematice více dozvědět a být v tomto ohledu vzdělanější.

Přestože se v poslední době stává většina reakcí na tyto videa pozitivní, není tomu tak vždy. Setkat se můžeme s kybershikanou a nenávisťnými komentáři vyjadřující se proti LGBT+ lidem. Jelikož je možnost na komentáře reagovat, často se otevře diskuze, kdy lidé buď podporují názory daného člověka, nebo se vyjadřují proti (Abidin, 2019).

Za takového předchůzce YouTube se dají považovat blogy. Tento pojem představuje webovou stránku, na kterou daný člověk (blogger) sdílí pravidelně články. Pro jejich vytvoření není potřebná žádná nebo jen minimální technická znalost a často si je uživatelé mohou vytvořit zadarmo. Podle výzkumů je největší motivace pro psaní blogu možnost vyjádřit své myšlenky. Nejčastěji píšou o svém životě nebo tématech, která je zajímají. Blogerů si na svých blozích vzájemně komentují, případně sdílí ostatní „spřátelené“ blogy. Blogování má tedy i sociální aspekt a uživatelé si takto vytváří i sociální kapitál, tedy síť kontaktů, která vede k zisku a zdrojům (Power & Kirwan, 2014). Princip blogování lze pozorovat i na další stránce, Tumblr.

2.3.3 Tumblr

Tumblr je sociální médium, založené roku 2007, které funguje na principu blogů. Každý uživatel má svůj vlastní blog, na který sdílí vlastní příspěvky, nebo sdílí („reblog“) příspěvky ostatních uživatelů (Tumblr, n.d.). Sdílení obsahu jiných respondentů je zásadní součástí této platformy, jelikož originální příspěvky tvoří méně než 10 % příspěvků (Mondin, 2017). Označovat je mohou „hashtagy“, které zlepšují orientaci a hledání příspěvků. Kromě sdílení, můžou dát příspěvku „srdce“ („heart“, funguje jako „To se mi líbí“ - příspěvek nebude sdílen na jejich blog, ale uživatelé samotní si mohou své takto označené příspěvky prohlížet). Může se jednat o fotografie, videa, audio, animace či text. Uživatelé se mohou navzájem sledovat („follow“) a je možné posílat ostatním blogům zprávy a chatovat soukromě (Tumblr, n.d.).

Důležitou součástí Tumblr je rovněž anonymita. Uživatelé si volí název svého blogu a nemusí tedy používat své jméno. Profilový obrázek ve většině případů není fotografie uživatele samotného. Na rozdíl od Facebooku, na kterém mají lidé v přátelích velmi často lidi, které znají ve svém reálném životě, se na Tumblr často lidé setkávají s osobami z různých koutů světa (Kanai, 2019). Podstatnou součástí Tumblr je právě možnost navázat kontakt ne s reálným okolím daného člověka, jak tomu bývá na většině sociálních sítí, ale především se dostat do kontaktu s novými lidmi. Důležité to je zejména v tom ohledu, že se často v reálném prostředí necítí bezpečně a mají strach z přijetí ostatními (Marston, 2019; McCracken, 2017).

I tato anonymita je možná důvodem toho, proč se Tumblr v průběhu let stalo místem, které je některými přezdíváno jako „queer platforma“. Příspěvky zaměřené na LGBT+ tematiku se zde vyskytují ve velkém množství, čímž předčí ostatní sociální platformy a zaměřují se i na identity, o kterých se v jiných médiích mluví minimálně či vůbec (asexualita, pansexualita atd.), což uživatelé hodnotí obzvlášť pozitivně, protože zde nemusí vysvětlovat, co tyto pojmy znamenají a díky tomu se cítí i bezpečněji. Toto množství informací je dále podstatné pro lidi, které hledají svou identitu, ale zároveň vede ke zvýšení potřeby o těchto tématech mluvit, diskutovat o nich a dochází tedy ke snahám o osvětu. Uživatelé popisují velký rozdíl v tom, jak se LGBT+ témata probírají na Tumblr, které je podle jejich slov mnohem otevřenější, a jak se diskuze vedou například na Facebooku, kde je tolerance nižší. Právě i to vede k potřebě politické angažovanosti (Cavalcante, 2019).

Zároveň uživatelé často sdílí velmi osobní pocity a myšlenky a v některých případech i fotografie, což samozřejmě vede ke ztracení anonymity. U prvně zmiňovaného tomu tak ovšem nemusí být, a právě sdílení zkušeností a osobních pocitů je jedním ze základů Tumblr z pohledu LGBT+ lidí. Získávají tak podporu ostatních a navazují přátelství (Marston, 2019).

Ovšem je potřeba si uvědomit, že stejně jak tomu je i na ostatních sociálních médiích, tak ani ne všichni uživatelé Tumblr jsou vůči LGBT+ lidem otevření. Setkat se tedy mohou i s negativními reakcemi a příspěvky namířenými proti nim (Dame, 2016). Ovšem i převažující otevřenost k rozmanitosti může být v některých ohledech negativní. Pro mnoho jedinců výrazně kontrastuje s jejich reálným životem a v některých případech popisují strach z toho, jak budou schopni reagovat ve chvíli, kdy se objeví člověk, který tyto pocity nesdílí. Tumblr tedy působí jako bezpečné místo, zároveň se ovšem jedná o jakousi utopickou sociální bublinu a pro některé z LGBT+ lidí může být rozpor mezi Tumblr a reálným životem (i ostatními sociálními sítěmi) těžko unesitelný (Cavalcante, 2019).

Tumblr je také úzce spojen s fandomem. Ten popisuje sdružení fanoušků určitého filmu, seriálu, knihy, osobnosti atd. Fanouškovství je na Tumblr velmi silné a lidé se zde sdružují a diskutují o daném objektu. V rámci fandomu právě témata LGBT+ problematiky často vystanou. Spojení fandomu a LGBT+ témat přináší důležitou součást fanouškovské kultury, fan fikce (McCracken, 2017).

2.3.4 Fan fikce

Fan fikce představují fanoušky napsané příběhy, které navazují či vychází z původního díla (např. seriálu, filmu, knihy), popisovaného jako „canon“. Fan fikce na tento kanon navazují v různé míře – může se jednat o příběh, který představuje „vystřiženou scénu“ mezi skutečným dějem, může se odehrávat po skončení děje, nebo naopak děj z velké části změny vytvořením alternativní reality pro dané postavy (Johnson, 2016).

Díla, která by se dnes dala považovat za fan fikce, se objevovala již v 18. století. Termín fan fikce byl poprvé použit roku 1939 jako rozlišení mezi amatérskými a profesionálními díly science fiction. Už tehdy byla za jeden z rozdílů považována i komerčnost – fan fikce sdílejí jejich autoři zadarmo (Byrne & Fleming, 2018). Za počátek moderních fan fikcí je považován seriál Star Trek, který byl vysílán v 60. letech 20. století. V té době se k fan fikcím dostala hrstka čtenářů, sdíleny totiž byly formou tištěných kopií.

Od 90. let se díky internetu šíří fan fikce mnohem snadněji a komunita čtenářů a spisovatelů roste. Dostávají se rovněž i do širšího povědomí – knižní a později i filmová série 50 odstínů šedi byla původně sdílena na internetu jako fan fikce k sérii Stmívání (Johnson, 2016).

Spojitost s LGBT+ problematikou představují „slash“ fan fikce, ve kterých se objevuje pár, který se identifikuje právě v rámci LGBT+ skupiny. Slash je, ne vždy ale velmi často, dílo z části nebo zcela erotické (Johnson, 2016). Začaly se poprvé objevovat už v 60. letech a fanoušci psaly díla, kde daly dohromady postavy Star Treku Jamese Kirka a Spocka (Lothian, Busse, & Reid, 2007). Slash patří mezi nejčastější druh fan fikcí a velmi často se tématu sexuální identity blíže věnuje. Autoři velmi často propojují jejich příběhy s vlastním životem a využívají příběh jako možnost vyrovnání se s přijetím své identity. Tato spojitost mezi identitou a fandomem obecně je velmi úzká. Fandom a fan fikce dávají možnost autorům a čtenářům prozkoumat svou vlastní identitu. Důležitý je i vztah mezi autory a čtenáři, a to zejména v rámci komentářů (Lothian, Busse, & Reid, 2007).

Nejen zaměření na tematiku LGBT+ ukazuje, že fan fikce mají i jiný rozměr než navázání na původní tvorbu. Dochází i k její kritice a snaze vylepšit původní dílo. Například právě zmiňovaný slash je typický tím, že páry v kanonu neexistují. Nedostatek LGBT+ v médiích je velkým tématem mezi fanoušky a fan fikce jsou jeden ze způsobů, jak tento nedostatek vyrovnat. Můžeme tedy říct, že ve chvíli, kdy nevidí postavy, které by chtěli, napíší si je sami (Byrne & Fleming, 2018; Finn & Mccall, 2016; Thomas, 2006).

VÝZKUMNÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Období dospívání představuje podstatné období pro formování identity. Důležitou součástí je samozřejmě i genderová a sexuální identita, která se právě v období adolescence rozvíjí (Kelly, 2008). Vzhledem k tomu, že sociální sítě u nás používá 97 % 16–24 letých (Český statistický úřad, 19. 11. 2018), se dá předpokládat, že vzhledem k míře využívání internetu, bude mít právě na formování identity vliv. Toto tvrzení platí obzvláště pro LGBT+ jedince, kteří se tématem genderové a sexuální identity zabývají více a ukazuje se, že na internetu stráví více času než cisgender heterosexuální jedinci (GLSEN, CiPHR, & CCRC, 2013).

Z pozitivních aspektů se jedná především o možnost přístupu k informacím o sexualitě a genderu, ke kterým by se v běžném životě nedostali a navázání vztahů s ostatními LGBT+ lidmi. S čímž souvisí i anonymní prostředí internetu, které umožňuje tyto zdroje pročitat a uvažovat nad svou vlastní identitou, aniž by to jedinec musel sdílet s okolím (Craig, McInroy, McCready, Cesare, & Pettaway, 2015; Maliepaard, 2017). Jedná se ovšem i o negativní zkušenosti, se kterými se LGBT+ jedinci setkávají a s kyberšikanou mají více zkušeností než cisgender heterosexuální jedinci (Abreu & Kenny, 2018).

Rozhodla jsem se zaměřit na bisexuální lidi proto, že z komunikace s nimi jsem se dozvěděla o tom, jak málo informací se jim v reálném světě o bisexualitě dostává. Internet jim v této oblasti pomáhá a mě tedy zajímalo, jak konkrétně ho využívají a s jakými zkušenostmi se setkali. Zároveň se ovšem setkávají i s negativitou ze strany homosexuálních jedinců a důležité by tedy bylo zjistit, zda a jak se toto projevuje na internetu.

4 CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

4.1 Cíl výzkumu

Cílem této práce je především získat bližší pohled na to, jak je internet využíván bisexuálními ženami při formování jejich identity. Vzhledem k tomu, že se jedná o ne příliš probádané téma, a to zejména v České republice, měla by tato práce sloužit jako prvotní zmapování a zachycení nejčastějších témat, které se budou v odpovědích respondentek objevovat a přinést tak podněty pro budoucí zkoumání.

4.2 Výzkumné otázky

Výzkumný problém byl zúžen pomocí výzkumných otázek. Formulovány byly tři s cílem obsáhnout, v čem byl pro respondentky nejvýznamnější a jak významnou roli internet hrál. Dále, co byly ty konkrétní na internetu nabyté zkušenosti, které pomohly, a zároveň zda se setkaly i s něčím negativním.

Výzkumná otázka č. 1: *Jaká byla role internetu ve formování identity?*

Výzkumná otázka č. 2: *S jakými pozitivními zkušenostmi se setkaly?*

Výzkumná otázka č. 3: *S jakými negativními zkušenostmi se setkaly?*

5 TYP VÝZKUMU A POUŽITÉ METODY

Tato kapitola popisuje, jak bylo na výzkumný cíl a otázky odpovězeno. Představen je použitý přístup a metoda. Dále podle jakých kritérií a jakým způsobem byly vybrány respondentky a jak s jejich odpověďmi bylo pracováno v analýze.

5.1 Aplikovaná metodika

Vzhledem k povaze výzkumu byl zvolen kvalitativní přístup a kvalitativní metody. Jelikož se jedná o téma, které není příliš probádáno, považujeme právě kvalitativní přístup za optimální. Kvalitativní přístup poskytuje komplexní a hloubkové porozumění danému tématu a je často využíván právě ve chvíli, vyskytne-li se nové téma, které je potřeba blíže prozkoumat (Mioviský, 2006).

5.2 Výzkumný soubor

Do výzkumu bylo vybráno devět respondentek, které splňovaly námi zadané podmínky při tvorbě designu výzkumu. Byly zařazeny pouze ženy, a to z důvodu, že se zkušenosti bisexuálních mužů a žen mohou značně lišit, jak popisujeme již v teoretické části této práce. Respondentky se musely identifikovat jako bisexuální a jako věkové ohraničení byla zvolena hranice od 18 do 30 let. Horní hranice byla zvolena vzhledem k zaměření výzkumu na internetové prostředí. Formování sexuální identity probíhá především v adolescenci či mladší dospělosti, a u starších osob se tedy internet neměl šanci projevit. Dolní hranice 18 let znamenala, že nebylo potřeba získat souhlas zákonných zástupců, což by vzhledem k povaze výzkumu mohli někteří respondenti považovat za překážku účasti.

Participantky byly vybrány metodami nepravděpodobnostními, a to konkrétně metodou prostého záměrného výběru a metoda samovýběru (Mioviský, 2006). V průběhu festivalu Prague Pride na přednášce týkající se bisexuality byli přítomní informováni o cíli výzkumu a podmínkách (pohlaví a věk). Následně byl poslán papír, kam mohli zájemci napsat své emailové adresy. Získáno takto bylo 14 emailových adres. Na následně zaslano zprávu odpovědělo 6 žen, se kterými byly uskutečněny rozhovory. Osloveny byly rovněž

tři respondentky, které jsme znali před provedením výzkumu. Jedna z nich nám předala kontakt na další ženu. Jednalo by se tedy o metodu sněhové koule, ale nakonec k uskutečnění rozhovoru s ní nedošlo. Důvodem byla časová vytíženost.

Průměrný věk respondentek byl 24 let. Jedna respondentka navštěvuje střední školu, všechny ostatní studují nebo mají vystudovanou vysokou školu. Tabulka níže shrnuje další údaje. Jména všech respondentek byla změněna.

Tabulka 1: Charakteristika výzkumného souboru

Jméno	Věk	Věk, od kdy se identifikují jako bisexuální	Délka bisexuální identifikace (v letech)	Kdy vstoupil internet do formování identity
Věra	26	22	4	na začátku
Romana	26	15	11	v průběhu
Marcela	28	17	11	v průběhu
Kristýna	30	28	2	v průběhu
Kateřina	18	13	5	na začátku
Eliška	27	16	11	v průběhu
Karolína	22	21	1	v průběhu
Markéta	20	16	4	v průběhu
Eleonor	22	16	6	v průběhu
Průměr	24	18	6	

5.3 Metoda získávání dat

Jako kvalitativní metoda získávání dat bylo zvoleno interview, a to konkrétně polostrukturované. Důvodem je možnost mít dopředu připravené otázky a okruhy, na které se chceme dotázat, ale polostrukturované interview zároveň poskytuje možnost úpravy a přizpůsobení rozhovoru podle daného respondenta. Dává tedy možnost mít připravenou strukturu, která ulehčí následnou práci během analýzy, ale rovněž poskytuje možnost úpravy a přizpůsobení průběhu interview danému respondentovi, např. změnou pořadí otázek (Miovský, 2006).

V úvodní fázi interview byl respondentkám sdělen název a cíl bakalářské práce. Byly informovány o tom, jak bude rozhovor nahráván a následně uchován a byl získán jejich souhlas. Dále jim bylo řečeno, že pokud nebudou chtít, nemusí na otázku odpovědět a rovněž, že mohou z výzkumu odstoupit, ať v průběhu rozhovoru, tak i po jeho skončení.

Následovala samotné jádro interview, kde byly respondentkám pokládány dopředu připravené otázky (viz č. Příloha 2). V závěru interview byla respondentkám nabídnuta možnost následného zaslání přepsaného rozhovoru pro případnou úpravu.

Respondentky samy rozhodly o místě průběhu interview tak, aby pro ně bylo nejvhodnější. Byly pouze požádány o to, aby dané místo nebylo příliš hlučné. Osm rozhovorů proběhlo v kavárně, z toho šest v Praze a jeden v Olomouci a Lysé nad Labem. Devátý rozhovor se uskutečnil venku, v parku v Praze.

Nejdelší rozhovor trval 75 minut, nejkratší 45 minut. V průměru se délka rozhovoru pohybovala kolem 55 minut. Tento časový rozptyl byl zejména způsoben tím, že některé respondentky byly ve svých odpovědích stručnější a bylo potřeba se jich více doptávat, zatímco některé mluvily delší dobu samy.

Rozhovory byly nahrávány na diktafon a na mobilní telefon. Následně byly přepsány a zkontrolovány opětovným poslechem. Poté byla transkripce zaslána respondentkám, z nichž šest na tento email odpovědělo. Jediné změny byly opravy špatně napsaného názvu, například aplikace nebo účtu na YouTube.

5.4 Etické hledisko

Účastnice byly informovány o povaze a cílech výzkumu, o způsobu nahrávání a uchovávání dat a následné analýze. Souhlas byl poskytnut ústně. Připomenuta jim rovněž byla možnost kdykoliv odstoupit z výzkumu, a to i po skončení rozhovoru.

Prostředí rozhovoru bylo necháno na respondentkách, a to především pro zachování jejich komfortu a tak, aby se nacházelo například v blízkosti jejich pracoviště či bydliště. Jako poděkování za poskytnutí času bylo respondentkám nabídnuto zaplacení nápoje nebo jídla, které si v kavárně zakoupily.

Při práci s rozhovory byla data během transkripce anonymizována a jejich název okódován podle pořadí, v jakém byl rozhovor proveden (1-9). Jména respondentek a případně i lidí, které v průběhu rozhovoru zmínily, byla změněna. Vymazány byly informace, které by mohly danou respondentku identifikovat.

5.5 Způsob analýzy dat

S přepsanými a opravenými rozhovory bylo nadále pracováno. Jako metodu jsme zvolili interpretativní fenomenologickou analýzu. Pro ni je kvalitativní metoda

polostrukturovaného rozhovoru ideální, jelikož poskytuje možnost změny struktury rozhovoru podle potřeb a myšlenek daného respondenta.

Interpretativní fenomenologická analýza pracuje s každým rozhovorem zvlášť a nahlíží na něj jako na samostatný případ. Až po analýze jednotlivých interviewů začíná s celkovou analýzou a hledáním klíčových témat zkoumaného fenoménu (Řiháček, Čermák, & Hytych, 2013).

V první fázi naší analýzy bylo provedeno opakované čtení rozhovoru a opětovný poslech audionahrávky rozhovoru. Dále byly při dalším čtení podtrženy útržky textu, které byly považovány za významné. Tyto útržky textu byly okomentovány. Následně došlo k seskupení jednotlivých útržků a byly vytvořeny nadřazené kategorie, tzv. rodící se témata (Řiháček, Čermák, & Hytych, 2013). S těmito tématy potom bylo následně pracováno a byla mezi nimi hledána souvislost.

Po dokončení analýzy každého interview zvlášť došlo ke společné analýze a hledání a interpretování souvislostí. Pracováno bylo s vytištěnými rozhovory i s jejich elektronickou podobou.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Při analýze bylo postupováno podle pravidel interpretativní fenomenologické analýzy. V jejím duchu jsou prezentovány i výsledky v této kapitole – nejdříve je popsána jednotlivě každá respondentka a až následně jsou prezentovány výsledky celkové analýzy. I přes odlišné zkušenosti byla nalezena témata, která prostupují odpověďmi všech respondentek.

6.1 Analýza odpovědí jednotlivých respondentek

V této kapitole je představena analýza odpovědí jednotlivých respondentek podle postupu interpretativní fenomenologické analýzy, popsaného v předchozí kapitole. Uvedena je vždy základní charakteristika dané respondentky a následně popsány stránky, které využívala, a analýza, jaký pozitivní a negativní vliv měl právě internet na vývoj bisexuální identity.

6.1.1 Věra

Věra, 26, se jako bisexuál identifikuje zhruba tři nebo čtyři roky, tedy od doby, kdy studovala na vysoké škole. Dříve se považovala za heterosexuální. Pro ni bisexualita představuje to, „že osoba jednoho pohlaví je přitahována oběma dvěma pohlavíma, který jsou opravdu geneticky. Geneticky muž a geneticky žena.“

Uvědomění si toho, že je bisexuál, přišlo podle Věry pozdě. Reálné zkušenosti měla i dříve než na vysoké škole (líbání se ženou, zamilovanost do ženy), kdy k uvědomění došlo. Tyto zkušenosti si vysvětlovala jako zmatené hormony a „že to nic neznamena“. Toto popírání mohlo být způsobeno i negativními zkušenostmi, co viděla u LGBT+ lidí online i v reálném životě. Tyto pocity v sobě potlačila ze strachu ze špatné reakce. Viděla se jako „ally“⁷ a informace, která získala na internetu, zpracovávala a vnímala je. Bránila

---

⁷ Ally je používán jako pojem pro cisgender heterosexuální jedince, kteří podporují LGBT+ lidi.

i LGBT+ lidí v jejím okolí, na které bylo útočeno. Myslí si, že k tomu finálnímu uvědomění vedlo to, když se s jejím manželem přihlašovali na seznamku, kde se uváděla i sexuální orientace. V tu chvíli Věře došlo, že „heterosexuál“ na ní nesedí.

Internet používá už od základní školy, ale pod dohledem rodičů, což se změnilo v 9. třídě a na střední škole, kdy dostala vlastní počítač. A byl to právě internet, který dal Věře první impuls k tomu, aby se tématem sexuality zabývala. Jeho roli ve formování identity popisuje jako zásadní, jelikož se v reálném životě nedostala k informacím, které získala na internetu. Důležité je pro ni vidět, že není sama. Přestože se nikdy neúčastnila diskuzí, nekomentovala, je pro ni podstatné být součástí LGBT+ a konkrétně bisexuální komunity, i když jen pasivně. Právě konfrontace se zkušenostmi ostatních a množství informací, ke kterým měla šanci díky internetu se dostat, vedlo k přijetí své sexuální orientace. Uvědomuje si i podstatný vliv toho, že prostředí internetu je anonymní. Dalo jí to možnost si bezpečně zjišťovat informace, aniž by o tom někdy z jejího okolí musel vědět.

Za nejdůležitější považuje čtení fan fiction a používání Tumblr. Do obojího vstoupila skrze fandom, a to konkrétně Harryho Pottera. K fan fikcím, které popisuje jako „*vstup do toho queer světa*“, se dostala díky kamarádce. Ze začátku četla i psala fan fikce s heterosexuálními páry, ale postupně se dostala i k těm LGBT+. Většina jich ovšem byla homosexuálních a muž s mužem. Myslí si, že důvodem toho bylo to, že si bisexualitu neuvědomovala, či jí popírala, bylo tedy pro ni snadnější vcítit se do zamilovanosti do muže. Ve chvíli, kdy začala psát fan fikce i s párem dvou žen to stále brala jen jako zájem o LGBT+ tematiku. Význam vidí především v tom, že to ukázalo, že existuje víc než jen heterosexuál a homosexuál a v příbězích byla právě popisovaná široká škála zkušeností, jak pozitivních tak negativních. Přivedlo jí to k tomu se o LGBT+ tematiku více zajímat.

Z počátku četla fan fikce v češtině na stránce Fantasmagorium. Ve chvíli, kdy se zdokonalila v angličtině, přešla i na anglické stránky, a to Archive of Our Own a FanFiction.net.

Na Tumblr se dostala opět přes Harryho Pottera. Témata příspěvků se postupně dostala i k LGBT+ otázkám. Oceňuje především vysvětlení, co různé pojmy znamenají, a definice, což vedlo k formování tolerance vůči odlišnostem. Dále vidí důležitost v tom, že se dostala ke zkušenostem od reálných lidí. Říká: „*Tam ta LGBT skupina je hodně aktivní, hodně podpůrná. To myslím, že mělo velký vliv i v mém případě, i když jsem s nikým nekomunikovala, tak cejtit, že nejsem sama.*“

Setkala se ovšem i s negativními zkušenostmi, i když opět pouze pasivně. Jednalo se o stereotypy o bisexualitě, jak od cisgender heterosexuálních, tak od homosexuálních lidí. Snaží se aktivně takové příspěvky nečíst a ideálně si internetový prostor upravit tak, aby se k ní vůbec nedostaly. Přesto, když se s něčím takovým setká, dokáže to v ní i doteď vzbudit pochyby o tom, jestli se tímto nesnaží být jen zajímavá.

V současnosti čte i píše fan fikce, Tumblr již nenavštěvuje. Přestože už má toto téma u sebe vyřešené, potěší jí vidět nějakou pozitivní zprávu týkající se bisexuality. Byla by ráda, kdyby se o tomto tématu ve školách více mluvilo a byly sdíleny materiály, které dají studentům možnost si zjistit více informací.

6.1.2 Romana

Pro Romanu, 26, znamená bisexualita přitažlivost k mužům a ženám. Identifikuje se tak od svých 15 nebo 16 let. Co se týče internetu, poprvé ho začala více používat na druhém stupni základní školy. Internet vstoupil do formování bisexuální orientace až v průběhu. Slovo bisexualita znala předtím a věděla, co znamená, ale internet pomohl především v tom, najít lidi, kteří sdílejí podobné pocity.

Říká, že vždycky si ráda povídala s lidmi, ale má problém navazovat kontakty osobně, takže ráda nejdřív zjistí, jak si člověkem rozumí přes internet, než se s ním potká. Lidé.cz⁸ používala už předtím, než začala uvažovat o bisexualitě, ale využila je i k tomu najít někoho, s kým by si o tomto tématu mohla popovídat. Poté přešla na iGirls⁹, kde se dostala do užšího kontaktu s komunitou „a tím pádem i mohla jako zjišťovat jako víc toho i o sobě“. Stránky nikdy nepoužívala jako seznamku, ale jen jako možnost popovídání a získala tam několik kamarádek, se kterými je v kontaktu, i v reálném životě, dodnes.

Z těchto stránek má i negativní zkušenosti. Popisuje: „*Tím, že jako párkrát jsem to na internetu řekla jako nějakému heterosexuálnímu chlapovi (...) tam vlastně byli takový negativní, asi by se dalo jako říct předsudky, že si každý chlap řekne, že to je super, že budu chtít trojku*“. Stereotypy jako to, že bisexualita neexistuje či, že bisexuální lidé podvádí, přicházeli i od homosexuálních lidí.

Tyto komentáře, dohromady s názory některých psychologů a sexuologů o neexistenci bisexuality, které si našla v různých článcích, vzbudily pochyby o tom, co

---

⁸ Lidé.cz je webová stránka, která nabízí možnost chatování a slouží primárně jako seznamka.

⁹ iGirls.cz je webová stránka, která slouží jako možnost seznámení pro ženy se ženami.

cítí: „co, když to je jenom nějaká představa nebo fantazie nebo já nevím co, nebo něco co mi prostě někdo dal v mládí do hlavy nebo se to tam dostalo“. Na komentáře tohoto typu odpovídala, protože cítila povinnost pokusit se člověku vysvětlit, jak to vidí ona. I přes tyto negativní zkušenosti je vidět, že tyto seznamky byly pro formování Romaniny identity podstatné, protože ji pomohli nejen se seznámit s lidmi, ale i získat ujištění, že není jediná v tom, co cítí.

Když se vylepšila v dovednostech v angličtině, začala používat i YouTube. Sledovala videa LGBT+ lidí, kteří popisovali svoje zkušenosti (např. jak si uvědomili, že jsou LGBT+). Dále sledovala krátké umělecké snímky, ve kterých hledala postavy, které by sdílely její myšlenky a to, jak se cítí. Na krátké filmy se dívá dodnes, ale už jen pro pobavení a odpočinek. Dále také navštěvuje seznamky.

6.1.3 Marcela

Marcelinino, 28, formování bisexuální identity bylo ovlivněno prostředím, ve kterém vyrůstala. Chodila na církevní gymnázium, kde se o sexualitě nemluvalo. Bylo to až na vysoké škole, kdy začala tomuto tématu věnovat větší pozornost. I když podle jejích slov se jako bisexuál identifikuje od 17 let. Bisexualita pro ni znamená „*nielen tá fyzická ale aj tá citová k obom pohlaviam*“. Co se týče internetu, používá ho od 11 let.

Tématem sexuální orientace se začala Marcela zabývat na vysoké škole. Studovala psychologii a zajímalo jí, jak je toto téma vnímané odborníky. Od českých sexuologů našla pouze články, které bisexualitu jako regulérní orientaci odmítaly, což u ní vedlo k pochybám: „*som si hovorila, či to tak naozaj je, ako to mám, že si to nevymýšľam, že to je skutočné, či to tak má ešte niekto*“.

Právě v tomto ohledu byl nesmírně důležitý internet, kde našla komunitu lidí, kteří se cítí stejně jako ona. Na vysoké škole začala používat iGirls, které právě v tomto ohledu pomohly nejvíce. Ve svém okolí nikoho takového nemá a bylo pro ni tedy důležité „*počúť, že vlastne tie ostatné ľudia ako bisexuáli existujú a počujú tie isté stereotypy*“. Popisuje, že jako velké plus vnímá anonymitu internetu. Dalo jí to možnost bezpečně se dozvídat více informací a získat zkušenosti jiných, aniž by o tom musela sama mluvit.

V posledních třech letech na internetu sleduje videa na YouTube, týkající se bisexuality a sleduje Pink News¹⁰, Inakost¹¹ a slovenské a české stránky Pride festivalu na Facebooku. Říká, že i dodnes „*niekedy pochybujem, či ju mám teraz prijatú ako kompletne so všetkým, vlastne to nejako ako úplne nepoužívam, že by som o tom s každým hovorila,*“ a právě v těchto chvílích jí například videa pomáhají. I když to má v sobě zpracované, považuje za příjemné mít tu možnost vidět, že není jediná, kdo to tak má. I proto by uvítala, kdyby se o tomto tématu mluvilo více i v jiných médiích, aby byla šance slyšet zkušenosti a pocity ostatních lidí.

6.1.4 Kristýna

Kristýna, 30, se dlouhou dobu identifikovala jako heterosexuální a je to 2 roky, co začala explicitně používat bisexualitu jako svou identifikaci. Bisexualitu vidí jako přitažlivost „*k svému genderu a jinejm genderum*“. Vyrůstala a i v dospělosti se pohybuje v prostředí, kde bisexualita není vzácná. Popisuje, že kvůli internalizované heteronormativitě to brala tak, že se takto heterosexuální ženy chovají (tedy, že mají vztahy s ženami).

Se změnou pohledu na tuto problematiku pomohl internet. Ten do jejího života vstoupil v 11 letech, ale co se týče formování bisexuální identity, projevil se jeho vliv až v dospělosti. Takovým spouštěčem bylo Tumblr, kam se Kristýna dostala, protože chtěla sledovat své oblíbené autorky fan fikcí. Ty četla i psala už dříve, ale jednalo se ještě o heterosexuální páry. Na Tumblr se dostala k celé řadě teoretických podkladů, vysvětlení a zkušeností ostatních, které vedly ke změně pohledu a uvědomění si internalizované bifobie. Zároveň začala číst a psát fan fikce i s neheterosexuálními páry, což vedlo zejména k rozšíření znalostí a ukázalo jí to rozmanitost LGBT+. Píše i čte v angličtině, česky si nikdy ani žádnou fan fikci nehledala.

Tumblr, fan fikce a facebookové skupiny zaměřené na bisexualitu nebo LGBT+ tematiku obecně měly na vývoj bisexuální identity zásadní vliv. Ukázalo jí to mechanismy internalizované bifobie a heteronormativity: „*Je v něčem fajn, když člověk zjistí, že člověk zjistí, že ta zkušenost není v něčem unikátní, a když člověk zjistí, že je normální mít ty pocity „jsem dost bi“ na to, aby se tak mohl identifikovat*“.

---

¹⁰ Pink News je americkou webovou stránkou (fungující i na Facebooku a Instagramu), která publikuje novinky a zprávy týkající se LGBT+ problematiky.

¹¹ Inakost' je slovenskou iniciativou, která se věnuje LGBT+ tématice.

Další důležitou součástí vývoje identity byl web, na který píše. Dostala se na něj skrze Tumblr, kde ji kontaktovala tehdejší šéfredaktorka. Web se věnuje filmům, seriálům a fandomu a pohlíží na ně „z pohledu queer témat, feministických témat, postkoloniální témata a tak dále“. Na web píše v menší míře, ale pořád a věnuje se především recenzím seriálů, Marvelu a Tolkienovi. S formováním identity pomohl tento web již méně, ale je pro ni důležitý v tom ohledu, že tam získala možnost sdílet své názory a šířit osvětu. I proto si vyhledává teoretické informace, aby mohla správně argumentovat a rozšířila si znalosti v téhle oblasti.

Vracet zpátky tu podporu, kterou na internetu získala, je pro ni velké téma. To se projevuje i na Discordu¹²: „co tam může ten člověk dělat pro tu komunitu je to, že je online ve vhodnou chvíli a najde si tu prostě tu půl hodinu a někdy ani to ne, která je prostě potřeba na to poslouchat a tomu člověku trochu pomoci, tak mi vlastně mám dobrý pocit z toho, že tohle je něco, co můžu pro tu komunitu udělat z hlediska toho, že člověk jenom nečerpá ty benefity“.

Pohybuje se v prostředí, které bisexualitu přijímá, proto se příliš často nesetká s něčím negativním. Na stereotypy občas narazí, ale moc jí to nezasáhne. Pamatuje si na jeden komentář od bisexuálního muže, který pod jeden její příspěvek napsal komentář, který u Kristýny vedl k pochybám o tom, jestli bifobii příliš řeší a nesnaží se být jen zajímavá.

Všechny zmiňované stránky používá doteď. Nejvíce by ocenila, kdyby se změnilo heteronormativní myšlení a ve školách se více mluvilo o tom, že existují různé sexuální orientace a gendery. Popisuje také velký rozdíl v přijetí v českých a zahraničních skupinách.

6.1.5 Kateřina

Kateřina, 18, uvažovala nějakou dobu o tom, jestli není asexuální, ale od 13 let se identifikuje jako bisexuál. Říká, že „jsem nikdy nebyla closeted, že jsem prostě vždycky byla out, ale takovým stylem, že já jsem nikdy neměla potřebu za někým přijít a říct mu to, ale když prostě na to přišla řeč, tak jsem neměla problém s tím jako ven jít“. Bisexualita pro ni představuje přitažlivost k oběma biologickým pohlavím, „takže i lidi, co jsou

---

¹² Discord umožňuje uživatelům připojit se na servery s určitým tématem a komunikovat tak s jeho členy.

nonbinary nebo takhle, tak prostě pro mě spadaj pod ty dvě biologický pohlaví, ale to genderově už je jako rozšířenější“.

Internet používá od 4. třídy a považuje ho za start formování bisexuální identity. Navštěvovala stránky Ask.fm¹³, kde postupně začala dostávat i dotazy na témata týkající se sexuality. Protože neznala například definice a významy některých pojmů, začala si je hledat, což spustilo to, že začala přemýšlet, jak to má ona. Získání informací týkajících se LGBT+ problematiky považuje za podstatné a získala je i později na Tumblr, kam se dostala díky fandomu.

Druhým podstatným důvodem, proč byl pro Kateřinu internet důležitý, jsou přátelé, které získala na Ask.fm. Zde si našla skupinu kamarádu, se kterým se stýká a píše dodnes a byli podstatní pro uvědomění si a přijetí bisexuality: *„Asi hlavně ta možnost poznat další lidi jako já. To bylo asi nejdůležitější, protože je to ujištění a je to ta podpora a uvědomění toho, že nejseš v tom sám. A taky to je potvrzení toho, že když v tom člověk není sám, tak to asi nebude úplně vymyšlená věc.“*

Popisuje, že zejména ze začátku pro ni byla důležitá anonymita. Vidí se jako introvertního člověka a v reálném světě se stydí a dělá ji problém se někdy vyjádřit. Nedokázala o sobě mluvit, ale dokázala o sobě psát, čímž pro ni bylo internetové prostředí ideální.

S útoky vůči její osobě se setkala málokdy, ale narazila na celou řadu stereotypů. Ze začátku to v ní vyvolávalo pochyby, ale dnes už se s tím naučila pracovat a snaží se i na takové komentáře odpovídat.

Dále také sledovala videa na YouTube, ale to na formování bisexuální identity příliš velký vliv nemělo. Dnes využívá i Instagram, kde na příspěvky týkající se LGBT+ naráží, což vidí jako velmi pozitivní. Celkově by si přála, aby se o bisexualitě více mluvilo a aby byla reprezentace větší jak ve filmech a seriálech, tak i v médiích a ve škole.

6.1.6 Eliška

Eliška, 27, se jako bisexuál identifikuje od svých 16 let. Bisexualitu považuje za přitažlivost alespoň ke dvěma genderům nebo pohlavím. Internet začala pravidelněji používat od 12 let.

---

¹³ Ask.fm je webovou stránkou, která umožňuje uživatelům vytvořit si profil, kde odpovídají na otázky položené ostatními uživateli.

Do formování identity vstoupil internet ve chvíli, kdy si Eliška potřebovala ujasnit rozdíl mezi bisexualitou a pansexualitou. Nějakou dobu používala label pansexuál, aby byli zahrnuti i lidé, co nejsou muži a ženy, ale postupně se díky internetu dozvěděla o stereotypech spojených s bisexualitou a došla k názoru, že „*lidi pojmenovávají stejnou věc jinými výrazy, než že by to bylo nějak přísně oddělené*“ a vrátila se tedy i identifikování se jako bisexuální.

Z toho je vidět, že jednou z klíčových rolí internetu bylo vyhledávání informací. Vyhledávala přes Google, který ji přivedl na řadu diskuzních fór v českém jazyce. Ukázaly Elišce, že její pocity sdílí i ostatní, a že získala lidi, se kterými toto téma mohla otevřeně řešit. Sama se na nic neptala, ale na dotazy odpovídala. Vyhledávala si především témata o coming outu a zejména důležité bylo uvědomění si, že není nutné, aby ji všechna pohlaví přitahovala stejně. Seznámila se zde s mnoha lidmi, se kterými udržuje blízký přátelský kontakt doteď.

V angličtině navštěvovala stránky jako Reddit¹⁴, Quora¹⁵ a YouTube, jejichž význam vidí opět v ujištění, poskytování informací a především získání argumentů, které mohla použít ve chvíli, kdy odpovídala na nenávistné komentáře.

Vzhledem k tomu, že se zapojovala do diskuzí, setkala se s negativními komentáři, stereotypy o bisexualitě a heteronormativitou. Na komentáře tohoto typu odpovídá, i přes občasné negativní reakce to považuje za důležité „*aspoň kvůli těm dětem, těm teenagerům, být prostě v tomhle ohledu otevřený, i když jako třeba tím pak člověk trošku něco riskuje, (...) vlastně já jsem na tom byla v jejich věku podobně, já bych byla raději, kdyby to měli jednodušší, než já v jejich věku*“.

Nejvíce ji zasahuje opomínání bisexuality, které přichází z úst homosexuálních lidí. Z české sféry popisuje kampaň Jsme fér¹⁶ a mrzí ji fakt, že během kampaně používají vyjádření typu „manželství homosexuálních párů“. Taková vyjádření ji zasáhla: „*člověk to pak cítí jako takovou zoufalost, jo buď je budu podporovat, ale zase za cenu toho, že ti lidi třeba upozadí jiné LGBT+ lidi, než gaye a lesby, nebo jo přestanu je podporovat, ale pak je možný, že se tý rovnosti manželství nikdy nedočkám*“. V tu chvíli ji především pomohlo si s někým popovídat a získat ujištění, že není jediná, kdo to nepovažuje za správné.

---

¹⁴ Reddit funguje na principu sdílení příspěvků a následném hlasování ostatních uživatelů, které funguje jako hodnocení.

¹⁵ Quora je webová stránka, která dává možnost pokládat otázky na nejrůznější témata a odpovídat na otázky ostatních uživatelů.

¹⁶ Česká iniciativa Jsme fér bojuje za zrovnoprávnění manželství pro všechny páry, bez ohledu na pohlaví.

Dále zmiňuje i stránky Everyday Sexism, která propojuje otázky queerfobie a sexismu, což Eliška oceňuje a popisuje, že propojení těchto témat jí otevřelo oči a ukázalo, jak propojené jsou.

Stále sleduje YouTube a zapojuje se ve facebookových skupinách. Ocenila by, kdyby se téma bisexuality dostala do škol a zejména, aby bisexualita přestala být tak neviditelná v reálném světě. Popisuje smutek z toho, že se o bisexualitě nemluví, a to zejména u nás. Vidí velkou sílu v tom, když nějaká známá osobnost o tomto tématu promluví a uvítala by, kdyby takových bylo více.

6.1.7 Karolína

Karolína, 22, se jako bisexuál identifikuje rok a bisexualitu vidí jako přitažlivost k lidem, kteří nejsou jenom opačného pohlaví. Internet používá už dlouhou dobu, přibližně od druhého stupně základní školy.

Hledání identity je u Karolíny velké téma, dlouhou dobu řešila, jestli není asexuální a nad bisexualitou začala uvažovat až poté, co vyřešila téma asexuality. V internet byl v případě obojího klíčový, a to především díky přístupu k velkému množství informací.

Co se týče bisexuality, k té se dostala náhodou, nehledala informace o ní nějak cíleně, připadala si jen jako „ally“. Postupně se o toto téma začala více zajímat a informace si vyhledávala, a to především na YouTube a Instagramu. Instagram sloužil více informativně, například díky příspěvkům vysvětlující různé definice a YouTube dával možnost vidět reálné lidi, popisující reálné zkušenosti. I když tam nebyl „někdo, u koho bych viděla úplně to samý. Ale spíš to bylo o tom vidět, že to je v pohodě to řešit, v pohodě to říkat nahlas, protože to je normální zkušenost“. Dále pro Karolínu bylo podstatné vyhledávat si praktické informace: „*Nebo třeba i postupy, jsem celkem... měla období, kdy jsem byla jako „asi se mi líbí holky, ale mám přítele“ a jako mám pocit, že bych si chtěla něco zkusit, ale nechci přijít o přítele a jako tady v těch situacích jsem jako hledala, jak jako to lidi u sebe řešej, jaký maj postupy*“.

Kromě informací je pro ni značně důležitý kontakt s reálnými lidmi, tedy mít někoho, s kým si může popovídat. V reálném životě takové lidi měla, přece jen jich ale i pár našla na internetu. Jedna z nich byla skrze aplikaci Whisper¹⁷, se kterou tyto problémy mohla řešit. Dnes už spolu ovšem tolik nekomunikují, na rozdíl od další

---

¹⁷ V aplikaci Whisper může člověk anonymně sdílet svoje myšlenky v příspěvku, na který potom ostatní mohou pomocí komentářů reagovat.

kamarádky, kterou našla přes internet, v tomto případě na Instagramu. Hodně jí pomohlo v tom, že měla příležitost popovídat si o svých pocitech zmatenosti s druhým člověkem, který jí rozuměl a naslouchal. Kamarádi se spolu dodnes a rovněž se i v reálném životě potkaly. Právě tyto dva příklady ilustrují, jak Karolína vnímá kontakt s ostatními lidmi, co se cítí podobně, protože *„když tohle řešíš u sebe, tak je supr mít někoho, kdo tomu rozumí. A mít někoho, kdo víš, že zaprvý tě neodsoudí a taky že má vlastní zkušenost a třeba i ti poradí s něčím“*.

Podstatná pro Karolínu byla anonymita internetu. Dokazuje to již zmiňovaná aplikace Whisper, která stojí na anonymitě, ale i Karolína sama dodává, že toto téma bylo něco, co si chtěla ujasnit sama a sdílela to jen s pár nejbližšími.

S negativními zkušenostmi se setkala pouze pasivně, a opět to byly nejčastěji stereotypy související s bisexualitou. Zmiňuje rovněž, že při vyhledávání informací v odborných psychologických článcích a publikacích často narážela na tvrzení, že bisexualita neexistuje, což popisuje jako velmi frustrující. Jinak jí negativní komentáře týkající se bisexualitu příliš nezasáhly. Vliv to na ni mělo, když řešila asexualitu, ale ve chvíli, kdy došlo na bisexualitu, měla o tomto tématu již hodně informací a měla to v sobě vyřešené.

V současnosti Instagram i YouTube stále používá, ale spíš jen tak ze zájmu, pro uvolnění. Je pro ni velmi důležité šířit osvětu a vracet zpátky tu podporu, kterou sama dostala. Například na YouTube nejenom, že občas sdílí své vlastní zkušenosti a myšlenky, ale odpovídá i na komentáře jiných, například je odkázala na stránky, kde se o daném tématu blíže mluví. Odpovídá i na komentáře, které jsou negativní, ale omezuje se jen na pár odpovědí, *„a když ten člověk to nebere nebo útočí, tak to nechám vyšumět, protože mám pocit, že si šetřím duševní energii, a když si to ten člověk nenechá vysvětlit, nebo není ochotnej naslouchat, tak to nechám“*. Také by uvítala, aby se osvěta šířila více ve školách a téma sexuální orientace se se studenty probíralo.

6.1.8 Markéta

Markéta, 20, se identifikuje jako bisexuální od svých 16 let. Bisexualitu popisuje jako přitažlivost *„ke svému a jiným genderům“*. Internet používá od druhého stupně základní školy.

Formování bisexuální identity internet z velké části započal, protože právě online se dozvěděla, že něco jako bisexualita existuje: *„Ze začátku jsem prostě žila v tom, že se mi*

líbí kluci a pak se mi začali líbit i holky... tak jsem byla zmatená a co když si to jenom vymýšlím. Takže vůbec to, že ti to dá tu definici tý věci, že to je sexuální orientace, tady máš lidi, co to tak tak maj, tady máš příběhy těch lidí, je to v pohodě. Prostě to potvrzení, že to existuje, že si to nevymýšlíš“. Povědomí o bisexualitě dostala díky fandumu, kdy sledovala fanouškovské stránky na Facebooku věnující se Harry Potterovi. Téma sexuální orientace se na nich začalo objevovat.

Dlouhou dobu si připadala pouze jako „ally“, že ji toto téma jenom zajímá a chce LGBT+ lidi jen podpořit. Informace získávala také na Instagramu, kde sledovala účty vysvětlující například definice. Zkušenosti ostatních získala především díky YouTube, kde sledovala především coming out videa (Connor Franta, Ingrid Nielsen, Troye Sivan).

Video a příspěvky na Instagramu fungovaly jako ubezpečení, že to, co cítí je v pořádku a nemá to tak sama. To, jestli to na ni opravdu sedí, si musela vyřešit sama, ale bylo příjemné vidět například slavné lidi, kteří jsou bisexuální a úspěšní. Takto nabyté informace využívá i ve chvíli, kdy s někým o tomto tématu diskutuje – pošle jim třeba odkaz na video, kde je určitá oblast hezky vysvětlená.

Za důležitou považuje i anonymitu a například na Facebooku se k věcem týkající se LGBT+ nevyjadřuje kvůli tomu, že ji sledují příbuzní, kteří o její identitě nevědí. Ale například na Instagramu už se k tomuto vyjadřuje a případně zablokuje lidi, které nechce, aby ji sledovali.

Sama se setkala s útokem na svou osobu, kdy ji jeden spolužák vyoutoval na Facebooku a označoval ji ve bifobních příspěvcích: *„Tehdy mi to upřímně až tolik neublížilo, protože jsem to měla u sebe vyřešený a i doma to věděli, ale potom až zpětně si říkám, jak tohle vlastně nebylo v pořádku“.* Zapojuje se i do diskuzí a snaží se s lidmi debatovat a vysvětlit jim svůj pohled. Zejména ji vadí, když někdo vezme správnou informaci a upraví ji tak, že vznikne něco úplně jiného. Reaguje tedy proto, že nechce, aby někdo, kdo si diskuzi nebo článek přečte, považoval tu informaci za pravdivou a ovlivnilo by to pak jeho názor.

Instagram stále používá, stejně jako YouTube, kde ale začala sledovat videa rodin s rodiči stejného pohlaví (Living Rosa, Dva tátové). Sleduje je z praktických důvodů, protože říká, že by jednou chtěla mít děti a videa o možnostech oplodnění jsou proto informativní. Na Twitteru sleduje například Jsme fér, aby byla informována o novinkách týkající se této kampaně. Ráda by, aby se zvýšilo povědomí o bisexualitě a zbavilo by se tak neviditelnosti bisexuality, kterou pocítuje.

6.1.9 Eleonor

Eleonor, 22, se podle jejích slov identifikuje jako bisexuál od 16 let. Dříve nad svojí sexuální orientací více neuvažovala. Bisexualita pro ni znamená „*príťažlivosť ku všetkým*“. S internetem vyrůstala a začala ho používat již od útlého věku. Pro formování bisexuální identity byl podstatný, protože pomohl Eleonor se zbavit pocitu osamělosti a toho, že se takto cítí jediná. Ve svém reálném světě neměla kolem sebe lidi, se kterými by se o tom mohla bavit a podle jejích slov vyrůstala ve velmi konzervativním prostředí. Zmiňuje i křesťanskou víru, u které bylo důležité vidět, že jsou lidé, kteří jsou zároveň věřící a LGBT+. Celkově lituje toho, že v České a Slovenské republice není vytvořena moc velká komunita, což u Eleonor právě vzbuzovalo pocit, že nikdo neprožívá to, co ona.

Na téma bisexuality natrefila ovšem Eleonor bez cíleného hledání, ale náhodně. Zejména na Facebooku sledovala stránky různých osobností a postupně zjišťovala, že hodně z nich se neidentifikuje jako heterosexuální. Ukázalo jí to, že je i jiná možnost, jak se člověk může identifikovat a začala si i u sebe všímat, „*že niektorí ľudia sa identifikujú tak nejakako inak a ja to necítim tak ako väčšina*“. Postupně začala objevovat, že fanoušci těchto osobností často zakládají osobní blogy, kde řešili i osobní témata, která se netýkala fandumu. Tyto stránky byly z počátku ve slovenštině a češtině, ale ve chvíli, kdy se zdokonalila v angličtině, přešla na Tumblr. Tam, opět skrze fandum (např. Star Wars a One Direction) se dostávala k tématu sexuality. Význam Tumblr vidí v komunitě a v tom, že „*to bolo podané všetko takým dosť prirodzeným spôsobom bez nejakého súdenia alebo takto. Bolo to práve od ľudí, ktorí niečo jednoducho cítia tiež a že sú vo svojej sexualite menšina*“.

Téma komunity je u ní podstatné a na internetu si nejvíce cení toho, že právě dostala tu šanci dostat se do komunity a přijít do kontaktu s lidmi, kteří se cítí stejně jako ona a mohou se navzájem podporovat. Díky internetu získala přátele, se kterými komunikuje dodnes a v současnosti už má kolem sebe lidi, s kterými toto téma může otevřít.

Eleanor byla, co se týče diskuzí a komentování podle jejích slov pasivnější, ale psala a sdílela vlastní fan fikce a příspěvky na Tumblr. Jelikož se cítila přijatá lidmi, kteří tyto stránky navštěvovali, využívala toho jako možnost, sdílet své pocity mezi lidmi, kteří jí pochopí. Příspěvky na Tumblr byly ve většině případů krátké a vtipné „*mémy*“. Ve chvíli, kdy se potřebovala vypsát z negativních emocí, využívala k tomu fan fikce, které tedy sloužily jako ventilování jejích pocitů a možnost je sdílet. Ze začátku je psala

ve slovenštině a sdílela na Wattpadu, poté začala na Tumblr a Archive of Our Own psát v angličtině.

I když se nikdy nesešla s internetovými útoky vůči její osobě, ve chvílích, kdy četla někoho negativně se vyjadřovat o bisexualitě, byla to právě ta komunita, která jí pomohla zbavit se pocitů naštvání a smutku. Nejčastěji se setkala se stereotypy, které jí až tolik neovlivnily, protože ví, že to tak ona nemá. Vlnu negativních pocitů sice v menší míře, ale i doteď přináší komentáře „*kde sa dozvie, že by nemal mať práva a že by nemal existovať*“.

Dnes už přestala psát a číst fan fikce a navštěvovat Tumblr, protože už má kolem sebe v reálném životě komunitu lidí, se kterými pocity týkající se sexuální orientace může sdílet a mluvit o tom s nimi. Stále jí ovšem chybí existence nějaké komunity na Slovensku a v Česku. Má pocit, že bisexualita je neviditelná a uvítala by, i kdyby se o ní víc mluvilo ve škole.

6.2 Hlavní pozitivní vlivy internetu na formování identity

Při analýze všech rozhovorů nám vystoupily tři klíčová témata vlivu internetu na formování bisexuální identity u našich devíti respondentek. Přestože navštěvované stránky a životní cesty se lišily, tyto tři témata prostupovala odpověďmi všech respondentek.

6.2.1 Ujištění o své identitě

Odpovědi respondentek ukázaly, že naprosto zásadním pozitivním aspektem bylo získání ujištění o tom, že jsou bisexuální. V odpovědích respondentek bylo vidět, že se ze začátku cítily ve svých pocitech zmatené a nevěděly, co přesně cítí.

„Sice jsem na začátku jako věděla, že jsem jako bisexuální, ale v průběhu jako života tak občas byli chvíli, kdy jsem si říkala „jako jsem nebo ne“.“ (Romana)

I když u sedmi z devíti respondentek internet vstoupil do formování identity až v průběhu formování bisexuální identity, byl to právě internet, který vedl k přijetí této identity. Dal jim možnost vzít své zkušenosti z reálného života a porozumět tomu, co cítí, což vedlo ke značnému snížení pocitů zmatenosti.

„Tady máš lidi, co to tak taky maj, tady máš příběhy těch lidí, je to v pohodě. Prostě to potvrzení, že to existuje, že si to nevymyšlíš. To mi přišlo hrozně osvobozující, protože ti to dá ten

klid. Kdybych si to měla nadefinovat já sama, tak to bude složitý. Kdybych si myslela, že to tak mám jediná, tak bych to hrozně zpochybňovala.“ (Markéta)

V tomto ohledu je internet s reálným životem značně provázaný a lze ho v některých chvílích jen těžko oddělit od reálného života. Zkušenosti respondentek často způsobily jejich vyhledávání a pátrání po informacích na internetu a tyto získané poznatky měly dopad na jejich život. Ujistění je ve velké míře provázeno s dalším klíčovými aspekty vlivu internetu na formování bisexuální identity, komunitou a informacemi.

6.2.2 Komunita

Téma, které rezonovalo u všech respondentek, byla důležitost zkušeností ostatních a komunita, ke které se na internetu dostaly. Ve svém okolí neměly nikoho, kdo by se identifikoval jako bisexuální a často ani nikoho jině než heterosexuální orientace.

V odpovědích respondentek často rezonuje pocit osamocení, kdy si připadaly, že tyto pocity mají samy a nemohou je s nikým sdílet. Tato osamocenost je podpořena českým a slovenským prostředím, ve kterém je dostupnost informací malá.

„Protože já jsem vyrostla na maloměstě, pak jsem se odstěhovala na vysokou školu do velkoměsta a vlastně a do té doby jsem žádný bisexuály ze svého geografickýho okolí neznala a vlastně díky tomu internetu jsem zjišťovala, že jako ti bisexuálové fakt existují. Že to jsou reálný lidi, že si to nikdo nevymyslel, tak jako to mi dost pomohlo, že jsem tam s nimi navázala kontakt.“ (Eliška)

Vidět, že nejsou ve svých pocitech samy, považovaly všechny respondentky za podstatné. V jejich odpovědích bylo znatelné, že si procházely pocity zmatení a vidět, že nejsou jediné, které se tak cítí, bylo zásadní pro akceptování své identity. Často zmiňují, že nebýt internetu by si doteď přidaly osamělé a pocit, že na to jsou sami, by přetrvával.

„Jsem měla pocit, že na jednu stranu jsem si tím byla jistá ale na druhou stranu jsem měla občas pocit, jak kdyby to byl nějaký nereálný sen nebo já nevím jak... jak prostě kdyby se mi to jenom zdálo (...) a tím jak jsem měla pocit, že si tím nemůžu být jistá, tak jsem měla potřebu se dostat mezi lidi, který to mají taky tak. (...) právě jako poznat víc těchto lidí a prostě a zjistit jako sama o sobě, jestli to co si myslím, že je pravda, jestli to je opravdu pravda.“ (Romana)

Pro mnoho z nich byla tato podpora pasivní. Konzumovaly odpovědi v diskuzích, četly a dívaly se na ostatní hovořící o svých zkušenostech. Ale podstatné pro ně bylo vidět, že tito lidé existují a mohly si přečíst, jak řeší témata jako coming outu, nebo jak si vůbec uvědomily, že jsou bisexuální. I když se nikdy nezapojily, popisují, jak důležité pro ně bylo získat ten pocit, že jsou součástí komunity.

Hodně z nich se i zapojovalo. Odpovídaly na komentáře a internet jim dal možnost seznámit se s konkrétními lidmi a mít možnost si s někým soukromě promluvit. Pro celou řadu z nich přetrvávají tyto vztahy dodnes a s daným člověkem se vídají i v reálném životě. Přátelé popisují jako to nejdůležitější, co jim internet dal, a nesmírně si cení, že se jim tito lidé dostali do života.

„Skôr to bolo rozprávať sa s nimi a vedieť, že ťa nebudú súdiť, že je jedno aké povieš zámeno pri hovorení o tom človeku ktorý sa ti páči a že to jednoducho nebudú nejako hlboko riešiť, že jednoducho nad tým nebudú... že to budú brať normálne. Že sú to ľudia, ktorí to berú, že to je v pohode... alebo nie v pohode... že to nie je nič akože wow.“ (Eleonor)

„Právě jsme to pak i víc začali řešit mezi sebou, když jsme si začali psát a vyměnili si Skype a i jsme pak volali o těch věcech a víc jsme jako řešili i naše osobní problémy, protože jsme měli nějaký další mimo tyhle věci a říkáme si taková druhá rodina.“ (Kateřina)

6.2.3 Získání nformací

Pro všechny respondentky hrál internet významnou roli v oblasti získávání informací. Většina z nich popisuje, že se o tématu sexuality v jejich okolí nemluvílo a internet byl tedy prvním místem, kde se s tímto tématem setkaly a vzbudilo to v nich zájem o tuto problematiku.

Nejčastěji se jednalo o definice a vysvětlení různých pojmů. Ty byly podané srozumitelnou formou a často přicházely od LGBT+ lidí, což u respondentek podpořilo pocit bezpečí. Zároveň docházelo i k rozvoji otevřenosti a tolerance s tím, jak se dozvídaly o nových pojmech, sexuálních orientacích, genderech atd.

„(...) Vím, že taky jsem tam řešila nějaký otázky ohledně sexuality nebo, když třeba jsem nerozuměla nějakému memu v angličtině, tak jsem si to tam našla, vím, že to tam třeba bylo vysvětlený, anebo když jsem třeba hledala nějaký argumenty, když jsem se s někým dostala do sporu tak jsem si tam našla třeba kdo se na to předtím třeba ptal a byl to někdo, kdo mi pomohl jako třeba s nějakými argumenty proti nějakým bifobům nebo těm, co měli s bisexualitou problém.“ (Eliška)

„(...) mě prostě... třeba nenapadlo nikdy nad nima přemejšlet, nebo zkoumat, nebo mě nenapadlo, že to může být problém a tak dále jo... že prostě i když člověk zjistí, co všechno jako... jakým problémům čelí lidi z LGBT komunity a tak.“ (Kristýna)

U několika respondentek bylo zmíněno, že si hledaly praktické informace a postupy. Toto nezmínili úplně všechny, ale z odpovědí bylo čitelné, že u velké části z nich bylo důležité zjistit si, jak poznat, že i ony jsou bisexuální. Tyto informace tedy přinesly zejména ujištění a podporu.

„Nebo třeba i postupy, jsem celkem... měla období, kdy jsem byla jako “asi se mi líbí holky, ale mám přítele” a jako mám pocit, že bych si chtěla něco zkusit, ale nechci přijít o přítele a jako tady v těch situacích jsem jako hledala, jak jako to lidi u sebe řešej, jaký maj postupy si to ujasnit.“ (Karolína)

Tři respondentky si hledaly odborné informace. Dvě z nich, jako studentky psychologie, zajímalo, jak na tuto oblast nahlíží akademická sféra. Třetí se tomuto tématu odborně věnuje a chtěla tedy najít vhodné podklady.

„(...) nejako zaujalo ako sa to vníma z tej odbornej stránky, či sa to považuje za regulárnu orientáciu, tak ma to zaujímalo, že som to psychológiu študovala, že som mala pocit že sa o tom moc nehovorilo ako o orientácii počas toho štúdia. Ako že to je tak hrozne špecifická oblasť a je toho v nej strašne veľa, ale ja som mala pocit, že o tom nič moc vlastne ako nebolo. A zaujímal ma vlastne nejaký odborný pohľad na to.“ (Marcela)

„Jako já jelikož... studuju psychologii, tak jsem si docela četla různé diagnostický věci, nebo řešila jsem jako třeba, jak celkově LGBT tematiku vnímá psychodiagnostika. Co je třeba o tom v DSM.“ (Karolína)

Takto získané informace ovšem k ujištění u respondentek nevedly. Zejména články z české a slovenské sféry bisexualitu nepřijímaly, což vedlo u respondentek k pochybám a pocitům zmatení.

6.3 Hlavní negativní vlivy internetu

Respondentky se během využívání internetu setkaly i s negativními reakcemi vůči bisexualitě. Nutno říct, že se převážně jednalo o pasivní zkušenost, tedy že daná slova nebyla mířena vůči nim, ale jiné osobě, nebo bisexuálům obecně.

Sedm respondentek na takové komentáře odpovídalo či odpovídá. Hlavním důvodem je potřeba vysvětlit, jak ony na věc nahlíží a doufají, že dokážou změnit názor aspoň jednoho člověka.

„Většinou to omezuju tak na dvě tři odpovědi, a když ten člověk to nebere nebo útočí, tak to nechám vyšumět, protože mám pocit, že si šetřím duševní energii, a když si to ten člověk nenechá vysvětlit, nebo není ochotnej naslouchat, tak to nechám bejt.“ (Karolína)

Z odpovědi Karolíny je rovněž vidět, že si respondentky dávají pozor na to, jak často a jak dlouho s takovým člověkem komunikují. Popisují, že obecně číst tyto komentáře není jednoduché, a nechtějí si těmito lidmi nechat ovlivnit náladu.

„Takže takhle se na tom internetu někdy naštvu a mám pocit tý války za to dobro, ale pak vim, že někdy to nemá cenu. Možná si pak musíš spočítat, kdy nasazovat svoje emoce, protože vim,

že někdy mě to rozhodí docela hodně a nebrat si věci osobně a nevidět ty důsledky, jaký může mít takovej článek. Snažím si vybírat své boje, aby si člověk neublížil“. (Markéta)

Bifobie, stereotypy i neviditelnost bisexuality bylo něco, s čím se setkaly všechny respondentky. Pokud není řečeno jinak, jsou všechny zkušenosti popsány níže pasivně.

6.3.1 Bifobie a stereotypy týkající se bisexuality

Se stereotypy se zprostředkovaně setkaly všechny respondentky. Nejčastěji se jednalo o představu, že bisexuální lidi podvádí nebo jsou promiskuitní.

„Další fáma a mýtus o tom, že by bisexuálové podváděli, Nikdy v životě jsem žádnýho ze svých partnerů nepodvedla, protože se mi to morálně přičí. To je o nějakým morálním nastavení ne o tom, kdo se mu líbí.“ (Věra)

Co se týče dlouhodobých pocitů, respondentky popisují, že je tato slova možná zasáhla ze začátku, ale žádný dlouhodobý vliv na ně neměla. Uvědomují si, že to u sebe tak necítí a s daným stereotypem a nesouhlasí. Jediné, co popisují jako negativní je fakt, že musí tyto stereotypy neustále vyvracet. Jedná se tedy spíše o pocity frustrace.

„Väčšinou ma to našťve, ale snažím sa to racionálne spracovať, že na tom internete je otázka či sú to reálne osoby, kto tam všetko je, ten priestor, tých komentároch to umožňuje, tak otázka je, či by sa človek s takými komentármi stretol niekde na ulici. Netvrdím, že niekde tiež prejavy mimo internet nie sú, viem že sú, ale verím, že snád' nie v takej miere, ako si to ľudia dovoľia v tých komentároch.“ (Marcela)

6.3.2 Neviditelnost bisexuality

Názor, že bisexualita neexistuje, někdy četly všechny respondentky. Často popisovaly, že se setkaly s názory, že jako bisexuálové se identifikují ti, kteří chtějí pozornost.

„S tím jsem se setkávala hodně jako s tím, že to je fáze, takový ty úplně klasický, co slyšel asi úplně každý z nás, že z toho vyrostem... nebo že tím zakrýváme homosexualitu, nebo chceme být speciální... nebo kvůli pozornosti, což já jsem vždycky absolutně nechápala, protože nesnáším pozornost.“ (Kateřina)

Tři respondentky rovněž zmiňovaly, že se setkaly s názorem, že ženy, co se identifikují jako bisexuální, jsou ve skutečnosti heterosexuální a snaží se být pouze zajímavé a získat pozornost. Naopak muži se ve skutečnosti snaží schovat svou homosexualitu.

Obecně slova o tom, že bisexualita neexistuje, vyvolaly u řady z respondentek pochyby a jednalo se o nejčastějšího původce těchto myšlenek a pocitů zmatení během formování identity na internetu. Tyto pochyby o tom, jestli to nedělají pouze pro pozornost, je v současné době příliš nezasáhnou, ale zejména ze začátku vedly k negativním pocitům.

„Ono je na jednu stranu potom hrozne ťažké si to nebrať akože ma to na jednu stranu štvalo a sama som to potom začala spochybňovať, že som si hovorila, či to tak naozaj je, ako to mám, že si to nevymýšľam, že to je skutočné, či to tak má ešte niekto. Že som to spochybňovala, no. Pochybnosti a naštvanie na jednej strane to odráža to ako to mám, ale niekto je schopný to zotrieť zo stola, že niečo také neexistuje. (Marcela)

„Naozaj má človek chuť ako sa zavrieť a nevychádzať. Že ako aj keď sú tu tie negatívne... aj keď to je internet... vieš, že tam existuje za tým počítačom nejaký reálny človek, ktorý si o tebe toto myslí a pri tom ťa nepozná. Akože tak do teraz mám takú negatívnu odozvu v sebe, ale už to nie je až tak hrozné, ale ako stále mám, proste chuť to nejako vybojovať, tie svoje práva, s tým človekom a vyhádzať sa, ale jednoducho neurobím to, pretože by to prinieslo vlnu ďalšej negativity.“ (Eleonor)

Neviditeľnosť bisexualitě se rovněž projevuje v tom směru, že lidé předpokládají, že člověk ve vztahu se stejným pohlavím je homosexuální a ve vztahu s opačným je heterosexuální. V tomto případě už některé respondentky zmiňují i osobní zkušenost, kdy musely vysvětlovat, že jsou bisexuální.

„(...) stalo se mi, že třeba já nevím, že třeba když jsem mu napsala, že se mi líbí ženy, tak automaticky mě označoval za lesbu, i když lesba nejsem.“ (Eliška)

6.3.3 Negativní reakce ze strany homosexuálních lidí

Překvapivým zjištěním bylo, že se respondentky setkaly s negativními reakcemi ze strany homosexuálních lidí. Pět respondentek tuto zkušenost popisuje a u třech se jedná o zkušenost osobní. Nejčastěji se jednalo o poznámky o tom, že bisexuální lidé podvádí.

„Jojo, občas jsem si jako s někým psala a řekla jsem, že mám jako třeba přítele, nebo jsem třeba měla, ale řekla jsem třeba, že jsem jako na obojí a občas jako přišel nějaký komentář, že se ten homosexuální člověk bojí, že bisexuální člověk hodně zahejbná nebo tak něco, nebo že jednou mi tam přišel komentář, jako že to právě nějak neexistuje nebo něco takovýho.“ (Romana)

Popisují, že podobná poznámka od někoho heterosexuálního by je nezasáhla, ale jelikož přišla od člověka, který si aspoň z části prošel něčím podobným, mělo to na ně negativní vliv a spustilo to v nich pochyby o tom, jestli daný člověk nemá pravdu.

„Jo jako mám pocit, proč musíme stavět jednu sexualitu do popředí oproti druhé, že si říkám, jako ať si ti lidi vzpomenou, jak se třeba heterosexuálně chovají vůči němu, tak proč oni dělají třeba bisexuálům to samý. Řekla bych, že je to asi tím, že častěji jsem se setkala s tím odsudkem z LGBT+ komunity jako právě ohledně toho, že se upřednostňují gayové a lesby, že to mě asi bolelo více, než když mi nějaký náhodný heterosexuál napíše, ty seš lesba, spíš od těch jakoby vlastních lidí to bolí víc, řekla bych.“ (Eliška)

6.4 Další aspekty vlivu internetu

Při analýze vystoupily i další okruhy, které souvisejí s internetem, neobjevily se ovšem u všech respondentek, nebo jen okrajově. Přesto je považujeme za podstatné zmínit.

6.4.1 Fandom

Pro pět respondentek bylo formování bisexuální identity výrazně propojené s fandomem. Další čtyři respondenty o fandomu sice nemluvily, ale u třech z nich vyvstalo téma sledování videí na YouTube, ovšem zapojení mezi fanoušky bylo žádné nebo minimální, nebyly tedy zahrnuty do této části analýzy.

Zahrnuté respondenty byly fanyнками nějakého seriálu, filmu, osobnosti apod., kde postupně téma sexuality a LGBT+ vyvstalo. Nejčastěji skrze ostatní fanoušky, pro jednu z respondentek to byly samotné celebrity, které udělali veřejný coming out.

Zájem o daný film, seriál či osobnost (nejčastěji se jednalo o Harryho Pottera), vedlo respondenty k vyhledávání informací o daném zájmu, což je zavedlo na fanouškovské stránky. Tam se začalo téma sexuální orientace objevovat a respondentkám pomohlo získat více informací a díky vzniklé komunitě i zkušenosti ostatních.

„Spustilo to, že som začala vnímať ako že niektorí ľudia sa identifikujú tak nejako inak a ja to necítim tak ako väčšina.“ (Eleonor)

„Vůbec jako že jsem se o to začala nějak zajímat o takový témata a tak.“ (Kristýna)

„(...) hlavně jsem to měla na to, abych sledovala stránky a posty o seriálech a filmech, co mě baví.... ten fandom (...) potom začali přicházet, jak vždycky algoritmy doporučují podobný věci, tak se pak začali ukazovat věci přímo o sexualitě a stránky, co jsou přímo zasvěcený LGBT, kde jsem se třeba dozvěděla o dalších identitách a takovejch těch menších skupinách jako asexuálně a pansexuálně.“ (Kateřina)

6.4.2 Anonymita

Jedna z připravených otázek pro rozhovor se ptala na důležitost anonymity internetu, neb to je jedna z jeho podstatných součástí. Do jisté míry se její vliv projevil u všech respondentek, ale u některých podle jejich slov velkou roli nehrála. Z odpovědí u všech bylo patrné, že vliv ovšem měla, a to zejména ze začátku, kdy jim dala možnost zkoumat a hledat informace na toto téma v bezpečí. Pro šest ovšem představovala něco významného.

Pro dvě respondentky byla anonymita podstatná především v tom, že jsou v reálném životě introvertní a mají problém se někdy vyjádřit. Internet tedy nabídl možnost dostatečného času na rozmyšlení a formulování odpovědi.

„(...) často se nějak stydím něco říct nebo občas dělám, že mi někdo položí nějakou otázku a já místo toho, abych odpověděla na přímo tak trochu kličkuju, tak tohleto na tom internetu, když prostě je člověk anonymní, tak jakoby prostě odpovím a tolik se nebojím, že ten člověk mě bude odsuzovat nebo něco protože toho člověka nemusím nikdy potkat.“ (Romana)

Pasivní používání (tedy nekomentování na příspěvky, nezapojování se v diskuzích apod.) prostupuje odpovědmi většiny respondentek. Ale pro čtyři respondentky byla anonymita obzvláště důležitá, protože jim dala možnost uvažovat a zjišťovat si informace na toto téma bez toho aniž by to někdo věděl.

„Prostě si to tam může zjišťovat bezpečně a sám, což je taky asi dost potřeba, si o tom popřemejšlet a načíst si co nejvíc. Já jsem to tak měla rozhodně.“ (Věra)

„Ja asi nie som úplne typ človeka čo by bol nejaký, nie som nejaká aktivistka, že by som vytvárala nejakú komunitu bisexuálov, alebo bojovala za nejaké práva, alebo nejako sa vôbec prihlasovala. Ale rada sa priradím, pričlením k niekomu, kto to organizuje. Že človek si to môže otvoriť, pozrieť ako vlastne jako vypočúť si to, že niekde má nejakú podobnú skúsenosť, ale vlastne ako nie je potreba sa v tom, že nemusím sama hovoriť, že som bisexuálna.“ (Marcela)

Pro jednu z těchto čtyř se anonymita přetváří podle sociální sítě, kterou používá. Na Facebooku o tématu sexuality nemluví, protože má v přátelích příbuzné, které o ní nevědí, že je bisexuální. Na Instagramu už ale o tomto tématu hovoří a na jejím případě je vidět, jak se téma anonymity liší podle používané stránky a jak internet dává možnost filtrovat, kdo náš obsah uvidí.

6.4.3 Osvěta

Toto téma souvisí s formováním identity jen z části, protože probíhá ve chvíli, kdy si jsou respondentky jisté svojí bisexuální identitou, ale poukazuje na vývoj formování identity a ukazuje, jak těchto pět respondentek přijalo bisexualitu.

Všech pět respondentek zmínilo fakt, že odpovídají na negativní komentáře. Důvodem je snaha vysvětlit svůj pohled druhému člověku a doufají, že dokážou jeho, nebo názor někoho jiného, kdo si to přečte, změnit. Je pro ně důležité vrátit zpátky tu podporu, kterou na internetu dostaly. Projevují tedy vděk a cítí potřebu oplatit to, co získaly. A případně i podpořit někoho, kdo prochází tím samým, čím i ony jednou procházely.

„(...) je pro mě důležitá osvěta a nějak jako prostě sdělovat nějaký myšlenky světu. Jako já jsem třeba dala příspěvek na Instagram a na základě toho mi začali lidi psát a ptát se na věci, jako... tuším, že kdyby to třeba někdo z mých blízkých začal řešit teď, tak že by za mnou přišel a na něco se zeptal.“ (Karolína)

„Prostě člověk z nějaký zapadlý vesničky někde na Uralu se může taky stát slavným a že může ovlivnit lidi na celém světě. V tom vidím tu výhodu, že můžeme i navzájem podporovat.“ (Eliška)

Toto téma se objevilo i u dvou respondentek, které pojmenovaly anonymitu jako podstatnou součást formování identity. Ale pro jednu z nich byla anonymita důležitá pouze v období, kdy si potřebovala ujasnit, jak se identifikuje a druhá ji využívá spíše jako možnost filtrování, kdo vidí jaký obsah. Ostatní čtyři respondentky, které viděly anonymitu jako podstatnou, osvětu nezmínily.

6.4.4 Anglický jazyk

Zajímavé bylo rovněž sledovat, jaký jazyk na internetu respondentky používaly. Všechny navštěvovaly stránky používající angličtinu alespoň z části a pro převážnou většinu se jednalo o dominantní jazyk.

Důvodem je především nedostatek informací v českém a slovenském jazyce. Pro některé respondentky toto bylo bariérou a informace se k nim dostaly až později, ve chvíli, kdy už angličtinu ovládaly. Často rovněž zmiňují, že by ocenily větší dostupnost zdrojů v českém a slovenském jazyce a rovněž větší viditelnost bisexuální komunity v našem prostředí.

„Ja keď som bola mladšia... tak som fakt nemala šancu na nič natrafiť, keď som nevedela anglicky a ani nie je dost' zdrojov a akože ľudí sa málo k tomu... a akože aj keď niekto povie, tak to tak nejako všetci utlačí preč.“ (Eleonor)

„A rozhodně v češtině to tady chybí. Musím se zajistit zdroje v češtině, to je si myslím hodně důležitý, a že se musí lidi naučit nebýt idioti a nechat lidi být takový jaký jsou.“ (Věra)

6.4.5 Bisexualita a pansexualita

Toto téma souvisí s tématem naším práce velmi okrajově, přesto ho považujeme za zajímavé zmínit, jelikož o dohadách o rozdílech mezi bisexualitou a pansexualitou pojednáváme v teoretické části.

Tři respondentky ve své definici bisexuality mluvily pouze o dvou pohlavích – muž a žena. Jedna z nich i zmínila vyloženě cisgender muže a ženy. Ostatních šest respondentek do své definice zahrnovalo transgender a nebinární osoby. Všech šest rovněž vyjádřilo nesouhlas s těmi, kteří do své definice tyto osoby nezahrnují.

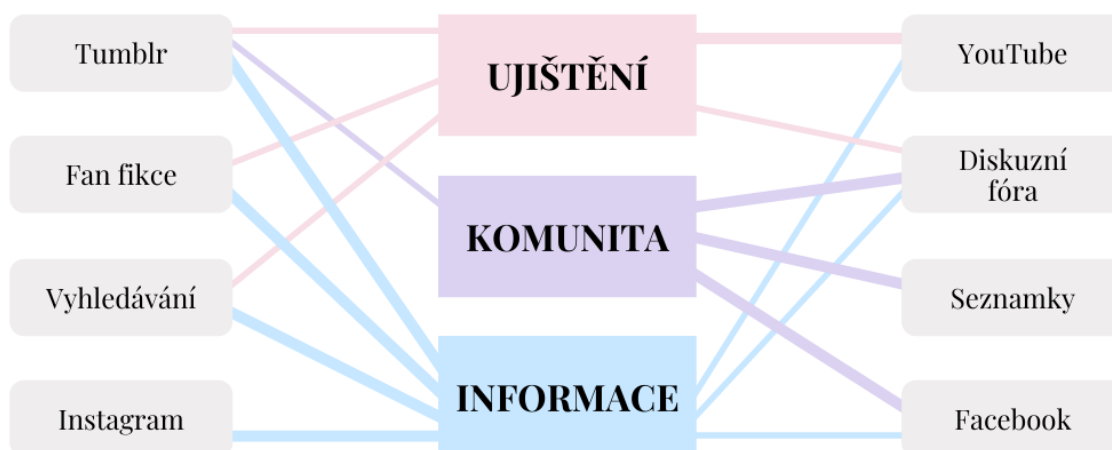
Co se týče rozdílu mezi bisexualitou a pansexualitou, bylo vidět jisté zmatení a nejasnost v tom, jaký rozdíl mezi tím je. Prvně zmiňované tři respondenty jako pansexualitu viděly přitažlivost ke všem osobám a bisexualitu pouze k mužům a ženám. Pro zbývajících šest buď žádný rozdíl neexistoval a jednalo se pouze o volbu konkrétního člověka, jaký label mu sedí více; nebyly si jisté, nebo rozdíl pro ně je v tom, že pansexualita je přitažlivost nehledě na gender a v případě bisexuality nějakou roli hraje. Tento fakt ukazuje vývoj významu slova bisexuál, a jak neshody přetrvávají i vně LGBT+ skupiny.

6.5 Nejčastěji používané stránky

Ukázalo se, že určité stránky či sociální média se objevovala v odpovědích více respondentek. Bylo možno tedy jejich vliv shrnout v této kapitole. Negativní zkušenosti zde nejsou popsány, jelikož prostupovaly všemi používanými stránkami a výše popsané hlavní aspekty se velmi často objevovaly společně. Jedinou výjimkou jsou fan fikce a Tumblr, v jejichž případě byla negativní zkušenost respondentek nulová.

Následující tabulka ukazuje přehled jednotlivých stránek s označením, jaký z hlavních pozitivních vlivů přinesly. Pokud je u jedné stránky označeno více aspektů, je tučně zvýrazněn ten nejpodstatnější.

Schéma 1: Vztah mezi hlavními pozitivními tématy a jednotlivými stránkami

Všimnout si můžeme, že získání informací se kromě seznamek objevuje u všech stránek. Vysvětlit to můžeme tím, že se respondentkám v reálném životě nedostávala žádných informací týkajících se tohoto tématu, a role internetu v tomto ohledu tedy byla klíčová. Vniknutí do LGBT+ problematiky zároveň vedlo k ujištění v tom, že i ony samy jsou bisexuální. Téma ujištění a informací se společně neobjevuje u Instagramu a Facebooku, které, jak bude popsáno níže, stály na konci formování identity, kdy už ujištění nebylo tolik podstatné. Překvapivě v případě Facebooku stál i na začátku, ale spustil jen zájem o samotnou problematiku a ještě nevedl k pochybám a přemýšlení o své identitě. Komunita sice prostupuje nejméně stránkami, ale tam, kde se objevuje, byla kromě Tumblr tím nejdůležitějším faktorem.

6.5.1 Fan fikce a Tumblr

Fan fikce a Tumblr jsme propojili do jedné kategorie, jelikož všechny respondentky, které používaly jednu, navštívily i druhou a jsou ve velké míře propojené. Tím pojítkem je fandom, o kterém jsme mluvili výše. Celkem se jednalo o čtyři respondentky.

Fan fikce sloužily především jako představení LGBT+ světa a ukázání rozmanitosti, kdy se některé respondentky vůbec poprvé setkaly s pojmem bisexualita, nebo se dozvěděly o ostatních sexuálních orientacích či genderech. Fan fikce tedy v tomto směru fungovaly jako způsob získávání informací. Dvě respondentky hovoří o tom, že jim to dala i jakousi emoční podporu a ukázalo to, s jakými zkušenostmi se mohou setkat.

Všechny četly v angličtině a dvě respondentky začaly nejdříve číst v češtině. Tři respondentky i samy fan fikce psaly, dvě z nich je sdílely. Nutné je rovněž podotknout, že

jedna z těchto čtyř respondentek fan fikce četla, ale hovoří o tom, že jejich vliv na formování bisexuální identity byl minimální, a to zejména proto, že většina fan fikcí obsahuje pár dvou mužů. To ostatně zmiňují i ostatní respondentky, které se čtením (případně psáním) fan fikcí s bisexuálními postavami, nebo ženami, začaly až později.

Na Tumblr se, stejně jako v případě fan fikcí, dostaly díky fandomu. Téma bisexuality se začalo postupně objevovat a vliv Tumblr všechny popisují jako významný především díky množství informací, ke kterému se dostaly. Podobá se to tedy z části fan fikcím, protože opět získaly možnost vidět tu variabilitu.

„Protože se tam vedly prostě diskuze na témata takový jako hloubkový poměrně, který se třeba na Facebooku většinou nevedou a no, takže tam prostě byla spousta teoretickejch věcí, který jako který se mi objevovali jako na tom dashi, který mě prostě... třeba nenapadlo nikdy nad nima přemýšlet, nebo zkoumat, nebo mě nenapadlo, že to může bejt problém a tak dále jo... že prostě i když člověk zjistí, co všechno jako... jakým problémům čelej lidi z LGBT komunity a tak.“
(Kristýna)

Další podstatným aspektem je komunita, která na Tumblr existuje. Slyšet zkušenosti ostatních a vůbec mít tu možnost vidět a komunikovat s lidmi, kteří se cítí podobně jako ony, byla pro respondentky klíčová. Dvě respondentky si tam rovněž našly kamarády, se kterými komunikují dodnes.

Nebylo by správně opomenout jednu další respondentku, která zmínila, že pár fan fikcí četla, ale nikdy jim nevěnovala příliš pozornosti. Má ovšem jednu oblíbenou, kterou si ráda jednou za čas přečte. Zároveň zná Tumblr, ale nepoužívá ho. Příspěvky z něj sledovala na Instagramu, kde jsou sdíleny jako snímky obrazovky.

6.5.2 Diskuzní fóra a seznamky

Diskuzní fóra navštěvovaly čtyři respondentky. Hlavním přínos by fakt, že se tím způsobem dostaly mezi komunity bisexuální či LGBT+ lidí obecně a měly možnost procházet zkušenosti ostatních. Řešila se na nich témata coming outu, či vysvětlovalo samotné vysvětlení jednotlivých pojmů. Především ale byla důležitá ta emoční podpora, která přicházela a možnost navázání bližšího přátelského kontaktu.

Seznamek využívaly jiné respondentky, a to dvě, ale přínos se v mnohém podobá diskuzním fórům. Největším přínosem byla možnost seznámit se s lidmi, kteří se identifikují jako bisexuální a mít šanci si o tom popovídat v prostředí, kde bude bisexualita brána jako regulérní sexuální orientace. Jedna respondentka se ovšem setkala i s negativními reakcemi, kdy toto přijetí nepřišlo, a to zejména od homosexuálních lidí.

6.5.3 YouTube

YouTube navštívilo za tímto účelem pět respondentek. Ani pro jednu z nich to nebyla ta nejdůležitější stránka, ale přesto její vliv oceňují. Dvě z nich ovlivnil skutečně jen okrajově, působil jako další zdroj hledání informací a spíš než konkrétně s bisexualitou jim ukázal rozmanitost celé LGBT+ skupiny a v tomto ohledu jim rozšířil obzory. Pro zbývající tři bylo důležité vidět konkrétní lidi mluvící o zkušenostech, které respondentky samy prožívaly. Dalo jim to tedy možnost získat to ujištění, že se takto necítí samy.

„Rozhodně to neformovalo moji sexualitu, že by předtím byla jiná, po tomhle taky jiná, spíš asi ta možnost toho, že jako se o tom můžeš zamyslet a vidíš konkrétní případy lidí, který třeba nějak to maj, tak asi potom mě to dovolilo si asi potom připustit, že by to mohl být můj případ.“
(Markéta)

6.5.4 Instagram a Facebook

Instagram a Facebook patří mezi obecně nejpoužívanější sociální sítě, ovšem jejich vliv na formování bisexuální identity nebyl až tak podstatný. Toto ovšem neplatí pro dvě respondentky, pro které Facebook představoval začátek vlivu internetu na formování jejich identity. Skrze sledování stránek hudebníků či fanouškovských stránek filmů a seriálů se téma sexuality a LGBT+ začalo objevovat, což vzbudilo jejich zájem o tuto problematiku. A také pro jednu respondentku, která na Instagramu začala postupně sledovat stránky zabývající se touto problematikou, což vedlo k získání informací a zároveň i navázání přátelství.

Další dvě respondentky používají Facebook ve stylu diskuzního fóra, kdy jsou členy různých skupin a zapojují se v komentářích. Vliv to mělo velmi podobný jako diskuzní fóra (která obě tyto respondentky navštěvovala) – byla to možnost dostat se do nějaké komunity a získat pohled ostatních lidí. Používat jej ovšem začaly až později.

6.5.5 Vyhledávání

Jeden z velmi často zmiňovaných způsobů, jak respondentky získávaly informace, se dá složitě zařadit a zakódovat jedním slovem. Jednalo se o vyhledávání, kdy respondentky jednoduše zadaly určité heslo do vyhledávače a poté konzumovaly stránky, které se jim vyhledaly.

Často zmiňovaná byla Wikipedie a potom i různé články na blozích. Podstatné byly především díky získání informací, např. když si hledaly definice, ale i získání zkušeností a pohledu konkrétního člověka, což platí zejména v případě blogů.

7 ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Výzkumná otázka č. 1: *Jaká byla role internetu ve formování identity?*

Internet se ukázal být jeden z klíčových aspektů formování bisexuální identity. Ve většině případů respondentky měly pocity a zkušenosti, které jim ukazovaly, že nebudou heterosexuální už předtím, ale toto téma se uzavřelo až ve chvíli, kdy do jejich života vstoupil internet. Internet fungoval jako prostor, kde mohly respondentky porozumět svým myšlenkám a zážitkům z reálného života. Jednalo se tedy o jakési ukotvení a uvedení zkušeností do kontextu. Zásadní byl tedy pro přijetí sexuální orientace.

V širším měřítku byl důležitý nejenom pro vývoj bisexuální identity. Podstatný byl rovněž pro vývoj tolerance a pochopení k odlišnostem. Zároveň u velké části z nich vedlo k potřebě vyjadřovat se o důležitých tématech a šířit svůj pohled na věc.

Výzkumná otázka č. 2: *S jakými pozitivními zkušenostmi se setkaly?*

Zásadní pro respondentky bylo získat pocit ujištění o své identitě. Svůj reálný život v období formování bisexuální identity popisovaly jako osamělý a ve většině případů kolem sebe neměly někoho jiného, kdo by byl bisexuální. Měly tedy často pocit toho, že to, co prožívají, s nimi nikdo nesdílí. Internet přinesl to podpoření v tom, že to, co prožívají, je v pořádku, existuje to a má to jméno. A v další řadě jim ukázal, že existuje spousta lidí, kteří rozumí tomu, čím si procházejí a mají podobné zkušenosti. Ty mohly číst či sledovat pasivně, nebo se samy aktivně účastnily diskuzí a navazovaly kontakty, které v mnohých případech přetrvávají dodnes. V obou případech se ovšem vytvořil pocit toho, že jsou součástí komunity, která je podporuje. Během komunikace získávaly i řadu informací; jako například definice bisexualy, jak poznat, že jsou bisexuální, jak na coming out; které opět vedly k tomu, že se přestaly cítit, že jsou na to samy. Důležitá je rovněž anonymita internetu, která umožnila si toto citlivé téma zkoumat, aniž by o tom musely někomu říkat.

Výzkumná otázka č. 3: *S jakými negativními zkušenostmi se setkaly?*

Přesto, že internet fungoval jako podpůrný zdroj, který respondentkám dodával potřebné informace a podporu, působil zároveň i naopak. Vzhledem k tomu, že v reálném životě o bisexualitě nemluvily vůbec, nebo jen minimálně, nesetkaly se s negativními reakcemi. Často byl internet jediným místem, kde tomu tak bylo, i když nebyly ve většině případů mířeny přímo proti jejich osobě. Nejčastěji se jednalo o pochybování o existenci bisexuality, které zejména v počátku vedlo účastnice k pocitům zmatení. Internet měl tedy v tu chvíli opačný efekt, než který byl popisován výše. Časté rovněž byly stereotypy spojené s bisexualitou, které nejčastěji vedly k pocitům frustrace. Setkaly se také s negativitou ze strany homosexuálních lidí, která pro ně byla obzvlášť matoucí a bolestivá, jelikož přicházela od lidí, kteří si alespoň z části procházeli něčím podobným.

8 DISKUZE

Cílem výzkumu bylo zjistit roli internetu ve formování identity bisexuálních žen. V diskuzi bude samotný výzkum nejprve zhodnocen a budou zreflektovány jeho limity. Dále bude prezentována interpretace výsledků výzkumu a to, do jaké míry korespondují výsledky se závěry již vzniklých studií. V závěru se zastavím u možností využití získaných dat a nápadů na témata pro další výzkumy.

Zhodnocení výzkumu a jeho limity

Pro výzkumný soubor se podařilo získat respondentky, které dobře pokrývaly nastavené věkové rozmezí, které bylo stanoveno jako podmínka účasti ve výzkumu. Délka bisexuální identifikace se rovněž lišila od pouze 1 roku až po 11 let. Přestože soubor nebyl záměrně vybírán podle těchto kritérií a jedná se tedy o náhodu, považujeme to za jeden z pozitivních aspektů.

Samotný výběr souboru byl nepravděpodobnostní, což nezajišťuje reprezentativnost vzorku. Metoda prostého záměrného výběru a metoda samovýběru mohla způsobit specifičnost vybraného souboru. Jednak se jednalo o respondentky, které jsem osobně znala, a respondentky získané metodou samovýběru mohou být specifické právě díky dobrovolnosti a aktivní snahou se do výzkumu zúčastnit. Prvně zmiňované nehodnotím jako velkou překážku relevantnosti výsledků, jelikož fakt, že mě respondenky znaly, mohl vést k větší otevřenosti a důvěře. Metoda samovýběru mohla skutečnost způsobit specifičnost souboru, ale vzhledem k tomu, že možnost získání respondentek pravděpodobnostní metodou výběru by byla značně komplikovaná a moje práce představuje prvotní proniknutí do tématu, nevidím nereprezentativnost vzorku jako závažný problém pro interpretaci výsledků výzkumu.

Problémem by mohla být nedostatečná velikost souboru. Přestože jsem pozorovala opakování se určitých témat a docházelo tedy k saturaci dat, cítíuji, že nemusely být pokryty zcela všechny aspekty. Přesto se podařilo získat hlavní témata, která postupovala odpovědmi všech respondentek.

Volbu metody získávání dat hodnotím jako vhodnou. Polostrukturovaný rozhovor mi dal možnost upravit připravené otázky. Neřekla bych, že by se objevilo téma, které bych při přípravě otázek vynechala, ale pokud bych zvolila například strukturovaný rozhovor, myslím si, že bych získala méně informací, jelikož některé otázky byly hodně podobné a nebylo potřeba se na ně opakovaně ptát. Polostrukturovaný rozhovor mi tedy umožnil tyto otázky upravit a reagovat především na odpovědi respondentek. Zde hodnotím i jako pozitivní mou znalost a zájem o zvolené téma, které mi umožnilo přizpůsobit se každé respondentce a až na výjimky jsem od nich nepotřebovala vysvětlení nějakého pojmu či stránky.

Se zvolením interpretativní fenomenologické analýzy jako metodou analýzy dat jsem rovněž spokojená, protože mi dobře umožnila porozumět odpovědím respondentek a získat klíčová témata. Možnou překážkou kvalitní analýzy by mohla být moje nezkušenost s kvalitativním výzkumem a vedením interview, ale tuto skutečnost jsem se snažila vylepšit rešerší literatury a konzultacemi s vedoucí práce.

Interpretace výsledků výzkumu

Fox a Ralston (2016) ve své studii odhalili základní dva typy informací, které si LGBT+ jedinci na internetu vyhledávají, které se oba objevovaly i u mých respondentek. Jako první se budu věnovat tradičnímu učení. Pro respondentky bylo důležité najít si definice bisexualit a dalších pojmů z LGBT+ oblasti. Hledat si je musely zejména proto, že se ve svém reálném životě k takovým informacím nedostaly, což reflektují i další studie (Bond, Hefner, & Drogos, 2009; GLSEN, CiPHR, & CCRC, 2013).

Fox a Ralston (2016) dále mluví o sociálním učení, kdy bylo pro LGBT+ jedince důležité vidět podobné lidi a slyšet jejich zkušenosti. Toto rovněž patřilo k tomu nejdůležitějšímu v mém výzkumu. V odpovědích respondentek můžeme sledovat jejich potřebu po naplnění potřeby sounáležitosti, tedy to, že někam patří (Power & Kirwan, 2014). V první řadě ovšem byla důležitost vůbec dojít ke zjištění, že existují i jiní bisexuální lidé. A opět tedy můžeme pozorovat osamělost, kterou respondentky cítily v offline světě. Studie věnující se tomuto tématu (Attwood, Hakim, & Winch, 2017; Craig, McInroy, McCready, Cesare, & Pettaway, 2015; Hou & Lu, 2013) hovoří spíše o vyloučení v reálném životě a negativních reakcích okolí, což jsem u respondentek nesledovala. V jejich případě se spíše jednalo o nedostatek informací, které si musely nahradit na internetu. Potřeba nalézt stejně smýšlející lidi a navázat přátelské vztahy se ovšem shoduje. Pro pět respondentek to znamenalo i navázání blízkých přátelství. Vzhledem k povaze mého výzkumu a nízkého počtu respondentů si nemůžu dovolit

pracovat se statistickými metodami, přesto se podíl respondentek, které si našly online přátele, přibližně rovná s tím ze studie GLSEN, CiPHR a CCRC (2013). V jejich případě se jednalo o 50 % respondentů, v mém je to přibližně 55 %. Krátkodobé vztahy navázalo více respondentek, nepovažovaly je ovšem za velmi významné. Ale právě těchto pět zmiňovaných respondentek tyto vztahy přeneslo do reálného života a jejich důležitost byla hodnocena rovnocenně či jako ještě vyšší než u vyloženě offline přátelství. Tento poznatek odpovídá výsledkům studie Antheunise, Valkenburga a Petera (2012), kteří došli k závěru, že offline a smíšená přátelství dosahují stejné kvality.

Podstatnou součástí byla pro respondentky rovněž anonymita. Důvody se shodovaly s těmi prezentovanými ve studiích v teoretické části (Craig, McInroy, McCready, Cesare, & Pettaway, 2015; Maliepaard, 2017). Hlavní výhodu pro respondentky představovala možnost si hledat informace, aniž by o tom někdo věděl. Projevil se i vliv Sulerova konceptu online disinhibičního efektu, kdy respondentky, které například využívaly diskuzní fóra, nebo komunikovaly s ostatními lidmi, toho skutečně sdělovaly víc, než by řekly offline (Green, Bobrowicz, & Ang, 2015). Pozorovala jsem to zejména u dvou respondentek, které reflektovaly to, že jsou v reálném životě stydlivé a mají strach z toho o sobě mluvit. Internet v tomto pomáhal díky asynchronnímu stylu komunikace, která dává možnost se nad odpovědí více zamyslet (Attrill, 2015).

Pět respondentek rovněž popisovalo potřebu odpovídat na negativní komentáře a také pomáhat těm, kteří si prochází něčím podobným. Na tuto potřebu šířit osvětu a vracet zpátky poukazují i studie GLSEN, CiPHR a CCRC (2013), Cavalcante (2019) a Fox a Ralston (2016).

Co se týče negativních zkušeností, liší se výsledky od provedených studií, ve kterých je popisováno, že se LGBT+ lidé s negativitou namířenou proti nim setkávají mnohem častěji, než tomu bylo u mých respondentek (GLSEN, CiPHR, & CCRC, 2013). Vysvětlení se může skrývat v tom, že internet celkově používaly více pasivně a spíše četly názory a zkušenosti ostatních, než že by samy žádaly o radu. Výše zmiňovaná potřeba řešit si toto téma v soukromí, společně s vědomím toho, že na LGBT+ jedince je v internetovém prostředí často útočeno, mohla u respondentek vést k uzavření, jak popisuje Rubin a McClelland (2015).

Osobní zkušenost se u jedné respondentky překrývala s reálným životem a potvrzuje tedy, že internet se stává nástrojem, jak na lidi ve svém okolí zaútočit a šikanovat je (Zych, Ortega-Ruiz, & Del Rey, 2015). U dvou respondentek se objevila na seznamkách, kde se setkaly se stereotypem, že jsou bisexuálové promiskuitní

a podvádějí. S tímto názorem se setkaly i ostatní respondentky, ale v jejich případě nebyl komentář mířen přímo proti nim, ale proti bisexuálům obecně. Tyto názory sdílely i homosexuální lidé, což respondentky hodnotily jako velmi matoucí a vedlo to k nim k pocitům zmatení. Pokud tyto stereotypy přicházely od cisgender heterosexuálních lidí, nezanechalo to v respondentkách dlouhé pocity smutku, ale jednalo-li se o homosexuální jedince, vedlo to k negativním pocitům. Nejistotu způsobilo také čtení názorů o tom, že bisexualita neexistuje a jedná se pouze o nerozhodnost. U některých vedly k myšlenkám o tom, jestli se tak neidentifikují jen pro pozornost. Tato internalizovaná bifobie potvrzuje slova Graye a Desmaraise (2014) o tom, že bisexuální lidé dosahují nižších hodnot kolektivního sebevědomí.

Nyní se budu věnovat konkrétním stránkám. Často je na ně přivedlo vyhledávání, kdy respondentky zadaly určitý pojem a poté konzumovaly stránky, které se jim zobrazily. Facebook byl popisován jako důležitý pouze pro dvě respondentky, pro které stál na začátku vlivu internetu na formování identity. Vliv Facebooku se nejspíš u ostatních neprojevil, protože se nejedná o tak anonymní místo jako jiné webové stránky a objevuje se tedy strach z toho, že se o jejich identitě dozvědí lidé z jejich okolí, ve chvíli, kdy jim to nejsou respondentky připraveny sdělit (Owens, 2017). Čtyři respondentky navštěvovaly diskuzní fóra, a to zejména pro získání informací a možnost komunikovat s bisexuálními lidmi, což odpovídá výsledkům Maliepaard (2017). Dvě další využívaly seznamek, a přestože se jedna z nich setkala se stereotypy, obě dvě považovaly seznamky za podstatné a pozitivní při formování identity a to zejména díky možnosti kontaktu s ostatními LGBT+ lidmi. Na rozdíl od výsledků Ponda a Farvid (2017) se tedy ukazuje, že seznamky mohou mít pozitivní dopad. Důvodem by možná mohlo být zvolení seznamky pouze pro ženy, kde je větší pravděpodobnost setkání se s lidmi, kteří nebudou bifobní.

YouTube navštěvovalo pět respondentek, ovšem ani pro jednu z nich nebyl podstatný a jednalo se pouze o jakési doplnění, což nepotvrzuje výsledky studií, které popisují YouTube jako důležité vzory (Fox & Ralston, 2016; Gomillion & Giuliano 2011). Důvodem může být dle mého názoru i věk respondentek, protože v období jejich adolescence nebyl YouTube až tak populární, a to zejména v českém prostředí. To ovšem neplatí o Tumblr a fan fikcích. Pro čtyři respondentky, které Tumblr navštěvovaly a četly (či psaly) fan fikce, to bylo místo, které popisují jako klíčové. Jednalo se o místo, kde se jim dostalo vysvětlení pojmů týkající se LGBT+ problematiky a hlavně bylo umožněno získat zkušenosti ostatních. Tyto výsledky se shodují se studii prezentovanými v teoretické části, které ukazují Tumblr jako prostor, kde se LGBT+ příspěvky sdílejí

ve velkém množství (Cavalcante, 2019; Marston, 2019) a společně s fan fikcemi výrazně pomáhají s přijetím identity, a i odpovědi respondentek potvrzují, že fandom představuje místo, ve kterém se skrze filmy a seriály LGBT+ témata řeší (Lothian, Busse, & Reid, 2007; McCracken, 2017).

V závěru interpretace bych chtěla zmínit ještě jednu skutečnost, která s tématem práce nesouvisí, ale považuji ji za zajímavou. V úvodu jsem se respondentek ptala na to, jak definují bisexualitu. Pro tři respondentky tato definice zahrnovala pouze muže a ženy a v jednom případě byli konkrétně zmíněni pouze cisgender muži a ženy. Pro šest ostatních bisexualita znamenala přitažlivost ke všem, tedy včetně transgender a nebinárních lidí. To společně se studií Morandini a Dar-Nimrod (2016) potvrzuje, že bisexuálové nepracují pouze s binárním pojetím genderu a postupně dochází k upouštění od tradičně používané definice.

Možné využití a možnosti dalšího výzkumu

Výzkum poukazuje na to, že internet sehrál při formování identity bisexuálních žen podstatnou roli. Výzkum tedy slouží jako nahlédnutí a představení toho základního, co používání internetu těmto ženám přineslo.

V odpovědích respondentek rovněž rezonovala nespokojenost s nedostatkem informací v českém a slovenském jazyce. Na otázku, co by uvítaly, aby se přenoslo z internetu do reálného života, zejména ve chvíli, kdy si poprvé začaly uvědomovat svou bisexuální identitu, se odpovědi shodovaly – uvítaly by přístup k informacím o tom, co bisexualita je, a vysvětlení ostatních pojmů s touto tematikou souvisejících. Na místě by tedy bylo pokusit se vytvořit prostor, kde by si LGBT+ lidé mohli k těmto informacím dostat, a to zejména v našem jazyce.

Další výzkumy by se mohly zaměřit na bisexuální muže s cílem zjistit, jak moc je jejich zkušenost odlišná. Vzhledem k tomu, že tento výzkum byl jakýmsi prvním vhladem do této problematiky, bylo by rovněž zajímavé se zaměřit na konkrétní aspekty, které zde zmiňuji. Například by se mohlo jednat o online přátelství či fenomén fanouškovství, který se zdá být s LGBT+ tematikou značně propojen.

9 ZÁVĚR

Cílem výzkumu bylo prozkoumat, jakou roli sehrál internet ve formování identity bisexuálních žen. Chtěla jsem zjistit, s jakými pozitivními a negativními zkušenostmi se ženy setkaly. Výsledky nám daly celkem jednotné výsledky, jelikož zkušenosti žen se v mnohém podobaly.

Zásadní pro ně bylo získání ujištění v tom, že nejsou ve svých pocitech samy. Ve svém okolí ve většině případů neměly nikoho, kdo by se identifikoval jako bisexuál a často byl internet právě tím místem, které jim pomohlo najít podobně smýšlející lidi. Právě komunita byla tím dalším pozitivním přínosem internetu. Respondentky si četly či sledovaly zkušenosti ostatních, a to pasivně, nebo i samy komunikovaly a získaly přátele. Tato možnost konverzování pomohla i se získáním povědomí o tom, co bisexualita je, a jak mají poznat, že se tak samy cítí. Toto hledání informací znamenalo, že si respondentky rovněž našly definice či různé postupy a praktické rady.

Co se týče negativních zkušeností, jednalo se o především ty pasivní. Respondentky se setkaly s komentáři obsahující stereotypy týkající se bisexualitu, a to zejména ty o promiskuitě. Větší vliv na ně mělo číst názory, že bisexualita neexistuje a ty, kde byla popírána její existence. Zejména v začátku formování identity to vedlo k pochybám a pocitům zmatenosti. Všechny tyto názory přicházely jak od cisgender heterosexuálních lidí, tak od homosexuálních jedinců. Pokud tato negativní slova přicházela od nich, vzbuzovalo to v respondentkách pocity smutku, jelikož předpokládaly, že jim homosexuální lidé budou rozumět a podpoří je, vzhledem k podobným zkušenostem.

10 SOUHRN

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická práce se skládá z celkem dvou kapitol. První se věnuje bisexualitě, kterou v úvodu zahrnuje do širokého tématu sexuality. Poté se zabývá již samotnou bisexualitou. Mezi podstatný výzkum týkající se bisuality patří práce Alfreda Kinsleyho, který roku 1948 představil šestibodovou heterosexuální-homosexuální škálu (Kinsey, 1998). Objevila se i kritika, a to zejména zdůrazňující, že je Kinseyho škála příliš zobecňující a nerozlišuje konkrétní aspekty sexuality. Klein, Storms a Epstein vytvořili nové škály, které jsou v kapitole blíže popsány (Epstein, Mckinney, Fox, & Garcia, 2012; Firestein, 1996; Storms, 1980). Ta se dále věnuje definování bisuality a dalších nemonosexuálních orientací (monosexuální orientace představují přitažlivost pouze k jednomu pohlaví) (Diamant & McAnulty, 1995). Kapitola rovněž popisuje negativní postoje vůči bisexuálům. Definuje pojmy jako neviditelnost bisuality a bifobie. V závěru představuje první kapitola několik modelů formování bisexuální identity, které pracují s pojmem „coming out“. Rozlišovat můžeme vnitřní a vnější coming out. Zatímco první popisuje uvědomění si a přijetí sexuální orientace samotným jedincem, vnější coming out představuje oznámení této skutečnosti ostatním (Sloboda, 2016).

Druhá kapitola se zaměřuje na téma internetu a toho, jak jej LGBT+ jedinci využívají. Zásadní se ukazuje být přístup k informacím týkající se LGBT+ tematiky, které často nemají jinak k dispozici. Další podstatnou součástí je kontakt s ostatními LGBT+ lidmi, získání jejich zkušeností, podpory a rovněž navázání přátelství. Podstatná je také anonymita (GLSEN, CiPHR, & CCRC, 2013). Z negativních aspektů se setkávají s kyberšikanou, kdy právě LGBT+ jedinci jsou obzvlášť zranitelnou skupinou a u bisexuálů je riziko setkání se s ní ještě vyšší. Druhá kapitola končí zastavením se u konkrétních stránek a popisem toho, k čemu je LGBT+ jedinci využívají a jaký je jejich přínos a případně i negativní dopad. Představen je Facebook, YouTube, Tumblr a fan fikce.

Výzkumná část se zabývá tím, jak bisexuální ženy využívají internet při formování jejich identity. Cílem bylo zjistit, jak velkou roli internet při formování identity hrál a s jakými konkrétními pozitivními a negativními aspekty se respondentky při jeho používání setkaly.

Výsledky byly získány na základě rozhovoru s devíti ženami. Tento výzkumný soubor byl získán nepravděpodobnostními metodami, a to konkrétně metodou prostého záměrného výběru a samovýběru. Kritérium účasti byl věk mezi 18 a 30 lety. Výzkum se zaměřoval specificky na ženy, vzhledem k odlišnostem ve zkušenostech a rozdílům ve formování identity u bisexuálních mužů a žen. Pro sběr dat byla využita metoda polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory, v délce od 45 do 90 minut, byly přepsány a transkripce následně zaslány respondentkám ke kontrole.

Následně byla data analyzována pomocí metody interpretativní fenomenologické analýzy. Zanalyzován byl tedy každý rozhovor zvlášť a poté byla provedena celková analýza. Co se týče pozitivních zkušeností, jako základní témata bylo stanoveno ujištění o své identitě, komunita a získání informací. Z negativních aspektů byla pozorována bifobie a stereotypy s bisexualitou spojené, neviditelnost bisexuality a negativní reakce ze strany homosexuálních lidí.

Z analýzy vyplynulo, že internet do formování bisexuální identity vstoupil u sedmi respondentek až v jejím průběhu. Přesto se jednalo o důležitou součást formování identity, vzhledem k tomu, že v reálném světě neměly ve většině případů přístup k informacím o bisexualitě. Tyto zkušenosti a pocity zmatení a nejistoty vedly k použití internetu, kde našly vysvětlení pojmů jako právě bisexualita. Zásadní bylo ujištění v tom, že se takto necítí jediné, protože právě takový pocit v nich vzbuzovaly zkušenosti z offline světa.

Byly to tedy i praktické informace, ke kterým se prostřednictvím internetu dostaly. Ať už to byly články o tom, jak poznat, že jsou bisexuální, nebo rady a tipy, jak provést coming out. Podstatné bylo, že tyto informace přicházely od LGBT+ lidí. Četly či sledovaly bisexuální lidi mluvících o svých zkušenostech. Jednalo se často o pasivní zapojení, kdy se samy respondentky diskuzí neúčastnily, ale i přesto tento pocit, že jsou součástí komunity, s přijetím bisexuality pomohl. Zejména s postupem času a ve chvíli, kdy si už svoji sexuální orientaci ujasnily, došlo k většímu zapojení a sdílení i vlastních zkušeností. Respondentky to popisovaly jako potřebu šířit osvětu a vrátit tu podporu, kterou samy získaly. Došlo i k navázání bližších přátelství, které přetrvávají dodnes a respondentky je považují za jedny z nejbližších lidí, které ve svém okolí mají.

Právě to dobře ilustruje, že online a offline svět nelze jednoduše oddělit, protože jsou vzájemně propojené a ovlivňují se navzájem. Ovšem zásadní rozdíl mezi internetem a reálným světem je možnost fungovat online v anonymním prostředí. Tento fakt umožnil si o tomto citlivém a osobním tématu zjišťovat informace beze strachu, že se setkají s negativními reakcemi.

Ovšem zcela se jim nevyhnuly. Tři respondentky refletovaly, že se setkaly s negativními reakcemi vůči jejich osobě. Jednalo se zejména o bifobii a stereotypy týkající se předpokládané promiskuity bisexuálních žen. Všechny respondentky se setkaly s pasivní zkušeností. Tak jak internet fungoval jako ujištění v jejich pocitech, fungoval i přesně opačně. Názory, že bisexualita neexistuje, vrátily respondentky k pocitům nejistoty. Obzvláště silné negativní pocity přicházely ve chvíli, kdy se takto vyjadřovali homosexuální lidé. Anonymita je tedy z velké části „ochránila“ před negativními zkušenostmi, přesto se jim zcela nevyhnuly.

Práce se snažila zdůraznit a poukázat na to, že internet hraje významnou roli při formování identity. Důvodem toho je také nedostatek informací v českém a slovenském jazyce, což reflektují i samotné respondentky.

LITERATURA

Abidin, C. (2019). Yes Homo: Gay influencers, homonormativity, and queerbaiting on YouTube [Online]. *Continuum: Journal of Media*, 33(5), 614-629. <https://doi.org/10.1080/10304312.2019.1644806>

Abreu, R. I., & Kenny, M. C. (2018). Cyberbullying and LGBTQ Youth: A Systematic Literature Review and Recommendations for Prevention and Intervention [Online]. *Journal of Child*, 11(1), 81-97. <https://doi.org/10.1007/s40653-017-0175-7>

American Psychological Association. (2015). Guidelines for Psychological Practice with Transgender and Gender Nonconforming People [Online]. *American Psychologist*, 70(9), 832-864. doi.org/10.1037/a0039906

Antheunis, M. L., Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2012). The quality of online, offline, and mixed-mode friendships among users of a social networking site [Online]. *Cyberpsychology*, 6(3), 1-11. <https://doi.org/10.5817/CP2012-3-6>

Attrill, A. (Ed.). (2015). *Cyberpsychology*. Oxford: Oxford University Press.

Attwood, F., Hakim, J., & Winch, A. (2017). Mediated intimacies: bodies, technologies and relationships [Online]. *Journal of Gender Studies*, 26(3), 249-253. <https://doi.org/10.1080/09589236.2017.1297888>

Baumeister, R. F. (2000). Gender Differences in Erotic Plasticity: The Female Sex Drive as Socially Flexible and Responsive [Online]. *Psychological Bulletin*, 126(3), 347-374. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.126.3.347>

Beňová, K. et al. (2007). *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR.

Bieschke, K. J., Perez, R. M., & DeBord, K. A. (Eds.). (2007). *Handbook of Counseling and Psychotherapy with Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Clients* (2nd ed). Washington, DC: American Psychological Association.

Bond, B., Hefner, V., & Drogos, K. (2009). Information-Seeking Practices during the Sexual Development of Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals: The Influence and Effects of Coming Out in a Mediated Environment [Online]. *Sexuality*, 13(1), 32-50. <https://doi.org/10.1007/s12119-008-9041-y>

Bostwick, W. B., Boyd, C. J., Hughes, T. L., West, B. T., & McCabe, S. E. (2014). Discrimination and Mental Health Among Lesbian, Gay, and Bisexual Adults in the United States [Online]. *American Journal of Orthopsychiatry*, 84(1), 35-45. <https://doi.org/10.1037/h0098851>

Brown, T. (2002). A Proposed Model of Bisexual Identity Development that Elaborates on Experiential Differences of Women and Men [Online]. *Journal of Bisexuality*, 2(4), 67-91. https://doi.org/10.1300/J159v02n04_05

Byrne, A. J., & Fleming, S. (2018). Sex Sells (Out): Neoliberalism and Erotic Fan Fiction [Online]. *Journal of Popular Culture*, 51(3), 693-715. <https://doi.org/10.1111/jpcu.12680>

Cavalcante, A. (2019). Tumbling Into Queer Utopias and Vortexes: Experiences of LGBTQ Social Media Users on Tumblr [Online]. *Journal of Homosexuality*, 66(12), 1715-1735. <https://doi.org/10.1080/00918369.2018.1511131>

Center for Innovative Public Health Research (n.d.) *About Us*. Získáno 7. 4. 2020 z <https://innovativepublichealth.org/about/>

Comeau, D. L. (2012). Label-First Sexual Identity Development: An In-Depth Case Study of Women Who Identify as Bisexual Before Having Sex With More Than One Gender [Online]. *Journal of Bisexuality*, 12(3), 321-346. <https://doi.org/10.1080/15299716.2012.702611>

Craig, S., Mcinroy, L., Mccready, L., Cesare, D., & Pettaway, L. (2015). Connecting Without Fear: Clinical Implications of the Consumption of Information and Communication Technologies by Sexual Minority Youth and Young Adults [Online]. *Clinical Social Work Journal*, 43(2), 159-168. <https://doi.org/10.1007/s10615-014-0505-2>

Crimes Against Children Research Center (n.d.). *About the CCRC*. Získáno 7. 4. 2020 z <http://unh.edu/ccrc/about/index.html>

Český statistický úřad (19. 11. 2018). Jednotlivci v ČR používající sociální sítě, 2018. Získáno 18. 1. 2020 z <https://www.czso.cz/documents/10180/61508128/0620041841.pdf/227582aa-863f-49ac-b70f-fea115f7a3ce?version=1.1>

Dame, A. (2016). Making a name for yourself: tagging as transgender ontological practice on Tumblr [Online]. *Critical Studies In Media Communication*, 33(1), 23-37. <https://doi.org/10.1080/15295036.2015.1130846>

D'Augelli, A., & Patterson, C. (2001). *Lesbian, gay, and bisexual identities and youth: Psychological perspectives*. Oxford England: Oxford University Press.

D'Augelli, Anthony. (1994). *Identity development and sexual orientation: Toward a model of lesbian, gay, and bisexual development*. In E. J. Trickett, R. J. Watts, & D. Birman (Eds.), *Human diversity: Perspectives on people in context* (pp. 312-333). San Francisco: Jossey-Bass.

Dew, B. J., & Chaney, M. P. (2005). The Relationship Among Sexual Compulsivity, Internalized Homophobia, and HIV At-Risk Sexual Behavior in Gay and Bisexual Male Users of Internet Chat Rooms [Online]. *Sexual Addiction, 12*(4), 259-273. <https://doi.org/10.1080/10720160500362306>

Diamant, L., & McAnulty, R. (eds.) (1995). *The Psychology of Sexual Orientation, Behavior, and Identity: A Handbook*. Westport, CT etc.: Greenwood Press.

Dodge, B., Herbenick, D., Friedman, M. R., Schick, V., Fu, T.-Ch., Bostwick, W., et al. (2016). Attitudes toward Bisexual Men and Women among a Nationally Representative Probability Sample of Adults in the United States [Online]. *Plos One, 11*(10), 1-18. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0164430>

Finn, K. M., & Mccall, J. (2016). Exit, pursued by a fan: Shakespeare, Fandom, and the Lure of the Alternate Universe [Online]. *Critical Survey, 28*(2), 27-38. <https://doi.org/10.3167/cs.2016.280204>

Firestein, B. (1996). *Bisexuality: The Psychology and Politics of an Invisible Minority*. Thousand Oaks: SAGE.

Flanders, C. E., & Hatfield, E. (2014). Social perception of bisexuality [Online]. *Psychology, 5*(3), 232-246. <https://doi.org/10.1080/19419899.2012.749505>

Flanders, C. E., Dobinson, C., & Logie, C. (2017). Young bisexual women's perspectives on the relationship between bisexual stigma, mental health, and sexual health: a qualitative study [Online]. *Critical Public Health, 27*(1), 75-85. <https://doi.org/10.1080/09581596.2016.1158786>

Flanders, C. E., Lebreton, M. E., Robinson, M., Bian, J., & Caravaca-Morera, J. A. (2017). Defining Bisexuality: Young Bisexual and Pansexual People's Voices [Online]. *Journal of Bisexuality, 17*(1), 39-57. <https://doi.org/10.1080/15299716.2016.1227016>

Fox, J., & Ralston, R. (2016). Queer identity online: Informal learning and teaching experiences of LGBTQ individuals on social media [Online]. *Computers In Human Behavior, 65*, 635-642. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.06.009>

Fox, J., & Warber, K. M. (2015). Queer Identity Management and Political Self-Expression on Social Networking Sites: A Co-Cultural Approach to the Spiral of Silence [Online]. *Journal of Communication, 65*(1), 79-100. <https://doi.org/10.1111/jcom.12137>

Gleason, N., Vencill, J. A., & Sprankle, E. (2018). Swipe Left on the Bi Guys: Examining Attitudes toward Dating and Being Sexual with Bisexual Individuals [Online]. *Journal of Bisexuality, 18*(4), 516-534. <https://doi.org/10.1080/15299716.2018.1563935>

GLSEN, CiPHR, & CCRC (2013). Out online: The experiences of lesbian, gay, bisexual and transgender youth on the Internet [Online]. New York: GLSEN.

Gnilka, P., & Dew, B. J. (2009). An Internet-Based Examination of Sexual Behaviors and Marital Adjustment among Self-Identified Gay and Bisexual Heterosexually Married Male Users of Online Chat Rooms [Online]. *Journal of LGBT Issues In Counseling*, 3(1), 2-20. <https://doi.org/10.1080/15538600902754429>

Gomillion, S. C., & Giuliano, T. A. (2011). The Influence of Media Role Models on Gay, Lesbian, and Bisexual Identity [Online]. *Journal of Homosexuality*, 58(3), 330-354. <https://doi.org/10.1080/00918369.2011.546729>

Gray, A., & Desmarais, S. (2014). Not all one and the same: Sexual identity, activism, and collective self-esteem [Online]. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 23(2), 116-122. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2400>

Green, M., Bobrowicz, A., & Ang, C. S. (2015). The lesbian, gay, bisexual and transgender community online: discussions of bullying and self-disclosure in YouTube videos [Online]. *Behaviour*, 34(7), 704-712. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2015.1012649>

Green, M., Bobrowicz, A., & Ang, C. S. (2015). The lesbian, gay, bisexual and transgender community online: discussions of bullying and self-disclosure in YouTube videos [Online]. *Behaviour*, 34(7), 704-712. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2015.1012649>

Hou, C.-N., & Lu, H.-Y. (2013). Online Networks as a Venue for Social Support: A Qualitative Study of Married Bisexual Men in Taiwan [Online]. *Journal of Homosexuality*, 60(9), 1280-1296. <https://doi.org/10.1080/00918369.2013.806170>

Hou, C.-N., & Lu, H.-Y. (2013). Online Networks as a Venue for Social Support: A Qualitative Study of Married Bisexual Men in Taiwan [Online]. *Journal of Homosexuality*, 60(9), 1280-1296. <https://doi.org/10.1080/00918369.2013.806170>

Hubbard, K., & de Visser, R. O. (2015). Not just bi the bi: the relationship between essentialist beliefs and attitudes about bisexuality [Online]. *Psychology*, 6(3), 258-274. <https://doi.org/10.1080/19419899.2014.987682>

Johnson, B. (2016). Live Long and Prosper: How the Persistent and Increasing Popularity of Fan Fiction Requires a New Solution in Copyright Law [Online]. *Minnesota Law Review*, 100(4), 1645-1687.

- Kanai, A. (2019). On not taking the self seriously: Resilience, relatability and humour in young women's Tumblr blogs [Online]. *European Journal of Cultural Studies*, 22(1), 60-77. <https://doi.org/10.1177/1367549417722092>
- Keller, J. (11. 12. 2017). *Komunita*. Získáno 20. února 2020 z Sociologická encyklopedie: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Komunita>
- Kelly, G. F. (2008). *Sexuality today: Gary F. Kelly* (9th ed). Boston: McGraw-Hill Higher Education.
- Kinsey, A. C. (1998). *Sexual Behavior in the Human Female*. Bloomington, Ind.: Indiana University Press.
- Klein, F. (1993). *The Bisexual Option* (2nd ed.). New York: Haworth Press.
- Knous, H. M. (2006). The Coming Out Experience for Bisexuals: Identity Formation and Stigma Management [Online]. *Journal of Bisexuality*, 5(4), 37-59. https://doi.org/10.1300/J159v05n04_05
- Kopecký, K., & Szotkowski, R. (2015). Kyberšikana a další formy rizikového chování českých dětí v prostředí internetu [Online]. *Addictology / Adiktologie*, 15(3), 226-233.
- Lothian, A., Busse, K., & Reid, R. A. (2007). "Yearning Void and Infinite Potential": Online Slash Fandom as Queer Female Space [Online]. *English Language Notes*, 45(2), 103-111. <https://doi.org/10.1215/00138282-45.2.103>
- Lovelock, M. (2019). 'My coming out story': Lesbian, gay and bisexual youth identities on YouTube [Online]. *International Journal of Cultural Studies*, 22(1), 70-85. <https://doi.org/10.1177/1367877917720237>
- Lu, W.-H., Chang, Y.-P., Lin, C.-H., & Yen, C.-F. (2019). Negative Facebook experiences among Taiwanese gay and bisexual men in emerging adulthood: associations with traditional harassment victimization and quality of life [Online]. *Neuropsychiatric Disease*, 15, 1163-1170. <https://doi.org/10.2147/NDT.S190878>
- Lytle, A., Dyar, C., Levy, S. R., & London, B. (2017). Contact with bisexual individuals reduces binegativity among heterosexuals and lesbian women and gay men [Online]. *European Journal Of Social Psychology*, 47(5), 580-599. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2241>
- Maliepaard, E. (2017). Bisexual Safe Space(s) on the Internet: Analysis of an Online Forum for Bisexuals [Online]. *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie (Journal of Economic)*, 108(3), 318-330. <https://doi.org/10.1111/tesg.12248>

- Marston, K. (2019). Researching LGBT+ Youth Intimacies and Social Media: The Strengths and Limitations of Participant-Led Visual Methods [Online]. *Qualitative Inquiry*, 25(3), 278-288. <https://doi.org/10.1177/10778004188065987>
- McCracken, A. (2017). Tumblr Youth Subcultures and Media Engagement [Online]. *Cinema Journal*, 57(1), 151-161. <https://doi.org/10.1353/cj.2017.0061>
- Miller, A. (2006). Anything but straight: Bisexual voices on "passing". In *American Sociological Association 2006 Annual Meeting* [Online]. Získáno 19. 9. 2019 z http://citation.allacademic.com/meta/p103752_index.html
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada publishing.
- Mondin, A. (2017). 'Tumblr mostly, great empowering images: ' blogging, reblogging and scrolling feminist, queer and BDSM desires [Online]. *Journal of Gender Studies*, 26(3), 282-292. <https://doi.org/10.1080/09589236.2017.1287684>
- Morandini, J. & Dar-Nimrod, I. (2016). Who Adopts Queer and Pansexual Sexual Identities? [Online]. *The Journal of Sex Research*. 54. 10.1080/00224499.2016.1249332.
- Owens, Z. D. (2017). Is It Facebook Official? Coming Out and Passing Strategies of Young Adult Gay Men on Social Media [Online]. *Journal of Homosexuality*, 64(4), 431-449. <https://doi.org/10.1080/00918369.2016.1194112>
- Pereira, S. S., Becker, S., & Gardiner, G. (2017). Sensitive sexualities: dichotomised discourse in the erasure of bisexuality [Online]. *Psychology*, 8(1/2), 118-131. <https://doi.org/10.1080/19419899.2016.1255245>
- Pond, T., & Farvid, P. (2017). 'I do like girls, I promise': Young bisexual women's experiences of using Tinder [Online]. *Psychology of Sexualities Review*, 8(2), 6-24.
- Power, A., & Kirwan, G. (Eds.). (2014). *Cyberpsychology and new media: a thematic reader*. London: Psychology Press.
- Reinisch, J., Beasley, R., Kent, D. (1990). *The Kinsey Institute New Report on Sex: What you must know to be sexually literate* (1st ed.). New York: St. Martin's Pres.
- Rosenfeld, M. J., Thomas, R. J., & Hausen, S. (2019). Disintermediating your friends: How online dating in the United States displaces other ways of meeting. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 116(36), 17753–17758. <https://doi.org/10.1073/pnas.1908630116>
- Rubin, J. D., & McClelland, S. I. (2015). 'Even though it's a small checkbox, it's a big deal': stresses and strains of managing sexual identity(s) on Facebook [Online]. *Culture, Health*, 17(4), 512-526. <https://doi.org/10.1080/13691058.2014.994229>

Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita.

Savin-Williams, R., & Cohen, K. (1996). *The Lives of Lesbians, Gays, and Bisexuals: Children to Adults*. Fort Worth: Harcourt Brace College Pub.

Seal, D. W., Benotsch, E. G., Green, M., Snipes, D. J., Bull, S. S., Cejka, A., et al. (2015). The Use of Internet Chat Rooms to Meet Sexual Partners: A Comparison of Non-Heterosexually Identified Men with Heterosexually Identified Men and Women [Online]. *International Journal of Sexual Health*, 27(1), 1-15. <https://doi.org/10.1080/19317611.2014.918921>

Sloboda, Z. (2016). *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta.

Stone, D. M., Luo, F., Ouyang, L., Lippy, C., Hertz, M. F., & Crosby, A. E. (2014). Sexual Orientation and Suicide Ideation, Plans, Attempts, and Medically Serious Attempts: Evidence From Local Youth Risk Behavior Surveys, 2001-2009 [Online]. *American Journal of Public Health*, 104(2), 262-271. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2013.301383>

Storms, M. D. (1980). Theories of Sexual Orientation [Online]. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(5), 783-792. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.38.5.783>

Taylor, J. (2018). Out of the darkness and into the shadows: The evolution of contemporary bisexuality [Online]. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 27(2), 103-109. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2018-0014>

Thomas, A. (2006). Fan fiction online: Engagement, critical response and affective play through writing [Online]. *Australian Journal of Language*, 29(3), 226-239.

Tumblr (n.d.). *About*. Získáno 16. 2. 2020 z <https://www.tumblr.com/about>

Vermeulen, A., Vandebosch, H., & Heirman, W. (2018). #Smiling, #venting, or both? Adolescents' social sharing of emotions on social media [Online]. *Computers In Human Behavior*, 84, 211-219. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.02.022>

Výrost, J., & Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie* (2., přeprac. a rozš. vyd). Praha: Grada.

Yarber, W., & Sayad, B. (2013). *Human Sexuality: Diversity in Contemporary America* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.

Yoshino, K. (2000). The Epistemic Contract of Bisexual Erasure[Online]. *Stanford Law Review*, 52(2), 353. doi:10.2307/1229482

Zalk, M. H. W., Zalk, N. V., Kerr, M., & Stattin, H. (2014). Influences Between Online-Exclusive, Conjoint and Offline-Exclusive Friendship Networks: The Moderating

Role of Shyness [Online]. *European Journal of Personality*, 28(2), 134-146.
<https://doi.org/10.1002/per.1895>

Zych, I., Ortega-Ruiz, R., & Del Rey, R. (2015). Systematic review of theoretical studies on bullying and cyberbullying: Facts, knowledge, prevention, and intervention [Online]. *Aggression*, 23, 1-21. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2015.10.001>

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Český a anglický abstrakt diplomové práce
2. Osnova rozhovoru
3. Ukázka přepsaného rozhovoru

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Role internetu ve formování identity bisexuálních žen

Autor práce: Petra Zoubková

Vedoucí práce: PhDr. Olga Pechová, Ph.D.

Počet stran a znaků: 83 stran, 180 092 znaků

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 83

Abstrakt:

Práce se věnuje tématu internetu, jaký měl vliv na formování identity bisexuálních žen a s jakými pozitivními a negativními zkušenostmi se respondentky setkaly. Teoretická část se zaměřuje na bisexualitu, její definování, představení fenoménů specifických pro bisexualitu a modely vývoje této identity. Dále se zastavuje u internetu a toho, jak je využíván LGBT+ jedinci. Samotný výzkum byl realizován za pomoci kvalitativního designu a zpracování dat. Výzkumný soubor tvořilo devět bisexuálních žen ve věku od 18 do 30 let, které byly získány metodou prostého záměrného výběru a metodou samovýběru. Proveden s nimi byl polostrukturovaný rozhovor, který byl následně zpracován interpretativní fenomenologickou analýzou. Základním přínosem byla pro respondentky možnost získat informace (např. definice bisexuality) a navázat kontakt s dalšími bisexuálními lidmi. To vedlo k ujištění v tom, že bisexualita existuje a stejně jako ony se cítí i ostatní lidé. A přestože se jednalo především o pasivní zkušenost, setkaly se respondentky i s negativními reakcemi. Především to byla bifobie, stereotypy a názory o neexistenci bisexuality, které přicházely i od homosexuálních jedinců, což vedlo k navrácení pocitů nejistoty.

Klíčová slova: bisexualita, bisexuální ženy, formování identity, internet

ABSTRACT OF THESIS

Title: The role of the Internet in identity development of bisexual women

Author: Petra Zoubková

Supervisor: PhDr. Olga Pechová, Ph.D.

Number of pages and characters: 83 pages, 180 092 characters

Number of appendices: 3

Number of references: 83

Abstract:

This thesis deals with the topic of the Internet, how big of an impact it had on identity development of bisexual women and what positive and negative experiences did participants experience. The theoretical part focuses on bisexuality, its definition, phenomena specifically related to the bisexual experience and models of development of this identity. It also focuses on the Internet and the ways in which it is used by LGBT+ individuals. The research itself was carried out using qualitative design and analysis. The research sample consists of nine bisexual women between 18 and 30 who were selected on the basis of simple purposive sampling and self-selection. Semi-structured interviews were conducted which were then analysed using the interpretative phenomenological approach. The main positive impact for the participants was the possibility to gain information (e.g. the definition of bisexuality) and make contact with other bisexual people. This led to the feelings of assurance that bisexuality exists and other people feel the same way they do. And even though it was mostly passive experience, they came across negative reactions as well. This included mainly biphobia, stereotypes and opinions of bisexuality being nonexistent that came from homosexual individuals as well which led back to feelings of uncertainty.

Key words: bisexuality, bisexual women, identity development, Internet

Příloha č. 2: Osnova rozhovoru

- Jak dlouho se identifikujete jako bisexuál?
- Jak jste se identifikovala předtím?
- Jak vy definujete bisexualitu? Co to pro vás znamená?
- Jaký je Váš vztah s internetem?
  - Kdy jste ho začala používat?
  - Za jakým účelem?
- V jaké chvíli vstoupil internet do formování bisexuální identity?
  - Jakým způsobem se to projevilo?
- Jaké stránky či sociální média navštěvovali za tímto účelem?
  - Popište, čím byly tyto jednotlivé stránky významné.
  - Jakým způsobem jste je využila?
- Popište mi pozitivní aspekty, které jste prožila.
  - Jakým způsobem se projevily vliv vzorů (role models)? Jaký dopad na Vaši identitu měli internetové osobnosti (influenceri)?
  - Jakým způsobem probíhala komunikace s LGBT+ lidmi? Jak důležité byly zkušenosti ostatních?
  - Jakou roli sehrála anonymita? Považovala jste ji za důležitou? Proč?
  - Napadají vás ještě jiné pozitivní aspekty, které vám internet během formování identity přinesl?
- Povězte mi, s jakými negativními zkušenostmi jste se setkala.
  - Uvědomujete si, že byste se setkala s útoky na vlastní osobu, jiné bisexuální osoby, či LGBT+ skupinu obecně? Pokud ano, jak tyto útoky proběhly? Jakým způsobem? Od koho pocházely?
  - Můžete mi popsat, zdali a s jakými dezinformacemi jste se setkala? O co konkrétně se jednalo?
  - Napadají vás ještě jiné negativní aspekty, které vám internet během formování identity přinesl?
- Jak vnímáte postavení bisexualitu na internetu?
- Změnila se nějak v průběhu formování identity role internetu?
- Jak se zmíněné zkušenosti přenesly do reálného života?
- Jak pokračují vztahy získané na internetu dnes?
- Jak moc důležitou součástí formování identity byl?
- Co Vás myslíte, ovlivnilo nejvíc? Co považujete za nejdůležitější?
- Napadá Vás ještě něco k tomuto tématu?

Příloha č. 3: Ukázka přepsaného rozhovoru

Jak dlouho se identifikuješ jako bisexuál?

Asi od tak 15, 16, což je 10 let.

Jak ses identifikovala předtím?

No, já jako nevím, já jsem jako o tom vyloženě takhle, že bych po tom vyloženě bádala po tom slově konkrétním, tak jsem asi nebyla si nikdy nejistá tím. Spíš jsem to tak nějak prostě cítila, a když jsem si to začala uvědomovat, tak už jsem byla dost stará na to, abych znala to slovo.

Jak ty definuješ bisexualitu? Co to pro tebe znamená?

Tak mně to přijde, že vlastně, ať už je to třeba sexuální nebo i romantická, tak prostě přitažlivost, jenom to bi, prostě jenom k muži nebo k ženě. Takže mi to přijde, že to je vyloženě na konkrétní pohlaví, ale jak muž, tak žena.

Jaký je tvůj vztah s internetem?

Já si pamatuju, že na druhým stupni základní školy, tak jsme měli poprvý informatiku a měli jsme napsat, co umíme s počítačem a všichni měli popsanej dlouhatánskej papír a já jsem tam měla napsaný vypnout a zapnout počítač. Takže to vím, že jsem ještě v nějaký šestý třídě neuměla s počítačem. No a pak jsme začali chodit tak v tý šestý sedmý třídě na škole na internet, takže asi v týchle době.

Jak často ho používáš?

Hlavně i kvůli práci jako denně asi a o víkendu, taky. Pokud někde nejedu vyloženě, tak asi každý den.

A k čemu?

Asi buď, když si potřebuju něco vyhledat, jako nějakou faktickou informaci, jako kdy mi jede autobus, nebo kde mají nejlepší čistírnu nebo restauraci, tak to asi nejvíc. A potom když mám jako volno a klid, tak jakoby můj způsob jak ráda relaxuju je, že prostě si povídám s lidma. Jak prostě s přáteli, který znám, tak i klidně s cizíma lidma. Někdo kouká na seriály, já si ráda povídám s cizíma lidma.

V jaké chvíli vstoupil internet do formování bisexuální identity?

Určitě v průběhu. Nebo jako... nepamatuju si, že by jako ten internet jako nějak podpořil to, jak se cítím. To spíš jsem se tak začala cítit, jako prostě jiný vlivy to způsobily, že jsem se tak začala cítit a potom jsem teprve začala koukat na internet, že já nevím, jsem chtěla třeba jako víc poznat tu komunitu, nebo jak to říct, abych třeba našla nějaký přátelství. Nebo si tak popovídat, nebo abych si našla nějaký videa a zjistila jsem, kde se třeba,

nevím, jestli v té době už byli populární YouTubeři, ale když potom jo, tak vidět prostě někoho, kdo se o tom baví. A já si řeknu no dobrý, má to ten člověk podobně, nejsem divná. Takže spíš jako jsem to věděla z jiných zdrojů než jako z internetu a potom jsem do toho vstoupila.

Jaké stránky či sociální média jsi navštěvovalo za tímto účelem?

No tak na různý jako třeba videa, tak jsem používala normálně Youtube, tam jsou různý videa o tom taky a potom ty články to nevím, to byla spíš náhoda. Přes Google, že jsem na něco narazila. No a na to povídání s lidma, tak když jsem byla mladá, tak jsem chodila na takový Lidé nebo co, tak tam. To pak ta se nějak zrušila nebo co a pak jsem narazila na iGirls. Takže pak jsem chodila spíš tam, respektive jsem chtěla poznat jako tu komunitu osobně, jenže já jsem takovej introvert docela, takže někam přijít, ještě k tomu když si v tomhlenctom, ještě jsem si nebyla v tomhlenctom jistá, tak pro mě bylo jednodušší spíš se s tou komunitou seznámit přes internet. Takže asi tyhle stránky.

V čem bylo sledování videí na YouTube pro tebe významné?

Tak občas většinou, občas jsem narazila třeba nějak na nějaký video, kde někdo vyprávěl, nějaká holka, vyprávěla třeba o tom, jaký ona měla třeba prožitky, nebo jaký měla pocity z toho, když třeba byla v těch 15, 16 letech a začínala to zjišťovat, takže to jako bylo takový jako příjemný, že jsem si řekla jo, tohle jsem měla podobně nebo tak.

No a potom, potom, třeba celkově, že každý to vnímá tak trochu jinak. Tak taky lidi tam kolikrát vyprávěli prostě v nějakých videích, jak to prostě prožívali. Tak něco takovýho a nebo i třeba, když si člověk pustí normálně film, tak tam je většinou muž a žena no a na tom YouTubu je právě spousta takovejch uměleckej seriálů, něco jako je třeba na Mezipatrech potom, tak takovejch těch krátkejch snímků a jak tam jsou prostě nějaký šílený hororový a já nevím co, tak i hodně často to bývá zaměřený i na tu tematiku. Tak i tam jsem se i na něco podívala a říkala jsem si, jestli by mi něco takovýho přišlo reálný, víš, že mi to jako pomohla asi taky si to uvědomit.

Měla jsi třeba nějaké oblíbené YouTubeři, které bys sledovala pravidelně?

Ne neměla jsem nikoho oblíbenýho, nebo aspoň ne v týhle problematice. Většinou jsem koukala na ty anglický, nevím ani, jestli je někdo takovej v Česku. No takže jsem koukala na anglický a jako nebylo to třeba jenom vyloženě ten coming out, ale byla tam třeba i sestřih a tam vyprávěli prostě třeba svůj první pocit, když se zamilovali do stejného pohlaví a tak. Tak jsem se mohla jako s tím prostě říct „Aha tak nejsem jediná“. Ale neměla jsem nikoho oblíbenýho ani nemám asi pořád.

Chápu dobře, že zrovna YouTube pomohlo v tom, že si najednou viděla, že to někdo má stejně?

Určitě, že jako ve spoustě, co mám, nebo měla, teďka už se to rozšířilo, co jsem měla kamarádky, tak jsem si o tom s ní nemohla povídat, jako s nejlepší kamarádkou jsem mohla si o tom popovídat, ale pořád to bylo takový “no co ti na to mám říct” takže jsem jako nevěděla, tak jako normální asi je ledacos a nevadí, když člověk nedodrží ty normy, ale jako chtěla jsem vědět, jestli to má taky někdo podobně.

Psala si třeba nějaké komentáře?

V komentářích ne, to jsem asi neudělala nikdy u žádnýho tématu. Občas jsem četla komentáře, to jo. Asi zase třeba jaký na to mají názor ty ostatní lidi.

Od koho videa byla? Jenom od bisexuálů, nebo i dalších lidí?

Byli to asi různě no, protože jsem taky zjišťovala, jestli jsem. Sice jsem na začátku jako věděla, že jsem jako bisexuální, ale v průběhu jako života tak občas byli chvíle, kdy jsem si říkala “jako jsem nebo ne”. Takže jsem koukala třeba i na vyloženě bisexuální i třeba homosexuální občas.

A ty filmy?

Ale ty filmy, no, jednou vím, že jeden, už si nevzpomenu, jak se jmenoval, ale byla tam holka, která chodila prostě na asi střední školu nebo tak a chovala se strašně podobně jako já když jsem, a tam bylo, já si nemyslím, že by to mělo cokoli společného s bisexualitou asi úplně, ale tam to bylo jako vysvětlený tím, že právě si byla taková nejistá, že si připadala jako jiná a právě proto se chovala tak nejistě a introvertně. Tak mi to přišlo jako zajímavá a vtipný že se chovala jako já.

Sleduješ videa pořád?

Jako zrovna v tomhle období moc ne, protože mám málo času, a zase jsou jiný koníčky, který jsou víc jako to primární, ale jako baví mě to. Ty filmy krátký, zas když jsou hezky zpracovaný, ale jako nejen když jsou o tý bisexualitě nebo homosexualitě, ale krátký filmy obecně.

Potom si zmiňovala seznamky. Popíšeš mi, v čem ty byly důležité?

Ty Lidé, to už je dost dlouho, to si moc nepamatuju, ale tak sem tam chtěla jsem tam poznat někoho, s kým bych si mohla o tom popovídat a necejtila bych se jako, že ten člověk neví, o čem tady mluvím. No a i se myslím tam jsem se s někým, jo i z těch Lidí jsem se s jednou s někým sešla, s nějakou holkou, takže to mě zase posunulo někam dál trochu, že jsem si mohlo o tom s někým popovídat i mimo internet. No a potom to iGirls tak tam jako asi razantně, protože tam jsem potkala i holku, s kterou jsem potom šla i do

třeba i nějakých těch klubů a víc jako poznala tam prostě i třeba kamarádku která žije tady s přítelkyní a prostě víc jakoby se dostala do té komunity a tím pádem i mohla jako zjišťovat jako víc toho o sobě.

Já jsem si vždycky ráda povídala s lidma obecně, tak tam jsem asi chodila ještě dřív možná, než jsem jako chtěla tohle to zjistit. Takže jsem tam chodila ještě dřív a pak jsem si řekla, že jako bych mohla někoho, kdo to má podobně. Takže to nebylo, že bych to vyhledala za účelem.

Vyhledávala si ty seznamky tedy proto, abys získala zkušenosti od jiných lidí? Nebo jak bys to popsala?

Jo, a taky jakoby jsem měla pocit, že na jednu stranu jsem si tím byla jistá, ale na druhou stranu jsem měla občas pocit, jak kdyby to byl nějaký nereálný sen, nebo já nevím jak... jak prostě kdyby se mi to jenom zdálo, a někdy jsem měla prostě pocit, že si tím nemůžu být jistá. A tím jak jsem měla pocit, že si tím nemůžu být jistá tak jsem měla potřebu se dostat mezi lidi, který to mají taky tak. A myslela jsem, že tam něco zjistím, že mi nějakým způsobem zjistím, jestli to je pravda nebo jestli to je nějaká představa která se někde z nějakýho důvodu vzala.

Jestli to chápu dobře, ty seznamky si vyhledávala proto, aby ses necítila sama?

Určitě, abych se necítila sama, ale taky právě jako poznat víc těchto lidí a prostě a zjistit jako sama o sobě jestli to co si myslím, že je pravda, jestli to je opravdu pravda.

A co si k tomu pomohlo?

Nejvíce mi asi pomohlo, když jsem potkala a to bylo až na tom iGirls, když jsem potkala vlastně holku do který jsem se jako zamilovala, tak to už vlastně nebyly žádné pochyby. A zároveň jako s ní, ona byla taková hodně společenská tak zároveň jsem právě navštívila takový kluby a poznala spoustu lidí, což je taky jako tím že jsem potkala lidi, který to mají jako já tak tím mi to nějakým způsobem asi ujistilo.

Takže si se i s lidmi ze seznamek setkala?

Jo určitě, když já jsem teda opatrná, ale když si s někým rozumím, tak ráda toho člověka potkám.

Přetrvaly nějaké vztahy dodnes?

Jo, mám tady, potkala jsem se s kamarádkou, která má přítelkyni s tou se pořád vídám. A s tou, o který jsem mluvila před chvílí, tak s tou se taky pořád vídám, ale akorát se přestěhovala, takže to je takový trochu jiný, ale pořád se vídáme. No a jako ještě pár kontaktů s kterejma si jako občas napíšu, jak se máme, ale už třeba někam zmizeli do

zahraničí a tak, takže ale jako jo, znala jsem odtamtad' fajn lidi s kterejma jsem si prostě mohla dobře popovídat a udržovala jsem s nima kontakt hodně.

Navštěvuješ ty seznamky doted'?

Jo, sice občas mi bylo vynadáno, co dělám na seznamce, když mám přítele, ale jako vysvětluju těm lidem, že já si prostě jenom ráda povídám s lidma a nemám potřebu dělat žádný úchylný věci, chci si jenom popovídat a potkat případně nějakou případně... podle mě, když člověk pozná někoho fajn, s kým si rozumí, tak takovejch lidí není nikdy dost.

Proč si myslíš, že ty seznamky používáš doted'? Myslíš si, že to nějak souvisí s tou potřebou, vědět, že nejsi jediná, jak si zmiňovala?

Tak souvisí to možná, nevím no, asi svým způsobem asi trochu jo, teď že pořád jako ráda tím, že mám jako heterosexuální vztah, tak pořád ráda i tuhle druhou stránku nebo jak to říct, tak ráda si o ní třeba jako s někým popovídám, jako kdo to má třeba podobně. Takže proto asi i možná tahle stránka a taky no taky jsem jako nějak doufala, že tam nebudou chlapi, který mě občas jako otravovali, což oni holky dokážou bejt docela drsný jsem zjistila, že moje představa o nich jako o něžných bytostech nebyla správná, ale asi tyhle dva hlavní důvody no.

Jak můžeš o tomhle mluvit v běžném životě?

Jako s těma kamarádkama, který mám, s kterýma jsem říkala, že se pořád jako vídám z té stránky tak s těma jako jo. Potom mám takovou jakoby kamarádku fakt odmalíčka, s kterou si můžu promluvit úplně o čemkoliv, ale tím že ona to takhle tak úplně nemá, tak je takový že jako o tom mluvím, když už je opravdu nějaká nouze. Když se něco stane a nemám si s kým promluvit. S mamkou o tom ale docela dost mluvím.

Jakou roli sehrála anonymita? Považovalas ji za důležitou? Proč?

Asi jo, protože asi hlavně tím, nevím, jestli to mělo úplně co dělat jako vyloženě s tou bisexualitou, ale spíš tím, že jakoby často se nějak stydím něco říct nebo občas dělám, že mi někdo položí nějakou otázku a já místo toho, abych odpověděla na přímo tak trochu kličkuju, tak tohleto na tom internetu, když prostě je člověk anonymní, tak jakoby prostě odpovím a tolik se nebojím, že ten člověk mě bude odsuzovat nebo něco protože toho člověka nemusím nikdy potkat, takže jo, asi jo. Hlavně ze začátku asi jo.

A třeba v případě YouTube?

No tam jakoby asi taky no, tam spíš jako v tom... tam spíš jsem jakoby viděla nějaký třeba příběh, tak jsem jakoby celý ten příběh slyšela i přesto, že tam je ta anonymita tak ti ho hnedka nebude každé vyprávět, takže jsem spíš z toho čerpala jako ty příběhy různých lidí.

Ještě mě napadlo, ty stránky a videa byla v češtině nebo angličtině?

Ty chaty ohledně té bisexuality asi jenom v češtině. Jedině ty videa, to jsem koukala v angličtině, protože v češtině jako nebylo moc co, ale povídat si to v té češtině to přece jenom, když člověk rozebírá nějaký podrobnosti, jako vyloženě něco psychického tak to se rozebírá jednodušeji v češtině.

Uvítala bys, aby bylo víc dostupných zdrojů česky?

Když jsem byla náctiletá tak určitě, teďka se mi pasivní angličtina tak trochu zlepšila, aktivní se sice zhoršila, ale jako už mi nedělá tolik problém koukat, takže bych jako koukala stejně v češtině jako v angličtině, ale v těch nácti letech tam bych určitě preferovala češtinu.

Ještě si zmiňovala články, v čem ty byly důležité?

Jakoby ne vyloženě asi vysvětlení jako co to je ale i když možná jo jakoby, ne jako vyloženě definice toho slova ale spíš já nevím, jak bych to řekla, jak jako vypadá, když to teďka řeknu, správněj bisexuál. Jak prostě poznám, jestli jsem teda vyloženě bisexuál nebo jestli třeba jsem nějaká, jak jsem se vlastně i... ty sexuologové to neuznávají tak jestli jako jak jako poznám, že to opravdu existuje a že jsem taková, takže asi něco takový jsem se jako snažila vyhledat. Ale docela se to těžko vyhledává.

A kdy jsi je začala hledat?

Ty články byly tak, když mi bylo 18, 19.

A v angličtině nebo češtině?

No, nevím jakoby je pravda, že třeba tak v té angličtině tím že jsem jí jako tolik neuměla tak v té angličtině jsem tolik nepátrala po nějakých jako článkách, protože, když to byl velkej kus textu, tak mě to děsilo. Za to v tom videu, tam má člověk takový ty útržky, tak je to takový přijatelnější. Takže jsem jako tolik nepátrala v angličtině po nějakých článkách a je pravda, že v češtině vyloženě něco, kde by jako bylo něco jako nějak psychologicky rozebíraný, jak se člověk cejtí, nebo prostě něco, to jsem nic nenašla jako no. To jsem spíš potom čerpala jako z těch rozhovorů s těma lidma na těch stránkách. Takže asi jo, kdyby jako bylo něco, kde by prostě třeba v článku jako popisoval jako prostě nějaký stav jako z hlediska trochu jako psychologického, tak asi bych to jako preferovala.

A znala si to slovo, bisexualita, už předtím? Hledala sis ho nějak?

No to právě, jako vyloženě to slovo jestli jsem jako znala, to... určitě jsem věděla, že to jako existuje, jakoby moje mamka, když jsem byla malá, tak hrála v ochotnickým divadle, kde po sobě lezli všichni možný, takže od malička jsem jako věděla, že po sobě může lozit jakýkoliv pohlaví, ale prostě jako vyloženě že bych jako někdy pátrala po tom slově, nebo

že bych měla jako vyloženě otázku co to slovo znamená tak to si jako nepamatuju. Věděla jsem, že to jako existuje, ale nepamatuju si jako moment, „Aha! To co vím, že existuje je tohleto slovo“. To nevím, kdy nestalo, asi jsem to nějak musela vědět už dřív. Jako vím, že jsme se o tom nějak bavili na základce, že nějaký takový slovo jako by bylo. Takže na tý základce jsem to určitě už jako nějak věděla.

Napadá tě ještě nějaká stránka, která byla důležitá?

Vím, že jsem jednou viděla i blog, jako vyloženě... ale to nevím, jestli bylo vyloženě už bisexuální nebo že ta holka byla jenom na holky. Ale vím, že to byl nějaký blog, kde vyloženě bylo od hudby až po vaření a všechno to mělo trochu něco společného. Ale to už jsem byla starší.

Pověz mi, s jakými negativními zkušenostmi jste se setkala.

Jedině, kdy se setkávám s něčím negativním, tak přes ten internet, protože v reálu o tom moc nemluví, nikomu to nesděluju. Na těch stránkách jako iGirls tam jako občas, ty věci o kterých jsme se bavili, že třeba někdo, ale spíš takový to opačný jako ne od heterosexuálů ale homosexuálů že jako, že teda jako určitě všechny podvádím a že nevím, co chci, všechny tyhle věci.

Popíšeš mi nějak, s čím si se setkala konkrétně ty?

Občas jsem si jako s někým psala a řekla jsem, že mám jako třeba přítele, nebo jsem třeba měla, ale řekla jsem třeba, že jsem jako na obojí a občas jako přišel nějaký komentář, že se ten homosexuální člověk bojí, že bisexuální člověk hodně zahejbá nebo tak něco, nebo že jednou mi tam přišel komentář, jakože to právě nějak neexistuje nebo něco takového. Mně přijde, možná že to je jenom nějaký pocit, ale že v té reálné sféře jsou ty jako homosexuální a bisexuální lidi nějaký jako mírnější občas, než ty heterosexuální... takový jako o něco shovívavější v těchle soudcích, což je ale asi logický.

A máš nějakou zkušenost s reakcemi od heterosexuálních lidí?

Tím, párkrát jsem to na internetu řekla jako nějakému heterosexuálnímu chlapovi ale tak, no je pravda že tam vlastně byly takový negativní, asi by se dalo jako říct předsudky, že si každý chlapec řekne, že to je super, že budu chtít trojku. Ale jinak chlapi ty to jako berou jo dobrý, když jsou jako heterosexuální. Takže kromě těchle až příliš nadšenejších předsudků asi nic jako.

A jak ses cítila, když si tyhle komentáře dostala?

Ale potom mě spíš už jako na tom štvála ta četnost než jako ta otázka. Že se někdo ptal pořád dokola a já si měla chuť si vymyslet nějaký plakát, kde odpovídám na nějaký nejčastější dotazy. No ale jakoby myslím, že tohleto lidi moc jako nechápu, když to

sami neprožijí což je jako logický. Že prostě si myslej, že jako se bisexuálním lidem se líbí obojí najednou, nebo že chtějí obojí najednou.

Jaké pocity v tobě vyvolali poznámky od homosexuálních lidí, které si zmiňovala?

No přišlo mi to jakoby smutný, že kdyby mi to řekl nějaký heterosexuál šedesátník padesátník, kterej je jako taková konzerva tak bych si jako řekla jo dobře, ale když mi to řekne mladej člověk, kterej je sám homosexuální a sám musel mít nějaký problémy s tou identitou tak a řekne mi, že má orientace neexistuje, tak to mi přijde hodně zvláštní, protože jsem jako z toho měla takový pocity, že jsem nechápala, jak to může toho člověka napadnout.

Vyvolalo to v tobě pochyby?

Jako že by sem bezprostředně potom nějak jako začala kvůli tomu komentáři pochybovat to asi ne. Ale asi ne, asi negativní zážitky nevyvolávají nic takovýho. Jako párkrát, když jsem slyšela nebo četla nějaký článek právě o tom, že jako i třeba nějaký sexuolog si myslí, že to neexistuje, tak jsem si jako říkala chvíli, že to je zvláštní jako jak to může neexistovat a občas jsem hlavně na začátku asi tam, jako byly nějaký ty pochyby jako co, když to je jenom nějaká představa nebo fantazie nebo já nevím co, nebo něco co mi prostě někdo dal v mládí do hlavy nebo se to tam dostalo. Takže asi spíš když jsem byla jako mladší, tak jsem si říkala, jestli to může být pravda, ale když jsem byla starší a už jsem si tím byla jistá, tak spíš jsem měla jako opačnej, tak jsem si říkala, jestli teda nejsem vyloženě homosexuální, to ale bylo spíš kvůli pozitivním zkušenostem než jako negativním, že by mi někdo řek něco negativního.

A odpovídala si na tyhle zprávy? Jak to probíhalo?

Jo já většinou dávám energii i do negativních lidí často takže jo. No většinou jsem se to snažila nějak vysvětlit, jak to prostě cejtím, já neříkám, že to bylo většinou k něčemu, ale cejtíla jsem takovou tu povinnost, že tomu člověku musím vysvětlit svůj pohled na věc, a že třeba, když těch pohledů získá víc časem, tak mu to může změnit ten jeho pohled.

A změnil se někdy jejich názor?

Nikdy nezměnili názor. Jako dost často už třeba neodpověděli, nebo odpověděli něco, jako že to je prostě jejich názor. Ale určitě se nikdy nestalo, že by mi zpětně napsali „Hele měla si pravdu“ nebo něco.

A na YouTube si se s něčím negativním setkala? Ať už se jedná o vdeo samotné nebo komentáře.

Asi ne já jsem jako moc nekoukala vyloženě na... asi ne ani, tam buď třeba popisovali nějaký svoje myšlenkový pochody, když jim bylo nějakých těch náct a už jakoby cítili, že

budou bisexuální, ale ještě si tím nebyli jistí jako takový spíš jako úsměvný věci, žádný negativní anebo popisovali nějaký vyloženě příběh, nebylo tam nic negativního. Nekoukala jsem na věci, kde by popisovali nějakou negativní zkušenost.

V komentářích tam jako jo, tam jsou negativní. Tam jako často, někdo tam napíše něco hezkýho, že já nevím co, ale jako spousta lidí tam spousta jako má potřebu se tam vyjádřit jakýmkoliv způsobem, že to třeba neexistuje nebo, že prostě přijdou do toho pekla, že to je blbost nebo prostě cokoliv.

Jaký to na tebe mělo dopad?

V těch komentářích jsem ani neodpovídala. Jako třeba jsem to tak přelítla očima, ale nebylo to nic, co bych si nějak brala. Jako já jsem asi nevnímala nějak zvlášť negativní reakce. Já jako se většinou těch negativních reakcí bojím natolik, že si dávám pozor, než to někomu řeknu. Takže možná i proto jsem možná ochráněna i od těch negativních reakcí. A když už to říkám tak rovinou přednesu to že se bojím té negativní reakce a ten člověk pak už neřekne žádnou negativní, když už jsem řekla, že se toho bojím.

Změnila se nějak v průběhu formování identity role internetu?

Jako ze začátku asi jsem chtěla poznat někoho osobně, kdo to má stejně, takže jsem se nejvíc zaměřovala na to poznat někoho osobně, protože jsem měla pocit, že si o tom nemám s kým promluvit. Potom asi přišla ta vlna těch jako videí a jako YouTube, takže jsem koukala hlavně na ty příběhy a to byli YouTubeři a tak, takže jsem koukala hodně na tohle. Potom přišla jako vlna osmelení, kdy jsem hodně koukala, kde jsou jaký jako kluby, který jako jsou třeba pro různý orientace, kam bych se jako mohla reálně podívat a reálně se s těmi lidmi seznámit. Takže jsem koukala spíš na tohle a teďka už hlavně spíš to povídání.

Jak moc důležitou součástí formování identity byl?

Jako nevím, nemyslím si, že by pro mě byl nějak jako pro mě důležitější hodně jako v tom uvědomění si, ale spíš protože hůř navazuju kontakty s novejma lidma jako osobně, radši prostě zjistím, jestli si rozumíme takhle jako anonymně a potom nějak osobně, takže jakoby díky tomu internetu jsem měla tohle to zpřístupněné, že jsem i přes moji stydlivost jako měla možnost někoho poznat a i tím pádem jsem mohla jako líp zjistit, jestli jako jsem nebo nejsme bisexuální.

Ale že bych jako vyloženě si zadala to slovo, nebo vyhledala nějaký článek, přečetla bych si to a řekla bych si, jako že bych třeba fakt nevěděla a říkala bych si jsem hetero ale něco tady na tom nesedí a pak bych to tam jako zadala a pak bych si tam jako přečetla článek a řekla bych si “aha je to jasný, jsem prostě bisexuální” tak to ne, to se prostě odehrávalo v

mojí hlavě bez ohledu na internet a potom jakoby ten internet spíš jenom v tom potom v tom reálným seznámení se s lidmi co to mají podobně, což mi pomohlo hodně, ale spíš je to o tý introvertnosti.

Vlastně teoreticky já jsem sice koukala na ty bary a kluby, ale i kdybych měla odvahu, i kdybych měla odvahu na tu tam jít osobně, a ne si takhle psát na internetu, tak bych stejně nezjistila, že ty kluby a bary existují, kdyby nebyl internet žejo, takže v tomhle určité taky no.

A jak používáš internet dnes? Má to pořád nějakou souvislost s bisexualitou?

Hlavně je to pro mě relax jako práci, ale i zároveň jsem zjistila že i když mám kamarádku, která to má stejně a s kterou si můžu prostě popovídat jako o všem, můžu říct “Hele tak jsem zase potkala tu holku do který jsem byla zamilovaná” a ona na mě nebude koukat divně, tak když mám prostě kamarádku, s kterou můžu prostě otevřeně o všem mluvit tak se cejtim jako samozřejmě s ní líp a i raději se s ní vídám a všechno, než když to je prostě někdo s kým sedím a dávám si prostě pozor na každý druhý slovo abych náhodou neřekla něco, co mě prozradí nebo tak, takže hlavně hledám ty kontakty tam asi proto, že je i větší šance, že tam najdu lidi před kterejma se nebudu muset půlku sebe skrývat. Celkově ta komunita, když se to bere v tom větším měřítku, tak určitě na internetu.

Je ještě něco, co bys chtěla dodat?

Ne, už asi ne.